

Nederlands
Jeugdinstituut

Op weg naar nog effectievere ondersteuning en hulpverlening voor Rijnmondse mbo-studenten

Onderzoek naar inrichting samenwerking mbo, hulpverlening en ondersteuning

© 2017 **Nederlands Jeugdinstituut** Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op enige andere wijze zonder voorafgaande schriftelijke toestemming.

Het Nederlands Jeugdinstituut heeft dit rapport geschreven op verzoek van:

De werkgroep zorg, namens het Bestuurlijk Overleg VSV van de regio Rijnmond

Auteur(s)

Afke Donker, Vincent Fafieanie, Paulina Hublart, Rally Wagemans

Nederlands Jeugdinstituut

Catharijnesingel 47
Postbus 19221
3501 DE Utrecht
Telefoon 030 - 230 63 44
Website www.nji.nl
E-mail info@nji.nl

Inhoudsopgave

Inleiding.....	6
1. Uitgangspositie	8
1.1. Regio-indeling	8
1.2. Rijnmondse mbo-studenten	9
1.3. De huidige ondersteunings- en hulpverleningsstructuur/ samenwerking.....	10
1.4. Welke jongeren hebben risicofactoren?.....	11
1.5. Samenwerking mbo en gemeenten.....	13
1.6. Aantallen jongeren	14
1.7. Ontvangen hulp	20
1.8. Deelconclusies	22
2. Wat werkt het beste bij het bieden van hulpverlening?	25
2.1. Volgens de studenten zelf	25
2.2. Volgens professionals	31
2.3. Deelconclusies	34
3. Samenwerkingsmodellen en scenario's	37
3.1. Aanleiding: waarom denken in modellen?.....	37
3.2. Bouwstenen voor samenwerkingsmodellen	37
3.3. Scenario's passend binnen huidig financieel kader.....	49
3.4. Scenario's op basis van herallocatie van middelen	52
3.5. Mogelijkheden voor investeringen vanuit het sociaal domein	56
3.6. Deelconclusies	57
4. Conclusies en advies	59
4.1. Uitkomsten	59
4.2. Adviezen.....	62
Bijlage 1. Definities	65
Bijlage 2. Verantwoordelijkheden in het wettelijk kader	66
Bijlage 3. RMC- gemeenten en andere samenwerkingsverbanden	70
Bijlage 4. Ondersteuningsmogelijkheden vanuit de mbo's.....	71
Bijlage 5. Inzet hulpverlening vanuit gemeenten op mbo-scholen	74
Bijlage 5. Respondenten vragenlijst	76
Bijlage 6. Gegevens groepsgesprekken met studenten	79
Bijlage 7. Uitkomsten vragenlijst per school en niveau	80
Bijlage 8. Deelnemers expertmeeting	99

Bijlage 9. Toelichting typen van ondersteuning en hulpverlening	100
Bronnenlijst.....	101

Inleiding

Op het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) zitten steeds meer jongeren met complexe problemen. Hierdoor is meer aandacht nodig voor jongeren in kwetsbare posities, want het risico op voortijdig schoolverlaten en een stagnering van de doorstroom van het vmbo naar mbo 3 en 4 neemt toe¹. Daarom heeft het Bestuurlijk Overleg VSV van de RMC regio Rijnmond de RMC coördinatoren de opdracht gegeven om in samenwerking met de werkgroep zorg een voorstel te doen voor een effectievere organisatie van de ondersteuning en hulpverlening voor mbo-studenten.

Scholen, gemeenten en hulpverleningsorganisaties in regio Rijnmond hebben als gezamenlijk doel dat mbo-studenten hun opleiding afronden met een diploma. Hiermee kunnen zij aan het werk of doorstromen naar het hbo. Een deel van de studenten heeft hier wat extra hulp bij nodig, bijvoorbeeld van een schoolmaatschappelijk werker (smw-er) of van een psycholoog. Zeker als de problematiek van studenten complexer is, is samenwerking tussen hulpverleners belangrijk. De werkgroep zorg streeft naar een betere aansluiting van enerzijds de hulp in de wijkteams/gemeentelijke hulp en anderzijds de ondersteuning op de mbo's zelf. Om die samenwerking handvatten te geven is het Nederlands Jeugdinstituut (Nji) is gevraagd om de volgende onderzoeksvragen te beantwoorden:

1. Wat zijn de hulpbehoeften van mbo-studenten in regio Rijnmond? (entreeopleiding tot en met niveau 4)²;
2. Hoe kun je ondersteuning en hulpverlening optimaal organiseren binnen realistische financiële kaders?;
3. Wat betekent dat concreet voor de samenwerking tussen ondersteuning en hulpverlening op de mbo's en hulpverlening in de wijkteams/gemeentelijke hulp?

Zie [bijlage 1](#) voor een overzicht van welke definities van ondersteuning, hulpverlening we hanteren.

Aanpak onderzoek

De opdrachtgever hecht veel waarde aan de input van de doelgroep, namelijk de studenten. De informatie voor dit onderzoek is daarom als volgt verkregen:

- deskresearch: analyse van recente cijfers/onderzoeksrapporten
- een digitale vragenlijst onder studenten
- groepsinterviews met studenten
- een expertmeeting met professionals die de ondersteuning en hulpverlening bieden op het mbo en vanuit de wijk(teams).

Leeswijzer

In hoofdstuk 1 schetsen we de uitgangspositie: Hoe ziet de regio Rijnmond er uit en welke jongeren gaan hier naar het mbo waarvoor (mogelijk) ondersteuning en hulpverlening georganiseerd moet worden? Wat verstaan we onder jongeren in een kwetsbare positie die ondersteuning/hulpverlening nodig zouden kunnen hebben? Met welke beleidscontext hebben we dan te maken?

Hoofdstuk 2 geeft inzicht in de wensen van studenten en van de professionals voor ondersteuning en hulpverlening.

Vervolgens belichten we in hoofdstuk 3 een aantal bestaande samenwerkingsmodellen voor de ondersteuning en hulpverlening. Deze samenwerkingsmodellen zijn bruikbaar voor de diverse scenario's die we vervolgens schetsen en op basis waarvan Bestuurlijk Overleg VSV van de regio Rijnmond inrichtingskeuzen kan maken.

¹ Zie notitie voorstel zorg en ondersteuning voor mbo-leerlingen (gemeente Rotterdam, 2017)

² Vallend onder RMC gebied Rijnmond

Tot slot komen we in hoofdstuk 4 tot een aantal adviezen en overwegingen voor de regio Rijnmond. Deze zijn gebaseerd op de onderzoeksuitkomsten en onze kennis en ervaring met diverse samenwerkingspraktijken tussen mbo en gemeenten.

In de tekst zijn hyperlinks opgenomen naar bronnen en interessante achtergrondinformatie; dit betreft de [blauwe woorden](#).

1. Uitgangspositie

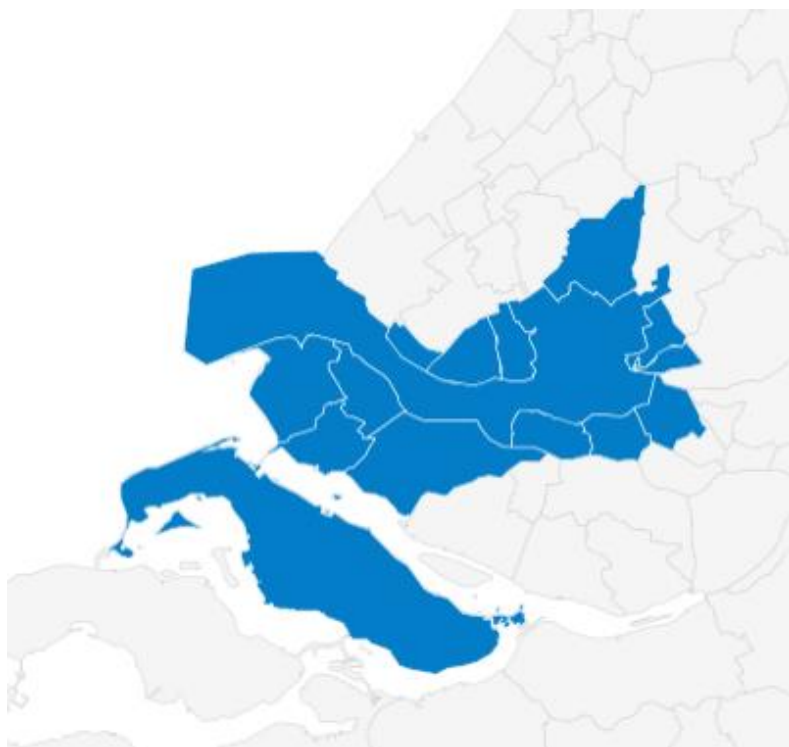
We beginnen deze rapportage met een beschrijving van de huidige situatie. We beschrijven de positie van de RMC regio Rijnmond ten opzichte van andere regio-indelingen. Vervolgens bespreken we hoe de hulpverlening en ondersteuning op de Rijnmondse mbo's op dit moment georganiseerd is en hoeveel jongeren in de regio (mogelijk) extra ondersteuning nodig hebben.

1.1. Regio-indeling

De RMC regio Rijnmond telt 15 gemeenten: Albrandswaard, Barendrecht, Brielle, Capelle aan den IJssel, Goeree-Overflakkee, Hellevoetsluis, Krimpen aan den IJssel, Lansingerland, Maassluis, Nissewaard, Ridderkerk, Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen en Westvoorne.

In deze regio bevinden zich zeven scholen die middelbaar beroepsonderwijs (mbo) verzorgen: twee Roc's (Zadkine en Albeda), drie vakscholen (Scheepvaart en Transport College, Grafisch Lyceum Rotterdam en Hout- en Meubileringscollege) en twee aoc's (Lentiz en EduDelta). Het Techniek College Rotterdam is een samenwerkingschool van Zadkine en Albeda.

De genoemde RMC-gemeenten (zie figuur 1) werken ook op andere vlakken in het sociaal domein samen³. Zo nemen, op Lansingerland na, alle RMC-gemeenten uit de regio Rijnmond deel aan dezelfde arbeidsmarktregio en zit een aantal gemeenten, vaak in kleiner verband, bij elkaar in hetzelfde samenwerkingsverband passend onderwijs. In [bijlage 3](#) staat schematisch weergegeven welke gemeenten van RMC-regio Rijnmond samenwerken in dezelfde arbeidsmarktregio en in samenwerkingsverbanden voor passend onderwijs.

Figuur 1 De gemeenten die samenwerken in de RMC Regio Rijnmond.

³ Bron: regioatlas.nl

De RMC-regio Rijnmond is vergeleken met de andere G4-regio's een van de meer congruente regio's: er is een relatief grote overlap in gemeenten die (regionaal) overleg voeren binnen de RMC-regio, de arbeidsmarktregio en de samenwerkingsverbanden voor passend onderwijs⁴. Het mbo heeft een centrale plaats tussen het voortgezet onderwijs (vmbo) en de arbeidsmarkt. Ook vervult het mbo een regionale functie. Daarom is het een positief teken dat dezelfde gemeenten overleggen over het beleid voor diverse beleidsterreinen.

1.2. Rijnmondse mbo-studenten

In totaal volgen ruim 50.000 studenten onderwijs op de Rijnmondse mbo's. 68% van deze mbo-studenten woont ook in de regio Rijnmond. In de RMC regio Rijnmond wonen ruim 40.000 mbo-studenten⁵. Daarvan gaan er 34.662 binnen de regio naar het mbo. Iets meer dan 6.000 studenten gaan buiten de regio naar het mbo. Tegelijkertijd trekken de mbo's in de regio Rijnmond ook studenten die buiten de regio wonen. In 2016 waren dat er iets meer dan 16.000.

Aantal MBO-studenten	
Woont in de regio & schoolgaand in de regio	34.662
Woont in de regio & schoolgaand elders	6.142
Woont elders & schoolgaand in de regio	16.190

Tabel 1. Aantal mbo-studenten dat woont of naar school gaat in de RMC-regio Rijnmond⁶

In figuur 2 staat per mbo waar de studenten vandaan komen. Hieruit blijkt duidelijk dat vooral het Hout- en Meubileringscollege en in mindere mate het Grafisch Lyceum relatief veel studenten trekken van buiten de regio. Van de andere mbo-instellingen woont ten minste de helft van de studenten in de regio. Dit kan van invloed zijn op de ondersteunings- en hulpverleningsstructuur, bijvoorbeeld omdat jongeren die elders wonen ook te maken hebben met andere huisartsen, een ander wijkteam en een andere woningbouwvereniging. Het beïnvloedt met welke partners mbo-scholen samenwerking aangaan. Dit heeft ook gevolgen voor de financieringsstructuur.

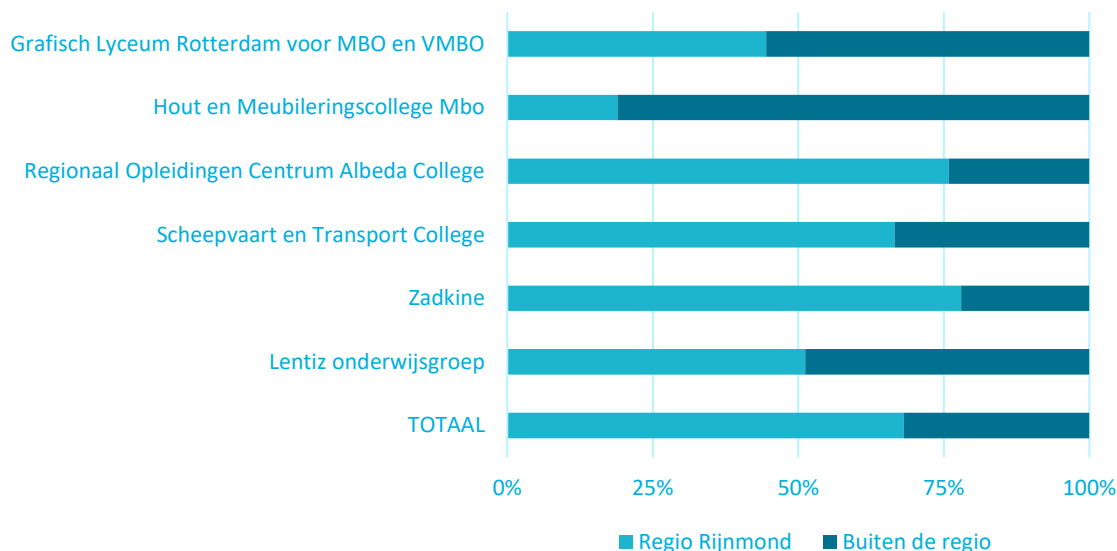
⁴ Bron: regioatlas.nl

⁵ Bron: DUO Onderwijsdata - Peildatum 1 oktober 2016.

⁶ Bron: DUO Onderwijsdata - peildatum 1 oktober 2016. Studenten worden beschouwd als "schoolgaand in de regio" als zij staan ingeschreven op een mbo met als vestigingsplaats één van de gemeenten in de RMC-regio. In de praktijk zijn dat Vlaardingen (Lentiz) en Rotterdam (de overige scholen). Hier zijn ook eventuele dependances buiten de regio in meegenomen. Daar staat tegenover dat de 652 leerlingen op Edudelta niet in de tabel zijn opgenomen omdat deze school formeel gevestigd is in Goes.

Waar wonen de studenten?

Figuur 2 Het percentage mbo-studenten dat binnen of buiten de RMC-regio Rijnmond woont, per instelling, 1 oktober 2016⁷.

Tabel 2 geeft weer hoeveel studenten er per instelling op ieder niveau staan ingeschreven. De meest kwetsbare groep vormen de studenten op de entreeopleiding (niveau 1) van het mbo. Het merendeel van de mbo-studenten zit op niveau 3 en 4. Slechts een kleine 3% zit op de entreeopleiding. Vooral het Albeda heeft met 5% een relatief (en ook in absolute zin) een grote groep studenten op dit niveau. Dit betreft 62% van het totaal aantal studenten op de entreeopleiding (niveau 1).

School	Entreeopleiding	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4	Totaal
Albeda	947	3.709	5.903	9.135	19.694
Grafisch Lyceum R'dam	-	183	172	3.739	4.094
Hout en Meubileringscollege	-	397	835	2.417	3.649
Lentiz	74	277	216	699	1.266
STC	42	1.143	1.357	3.664	6.206
Zadkine	461	2.934	4.322	8.226	15.943
Totaal	1.524	8.643	12.850	27.880	50.852

Tabel 2 Aantal studenten per mbo-instelling, peildatum 1-10-2016⁸

1.3. De huidige ondersteunings- en hulpverleningsstructuur/ samenwerking

De huidige ondersteuningsstructuren op de mbo's en de hulpverlening vanuit de gemeenten zijn verschillend georganiseerd. Zij maken gebruik van verschillende functienamen, werkwijzen en de samenwerking per regio is verschillend. Professionals op zowel de mbo's als in hulpverleningsinstanties ervaren de samenwerking, zowel intern als extern, wisselend. Beide

⁷ Bron: DUO onderwijsdata – peildatum 1 oktober 2016

⁸ Bron: DUO onderwijsdata – peildatum 1 oktober 2016. Het betreft cijfers van alle mbo's, dus ook eventuele dependances buiten de gemeenten van RMC regio Rijnmond.

groepen professionals ervaren de samenwerking met externe partijen als minder sterk dan de samenwerking binnen de eigen organisatie.

Op school

Binnen de regio Rijnmond verschilt de inrichting van de ondersteuning per mbo-instelling, maar er zijn ook overeenkomsten:

- Iedere school(locatie) biedt ondersteuningsmogelijkheden op de school.
- Het mbo richt de ondersteuning vooral op onderwijs en werk.
- De hulpverlening die de gemeenten bieden/bekostigen richt zich op belemmeringen op andere leefgebieden dan onderwijs en werk.

Bijlage 4 bevat een overzicht van de hulpverleningsmogelijkheden op school: het betreft voornamelijk de inzet van schoolmaatschappelijk werk (smw). Bijlage 5 beschrijft per RMC subregio welke hulpverlening/middelen de verschillende gemeenten in de regio direct inzetten op de mbo-scholen.

In de gemeenten

De scholen kunnen niet alle hulp bieden aan problemen die het onderwijs overstijgen.

Hulpverlening vanuit de gemeenten is dan nodig. De organisatie van deze hulpverlening is per gemeente in de regio Rijnmond verschillend georganiseerd. De meeste gemeenten bieden een vorm van integrale hulpverlening in wijken. Ook hebben alle gemeenten in de vsv regio trajecten voor studenten die (dreigen) uit (te) vallen uit het mbo, en trajecten voor studenten die geen onderwijs (meer) volgen en weer naar school geleid worden⁹.

De organisatie van de hulpverlening verschilt per gemeente allereerst in de benamingen van de teams die hulpverlening bieden; Nissewaard en Goeree-Overflakkee hebben bijvoorbeeld een JOT (Jeugdondersteuningsteam), Brielle, Hellevoetsluis, Westvoorne hebben het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) en een gebiedsteam voor complexe problemen en Rotterdam, Maassluis, Vlaardingen en Schiedam hebben een wijkteam. De samenstelling van de teams is ook niet hetzelfde, maar de meeste gemeenten bieden integrale hulpverlening. Daarnaast verschilt de manier waarop de bewoners hun hulpvraag kunnen stellen. Ter illustratie: Rotterdammers kunnen het wijkteam niet zelf benaderen, hun vraag loopt via de VraagWijzer, het CJG en de huisarts. In Nissewaard kunnen bewoners daarentegen zelf binnenlopen of bellen met een Jeugdondersteuningsteam (onderdeel van het CJG). Overeenkomstig is dat iedere gemeente één centraal nummer heeft waar iedere burger naartoe kan bellen met hulpvragen¹⁰.

1.4. Welke jongeren hebben risicofactoren?

In Nederland heeft een deel van alle jongeren van 16 tot 27 jaar moeite met het (zelfstandig) doorlopen van een opleiding, het behalen van een startkwalificatie en het 'bemachtigen' van een stabiele startpositie op de arbeidsmarkt en in de samenleving. Dit zijn jongeren die gebaat kunnen zijn bij extra ondersteuning vanuit school of hulpverlening.

Studenten kunnen moeite hebben op school, omdat ze op school een probleem hebben. Ook problemen buiten school zorgen er vaak voor dat ze zich niet goed op hun schoolwerk kunnen richten. Het gaat dan bijvoorbeeld om: werk, sociale relaties of schulden. Omdat de problemen vaak in gezamenlijkheid voorkomen en sterk met elkaar samenhangen, is het niet mogelijk om één groep kwetsbare jongeren aan te wijzen. Bovendien zijn er verschillende lijstjes in omloop met factoren die

⁹ Bron: Notitie Zorg en ondersteuning op het mbo, gemeente Rotterdam (2017)

¹⁰ Bron: Voorstel zorg en ondersteuning voor mbo-studenten, Gemeente Rotterdam (2017). Deze notitie bevat een meer uitgebreid overzicht van de organisatie van de gemeentelijke zorg per RMC sub regio.

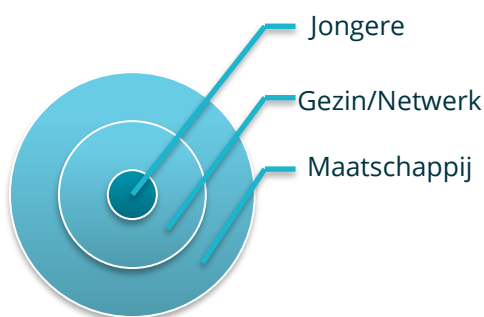

jongeren kwetsbaar maken. Het Nji hanteert in nauw overleg met professionals uit het werkveld een verzamelde lijst met groepen kwetsbare jongeren¹¹:

- Jongeren die (zonder startkwalificatie) uitstromen uit voortgezet speciaal onderwijs, praktijkonderwijs en entreeopleiding (mbo niveau 1);
- Thuiszitters en voortijdig schoolverlaters (vsv-ers)¹² uit het reguliere voortgezet onderwijs en mbo niveau 2 en hoger;
- Jongeren met een beperking die hen belemmert deel te nemen aan onderwijs (vielen voorheen deels onder Wajong);
- Specifieke groepen jongeren:
 - jongeren die uit detentie komen en geld verdienen in de criminaliteit
 - jongeren uit de straatcultuur
 - migrantenjongeren
 - jongeren die veel ondersteuning nodig hebben en daardoor weinig onderwijs hebben genoten
 - tienermoeders
 - jongeren met een psychiatrische stoornis/achtergrond
 - jonge vluchtelingen
 - jongeren uit multi-probleemgezinnen
 - jongeren zonder netwerk waardoor steun ontbreekt
 - jongeren die, meer dan anderen, kansen missen als gevolg van maatschappelijke tendensen als polarisatie en discriminatie op de arbeidsmarkt

Ongelijke verdeling van hulpbronnen

Verschillende factoren in de omgeving van een jongere kunnen van invloed zijn op de mate waarin hij kan participeren in de maatschappij¹³. We onderscheiden drie niveaus waarop deze maatschappelijke context invloed heeft op de kwetsbaarheid van jongeren.

Figuur 3 Drie maatschappelijke scheidslijnen die jeugd en jongeren direct raken

De jongere zelf

De jongere kan intrinsieke problemen hebben, zoals psychische of lichamelijke problemen of een lager IQ. Dit kan een jongere kwetsbaarder maken dan zijn leeftijdgenoten. Een jongere met een lager IQ (lvb-jongeren) heeft bijvoorbeeld een lager ontwikkelingsniveau dan hun kalenderleeftijd

¹¹ Bron: <https://www.nji.nl/nl/Kennis/Dossier/Arbeidstoeleiding/Om-welke-jongeren-gaat-het>

¹² Thuiszitters en vsv-ers zijn niet hetzelfde. Bekijk voor een toelichting [het begrippenkader schoolverzuim](#) en lees meer over de definitie thuiszitter [in de notitie van Ingrado](#).

¹³ Bron: [Perspectief op de onderkant van de arbeidsmarkt](#) (Sociaal Cultureel Planbureau, Centraal Planbureau, Ministerie van SZW, het RIVM, TNO en UWV, 2016).

veronderstelt. Een lvb-jongere van 23 jaar functioneert bijvoorbeeld als iemand van 14 jaar. Dit soort intrinsieke problemen kunnen leiden tot problemen bij bijvoorbeeld het volgen van onderwijs, aanvragen van een uitkering en vinden van woonruimte¹⁴.

De jongere en zijn of haar netwerk

Jongeren hebben op de weg naar volwassenheid te maken met verschillende uitdagingen op meerdere leefgebieden zoals onderwijs, werk, inkomen, hulpverlening, veiligheid en wonen. Soms kunnen jongeren op deze leefgebieden wel een steuntje in de rug gebruiken. Niet alle jongeren hebben een sterk eigen *netwerk* (ouders, broers, zussen, vrienden, etc.) dat hierbij kan ondersteunen. Bijvoorbeeld omdat ouders gescheiden, overleden of niet in beeld zijn. Of omdat de thuissituatie niet stabiel is. Dit maakt hen kwetsbaarder. Steun in het eigen netwerk is belangrijk voor bijvoorbeeld het leren omgaan met anderen, met tegenslag of met moeilijke momenten.

De jongere in de maatschappij

Bepaalde factoren in de maatschappij zorgen ook voor ongelijke kansen voor jongeren. Zo onderscheidt het Sociaal Cultureel Planbureau¹⁵ drie maatschappelijke scheidingslijnen die jeugd en jongeren direct raken:

1. Verschil levensverwachting/kwaliteit van leven;
2. Kansengelijkheid in onderwijs en arbeid (discriminatie in de schoolloopbaan en op de arbeidsmarkt);
3. Culturele diversiteit: gescheiden leefwerelden (polarisatie, verharding van de samenleving).

1.5. Samenwerking mbo en gemeenten

De afgelopen jaren is wetgeving veranderd in het Sociaal Domein en Onderwijs. De gemeenten zijn verantwoordelijk geworden voor Jeugdhulp en Participatie en waren dat al voor de WMO (en deels AWBZ). Het onderwijs heeft extra verantwoordelijkheden gekregen door Passend Onderwijs. Het doel van deze veranderingen is: 'zorgdragen dat ieder kan participeren naar vermogen'. Dat is een gezamenlijke opgave voor onderwijs, gemeenten, jeugdhulp, zorg en werkgevers. [Bijlage 2](#) bevat een overzicht van de wettelijke verantwoordelijkheden voor het onderwijs en gemeenten.

De gezamenlijke opgave dient vooral op regionaal niveau tot uitvoering gebracht te worden, dichtbij de burger en zijn omgeving. Zo is er een wettelijk op overeenstemming gericht overleg (oogo) voor gemeenten en samenwerkingsverbanden van scholen ingericht waar afspraken gemaakt worden over de ondersteuning die nodig is om jongeren optimaal te laten participeren. Aanvullende wetgeving is in voorbereiding om ook het mbo als partner daarop aan te laten sluiten¹⁶. Het RMC kreeg een verruimde opdracht om alle studenten in beeld te houden en regionaal beleid te maken met gemeenten en onderwijs om uitval tegen te gaan en jongeren in kwetsbare posities te ondersteunen gericht op blijvende participatie¹⁷. De Onderwijsraad adviseerde (sept. 2017) om de regionale samenwerking verder te versterken. De samenwerking rondom de arbeidsmarkt van gemeenten, onderwijs en werkgevers kent al een langere traditie. Regionale samenwerking is daarmee het instrument geworden om de participatie van de burger maximaal te bevorderen. Dit betekent dat het onderwijs steeds meer moet gaan samenwerken met wijkteams en (jeugd)hulpinstellingen die door de gemeenten gefinancierd zijn. Deze samenwerking, voor jongeren die ondersteuning en hulpverlening nodig hebben, richt zich op het zo goed mogelijk doorlopen van de schoolloopbaan en het voorkomen dat jongeren 'thuis op de bank komen te zitten'.

¹⁴ Bron: <http://www.16-27.nl/kwetsbare-jongeren/lvb-jongeren/>

¹⁵ Bron: Presentatie Nji lustrumsymposium "Jeugd in de verzorgingsstad" (K. Putters, Sociaal Cultureel Planbureau, 2017).

¹⁶ Bron: Kamerbrief over regionale samenwerking mbo en gemeenten voor jongeren met een extra ondersteuningsbehoefte (2017).

¹⁷ Bron: [Kamerbrief over succesvolle aanpak voortijdig schoolverlaten](#) (2016)

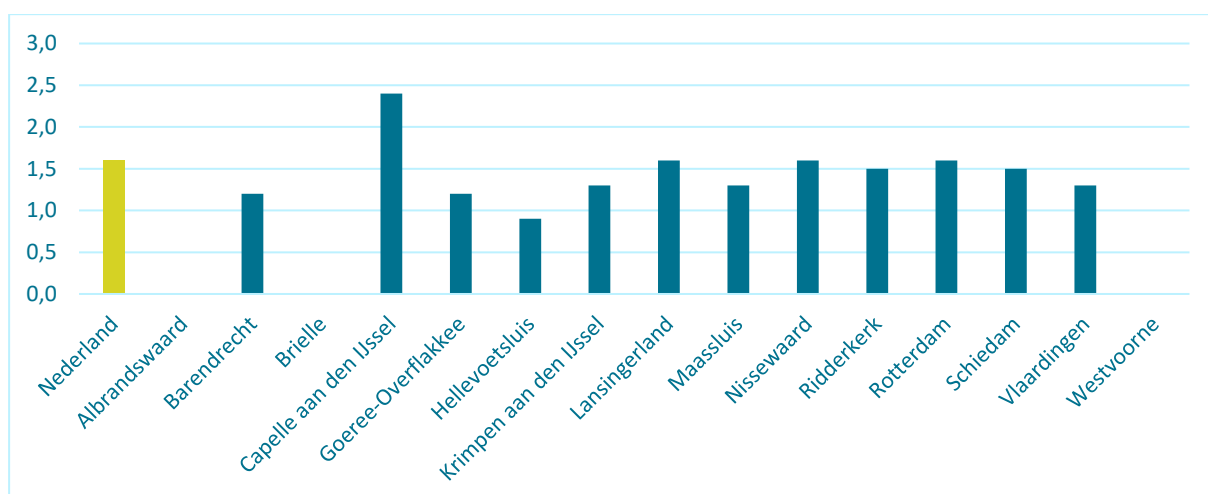
Om direct aan te kunnen sluiten bij een hulpvraag van een mbo-student zijn er varianten op het wijkteam (e.d.) ontwikkeld die zich specifiek richten op mbo-studenten die bij een mbo-instelling zijn geplaatst. Voorbeelden hiervan zijn: de School als Werkplaats aanpak van het Deltion College, het mbo Jeugdteam in Amsterdam en Utrecht en de School Als Werkplaats aanpak van het Friesland College¹⁸. Ook zien we varianten waarbij een schakel- of verbindingsfunctionaris van de mbo-school samenwerkt met de wijkteams, zoals bij Landstede. Deze functionaris ziet toe op een 'warme overdracht' van de mbo-student naar het wijkteam. Daarbij staat centraal: wat voor ondersteuning/hulpverlening heeft deze mbo-student van wie nodig?

1.6. Aantallen jongeren

Het is niet mogelijk het aantal kwetsbare jongeren in de RMC-regio Rijnmond te noemen. Er zijn verschillende groepen kwetsbare jongeren en bovendien kunnen jongeren tot meerdere categorieën behoren. Wel is het mogelijk om op basis van cijfers een indicatie te geven van de aard en omvang van de risicogroepen in de regio Rijnmond.

Jeugdigen met jeugdhulp en voortijdig schoolverlaters (vsv-ers)

Van alle mbo-studenten krijgt ongeveer 1,6% een vorm van jeugdhulp gebaseerd op de Jeugdwet. Zie figuur 4. De percentages zijn relatief laag, omdat een deel van de mbo-studenten volwassen is en buiten de jeugdwet valt. Mogelijk krijgen zij hulp vanuit de WMO, maar hier zijn op dit moment nog geen betrouwbare landelijke cijfers over. In Albrandswaard en Brielle was het aantal jongeren dat jeugdhulp ontving te laag om te kunnen weergeven.

Figuur 4 Percentage van jongeren (tot 18 jaar) in het mbo dat jeugdhulp ontving in 2015¹⁹

Mbo-studenten in de RMC-regio Rijnmond krijgen ongeveer even vaak jeugdhulp als wat landelijk gemiddeld is. Alleen in Capelle aan den IJssel is het percentage studenten met hulp fors hoger. Voor veel van de betrokken gemeenten geldt dat het percentage kinderen dat jeugdhulp ontvangt lager is dan wat je op basis van de populatiekenmerken zou verwachten²⁰. Het verschil is vooral groot voor Ridderkerk en Schiedam, maar ook in Capelle krijgen jongeren wat minder vaak jeugdhulp dan dat je zou verwachten. Dit kan betekenen dat veel problemen preventief en "in het voorveld" worden opgevangen. Het kan ook betekenen dat een deel van de jongeren niet de hulp krijgt die ze nodig hebben.

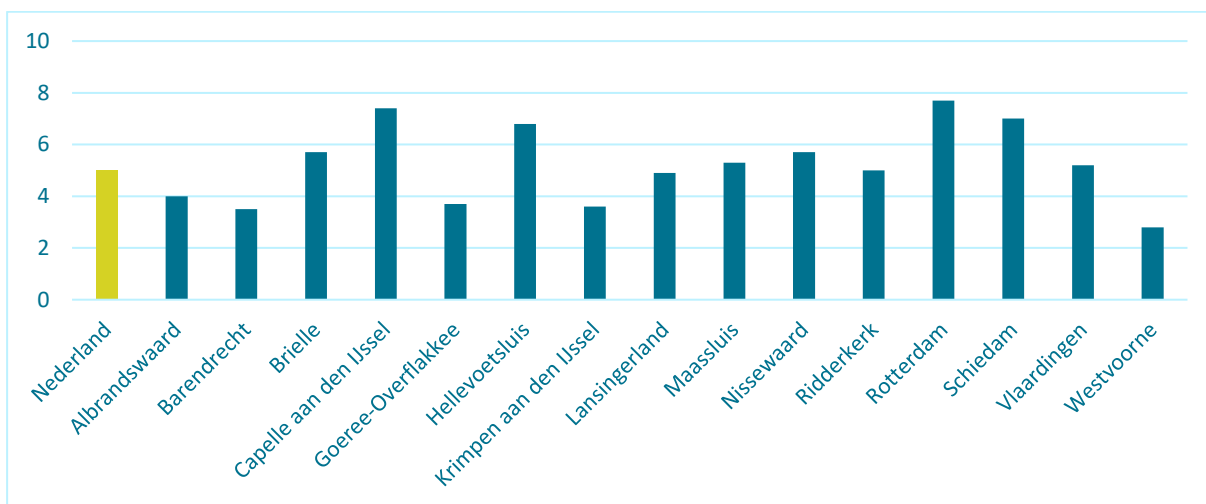
¹⁸ Zie ook: het [Deltion jongerenteam](#), het [mbo Jeugdteam Amsterdam](#), [jeugdteam mbo Utrecht](#) en [School als Werkplaats](#).

¹⁹ Bron: CBS/NJi (via [de monitor AOJ](#))

²⁰ Bron: [monitoraaj.nl/jeugdzorg](#)

Jongeren die voortijdig de school verlaten, hebben nog wel een kans om een opleiding te volgen als ze weer teruggeleid worden naar school. Met bijvoorbeeld extra ondersteuning of hulp is (nieuwe) uitval te voorkomen. Voortijdig schoolverlaten is de grootste risicofactor voor jongeren om uit te vallen en NEET (neither employment, education or training) te worden²¹. Wanneer er op meerdere leefgebieden problemen zijn (geschiedenis in jeugdhulp én voortijdig schoolverlater) cumuleert de kans op uitval. Cijfers over vsv geven daarom aanleiding om over preventieve inzet na te denken en om specifieke aandacht te schenken aan jongeren die zowel onderwijssteuning als een vorm van jeugdhulp krijgen. In de onderstaande figuur staat het vsv-percentage in de regio weergegeven ten opzichte van het landelijk gemiddelde.

Figuur 5 Percentage vsv in het mbo, peiljaar 2014-2015²²

Opvallend is dat het percentage voortijdig schoolverlaters (vsv-ers) in veel Rijnmondse gemeenten wel hoger is dan het landelijk gemiddelde, zie figuur 5, terwijl het aandeel jongeren dat jeugdhulp ontving juist lager was. Jongeren die voortijdig hun school verlaten, zijn jongeren die op school waarschijnlijk extra ondersteuning of hulpverlening nodig zouden hebben gehad, of die deze hulp nodig hebben als ze terugkeren in het onderwijs.

In figuur 6 brengen we in beeld hoeveel mbo-studenten in de arbeidsmarktregio Rijnmond²³ een verleden hebben als voortijdig schoolverlater of in de jeugdhulp. Omdat we de geschiedenis van jongeren tot 2010 in beeld kunnen brengen, bevat deze grafiek gegevens over jongeren tot 22 jaar oud. De arbeidsmarktregio Rijnmond omvat de RMC-regio zonder Lansingerland, maar met Cromstrijen, Korendijk, Oud-Beijerland, Strijen en Zuidplas.

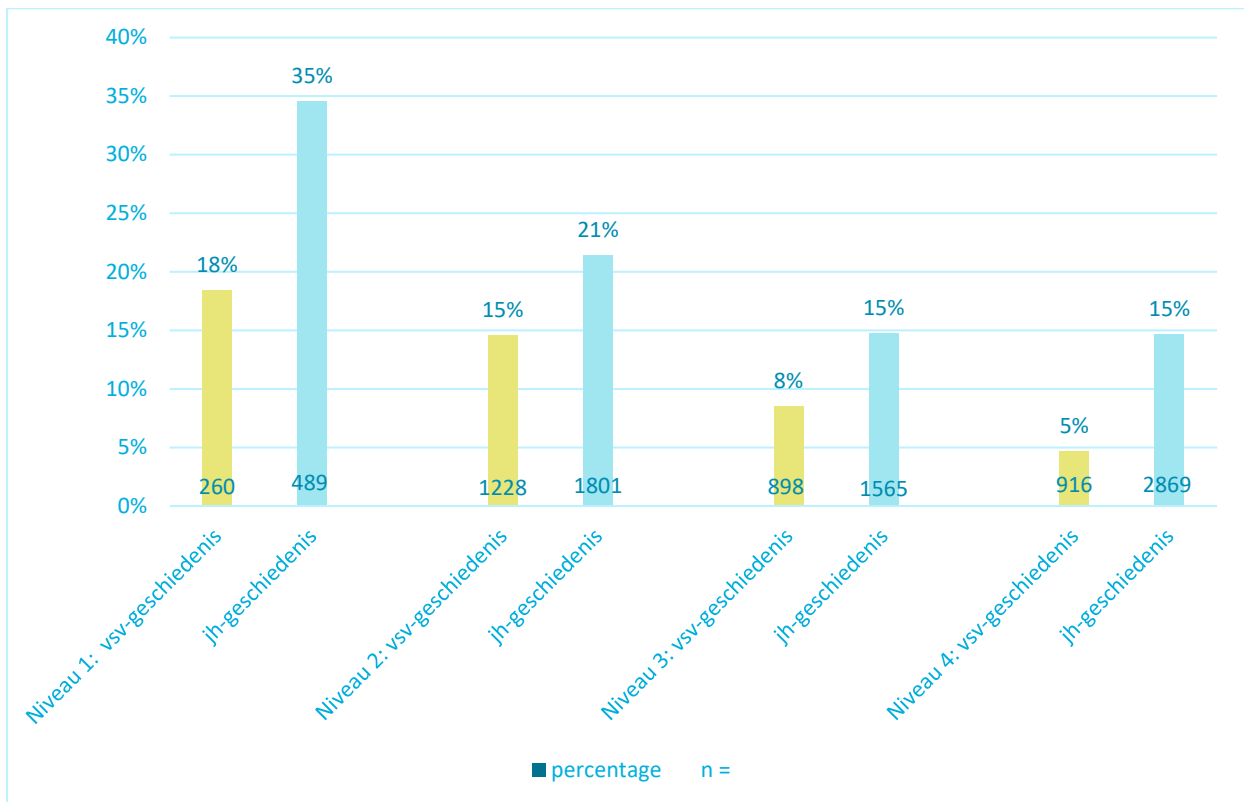
De grootste groep jongeren met een geschiedenis in jeugdhulp (2.869 jongeren) is te vinden op niveau 4. Dat komt vooral omdat de meeste mbo-studenten niveau 4 volgen; het gaat om ongeveer 1 op iedere 7 studenten, zie figuur 6. Van de studenten op niveau 1 heeft ongeveer 1 op de 3 in het verleden jeugdhulp ontvangen, maar is de totale groep veel kleiner (489 jongeren). De meeste jongeren met een geschiedenis als vsv-er zitten op niveau 2 (1.228 jongeren). Dit is ongeveer 15% van de totale populatie. Op niveau 1 is dit percentage 18%, maar is de totale groep kleiner, namelijk 260 leerlingen. Op niveau 3 en 4 heeft respectievelijk 8% en 5% van de studenten een geschiedenis als voortijdig schoolverlater.

²¹ Bron: participatiescan

²² Bron: CBS/Nji (via de monitor AOJ)

²³ Deze cijfers zijn beschikbaar op het niveau van de arbeidsmarktregio via de participatiescan.

Figuur 6 Het percentage (de kolommen) mbo-studenten (leeftijd van 16 tot 22 jaar oud) dat woont in de arbeidsmarktregio Rijnmond en dat in het verleden jeugdhulp heeft ontvangen of een vsv-geschiedenis heeft (peildatum 1 oktober 2015 – geschiedenis in jeugdhulp en voortijdig schoolverlaten vanaf 2010). Het absolute aantal staat weergegeven onderaan de betreffende kolom.²⁴

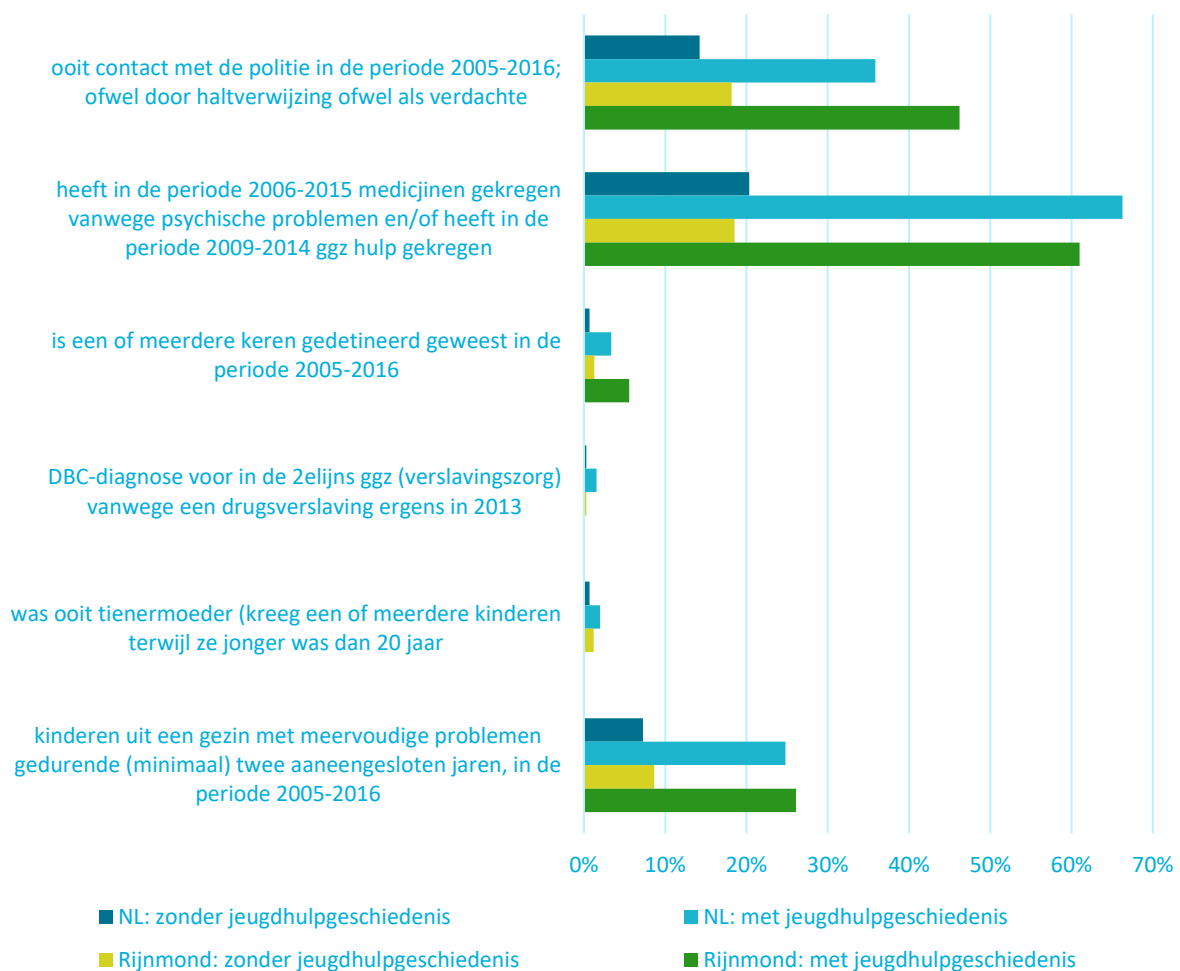
Ervaren problematiek

De hulpvragen van jongeren zijn vertrouwelijk, maar problemen of uitkomsten van problemen worden landelijk wel geregistreerd. In figuur 7 staat hoeveel Rijnmondse jongeren (16-27 jaar oud) bepaalde problemen in hun leven ervaren hebben²⁵, ten opzichte van Nederlandse jongeren. Het staat steeds weergegeven voor jongeren die wel en die geen jeugdhulp hebben ontvangen. Zo heeft in Nederland 14% van de jongeren zonder jeugdhulpgeschiedenis en 36% van de jongeren met jeugdhulpgeschiedenis contact gehad met de politie door een halt-verwijzing en/of als verdachte. In Rijnmond ligt dat percentage hoger: respectievelijk 18% en 46%, zie figuur 7. Jongeren die ook jeugdhulp krijgen of kregen, hebben vaker problemen. Zij komen vaker in contact met de politie en krijgen veel vaker medicijnen of ggz-hulp. Deze jongeren zijn ook vaker afkomstig uit een 'instabiel gezin' waarin zowel sociaaleconomische als psychosociale problemen van de ouders spelen gedurende in ieder geval twee aaneengesloten jaren. Ook bij deze problematiek kunnen jongeren op het mbo hulp vragen.

²⁴ Analyses die in het kader van de participatiescan door het Nji zijn uitgevoerd op niet-openbare microdata van het CBS.

²⁵ Analyses die in het kader van de Social Impact Bond door het Nji zijn uitgevoerd op niet-openbare microdata van het CBS.

Figuur 7 Aantal Rijnmondse jongeren (16-27 jaar op 31 december 2016) dat bepaalde problemen in zijn/haar leven ervaren heeft.

Het aantal jongeren met jeugdhulp dat opgenomen is geweest voor verslavingsproblematiek en het aantal jongeren met jeugdhulp dat tienermoeder werd, is te laag om weer te geven. Uit het rapport "Blijf helder" (van de gemeente Rotterdam) blijkt wel dat 23% van de jongeren op niveau 1 of 2 van het mbo aangeeft wel eens geblowd te hebben en dat 45% wel eens binge-drinkt. Op het VSO en het praktijkonderwijs liggen die percentages lager en op het regulier VO zelfs veel lager, zie tabel 4²⁶. Het betreft onderzoeken die in de stad Rotterdam zijn uitgevoerd.

Scholieren/studenten per schooltype	Regulier VO*	Voortgezet Speciaal Onderwijs**	Praktijkonderwijs**	ROC mbo 1 en 2***
Ooit alcohol gedronken	27%	65%	60%	
Binge drinken ooit	9%	9,3%	9,5%	45% (1)
Wel eens geblowd	4%	16,5%	16%	23%
Wel eens harddrugs gebruikt	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar	6%

*E-Movo monitor op het reguliere onderwijs
 **Bron: JMR speciaal monitor ZONMW uitgevoerd door OBI
 ***IVO onderzoek
 (1) Binge drinken: 5 of meer glazen per gelegenheid in de 4 we ken voorafgaand aan het onderzoek

Tabel 3 Middelengebruik VO, VSO, praktijkonderwijs en mbo 1 en mbo 2

²⁶ Bron: Rapport "Blijf helder", gemeente Rotterdam, juni 2015.

Jongeren die niet werken en niet naar school gaan (NEET-jongeren)

In deze paragraaf geven we cijfers met tekst en uitleg over:

- Het percentage jongeren in Nederland dat niet werkt en niet naar school gaat;
- De factoren in de voorgeschiedenis van deze jongeren die hiermee samenhangen.

In 2016 had landelijk 7,9%²⁷ van de jongeren tussen de 15 en de 34 jaar geen werk en volgde geen onderwijs of training. Dit zijn de NEET-jongeren: neither employment, education or training. Diverse voorgeschiedenisfactoren vergroten deze kans. Zo hebben jongeren uit het Praktijkonderwijs ruim drie keer zo veel kans om NEET te worden als jongeren die niet uit het praktijkonderwijs komen. Deze gegevens zijn online voor Nederland en de arbeidsmarktregio's op te halen in de Participatiemonitor²⁸.

In figuur 8 staat per voorgeschiedenisvariabele het relatief risico om NEET te worden in de arbeidsmarktregio Rijnmond. Het relatief risico is de verhouding tussen het risico dat jongeren met deze voorgeschiedenis en het risico van jongeren zonder deze voorgeschiedenis. Vooral jongeren op de entreeopleiding en in mindere mate op niveau 2 van het mbo hebben een verhoogde kans om zonder werk en onderwijs te raken. Jongeren met een geschiedenis in de entreeopleiding (niveau 1) hebben in de regio Rijnmond bijna vier keer meer kans om NEET te worden dan jongeren die nooit op de entreeopleiding (niveau 1) hebben gezeten. Hieruit blijkt dat deze doelgroep baat kan hebben bij extra aandacht. Jongeren die ooit op mbo-niveau 2 hebben gezeten, hebben "slechts" twee keer zoveel kans om NEET te worden dan jongeren die niet op mbo-niveau 2 hebben gezeten. Echter, deze groep is veel groter en er valt dus grosso modo ook meer "winst" te behalen.

Uit figuur 8 blijkt ook dat jongeren die voortijdig school verlieten een verhoogd risico lopen om NEET te worden. Dit is dus een belangrijke subgroep van jongeren op de entreeopleiding en mbo-niveau 2 waarvoor aandacht nodig is.

Ook een grote risicofactor voor NEET te worden is een geschiedenis in het (v)so en in de jeugdreclassering. Ook jongeren met een geschiedenis in jeugdhulp (met name jongeren die te maken hebben gehad met OTS/voogdij, jeugdreclassering of jeugdhulp met verblijf) hebben een grotere kans om NEET te worden. Voor een aantal factoren is het relatief risico lager dan 1. Dat betekent dat het geen risicofactor, maar eerder een beschermende factor betreft. Jongeren met een voorgeschiedenis in het vwo hebben bijvoorbeeld 0,2 keer zo veel kans om NEET te worden als jongeren die niet op het vwo gezeten hebben.

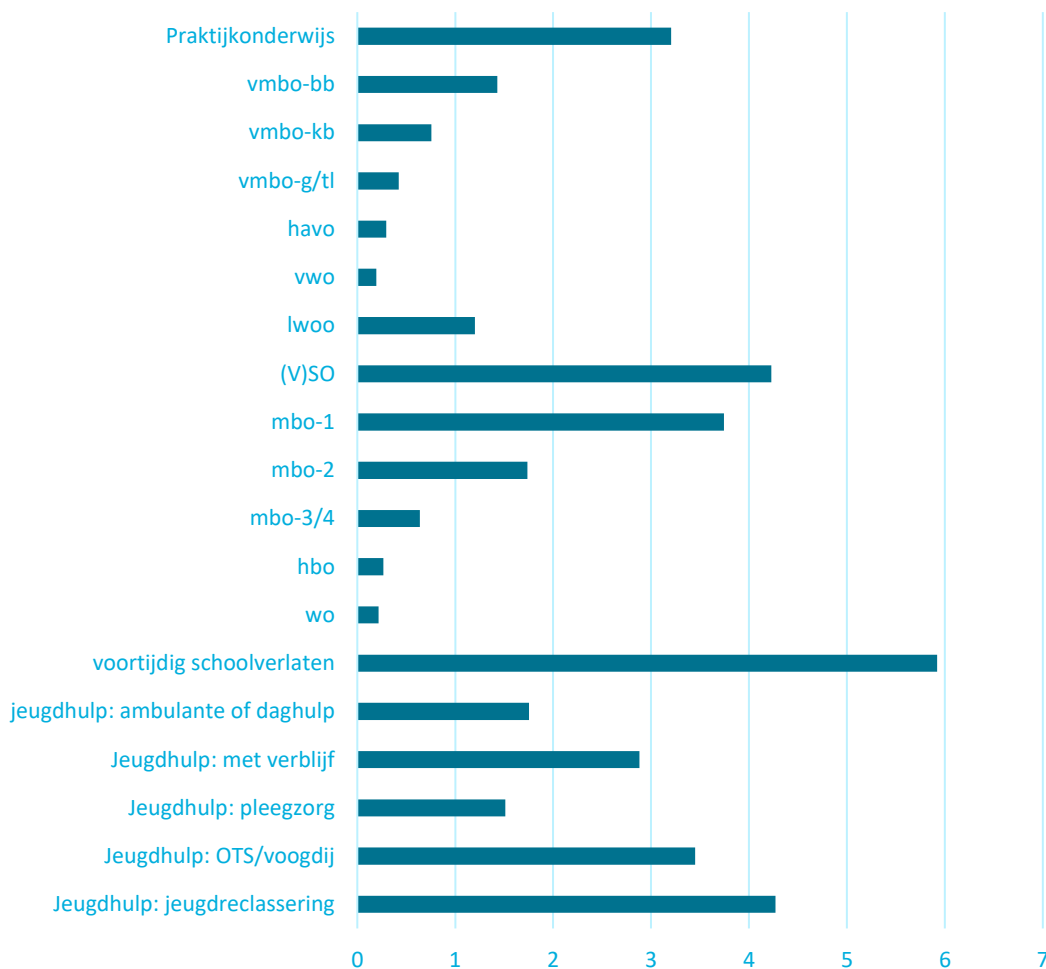
²⁷ Bron: Eurostat

²⁸ De resultaten in deze paragraaf zijn gebaseerd op analyses die door het Nederlands Jeugdinstituut zijn uitgevoerd op niet-openbare microdata van het Centraal Bureau voor de Statistiek. Dit onderzoek wordt ook gepubliceerd via de participatiemonitor, een uitbreiding op de monitor AOJ van het Nji. De Participatiemonitor is een monitor in ontwikkeling. Zie ook:

<http://www.monitoraaj.nl/arbeidsregio1>

Relatief risico van voorgeschiedenisfactoren

Figuur 8 Relatief risico om NEET te worden in de arbeidsregio Rijnmond (jongeren tussen 16 en 22 jaar oud, peildatum 1 oktober 2015).

De risicofactoren om NEET te worden in de regio Rijnmond wijken niet sterk af van het landelijke beeld²⁹. Alleen jongeren met een geschiedenis in zwaardere vormen van jeugdhulp lopen in Rotterdam een minder verhoogd risico dan wat landelijk gemiddeld is.

Uit een aanvullende analyse van de landelijke cijfers die het Nji onlangs uitvoerde³⁰ is het mogelijk deze risicogroepen meer te specificeren. We maakten een analyse waarin meerdere risicofactoren (4) werden gecombineerd. Uit deze analyse komt onder andere naar voren dat jongeren in de entreeopleiding met een achtergrond als vsv-er in combinatie met jeugdhulp een kans van ruim 50% hebben om in een NEET-positie terecht te komen. Specifieke aandacht voor deze groep, en mogelijk andere nader in kaart te brengen groepen, kan inzicht bieden in typen hulpverlening.

²⁹ Voor meer informatie, zie <https://monitoraoj.nl/arbeidsregio1>

³⁰ Bron: Vooronderzoek Kansen voor jongeren in kwetsbare posities (2017).

1.7. Ontvangen hulp

Hieronder volgt een overzicht van gegevens van een aantal mbo-instellingen³¹ over de hulp aan mbo-studenten door smw in 2016.

De scholen registreren de gegeven hulp niet eenduidig. Daarmee zijn de gegevens niet direct vergelijkbaar, maar geven ze wel inzicht in de ondersteunings- en hulpbehoefte van mbo-studenten per school, wat van invloed kan zijn op de te organiseren ondersteuning en hulpverlening.

Smw-trajecten

Albeda³² (totaal aantal studenten: 19.694): aantal studenten in begeleiding van smw in kalenderjaar 2016 = 1.747 (907 afgesloten + 840 lopend).

Opleidingsniveau	Percentage studenten
Entreeopleiding	21,3
Niveau 2	12,4
Niveau 3	8,1
Niveau 4	6,2

Tabel 4 Percentage studenten in begeleiding bij smw (Albeda) in kalenderjaar 2016, per niveau.

Zadkine³³ (totaal aantal studenten: 15.943): aantal studenten in begeleiding van smw in kalenderjaar 2016 = 1.820 (808 afgesloten + 1.012 lopend).

Opleidingsniveau	Percentage studenten
Entreeopleiding	29,1
Niveau 2	21,7
Niveau 3	10,4
Niveau 4	7,4

Tabel 5 Percentage studenten in begeleiding bij smw (Zadkine) in kalenderjaar 2016, per niveau.

STC³⁴ (totaal aantal studenten: 6.206): aantal studenten in begeleiding van smw in schooljaar 2016-2017 = 192.

Kanttekening: het ondersteuningsaanbod is op het STC anders geregeld. Zo maken de Intern Begeleiders net als de smw-ers deel uit van het Begeleidingsteam en verrichten zij evenals de smw-ers hulptrajecten met studenten. Indien de IB-trajecten daarbij opgeteld worden is het aantal trajecten aanzienlijk hoger: 844.

Studenten op het Zadkine krijgen vooral hulpverlening bij vragen op het gebied van financiën, (gezins)relaties en geestelijke gezondheid. Zie tabel 6. Op het Albeda gaan de ondersteuningsvragen ook over bijvoorbeeld huisvesting en gezondheidsproblemen. Zie tabel 7. Een deel van de verschillen is te verklaren door een verschil in registratie. De scholen hanteren deels verschillende levensgebieden in de registratie. Daarnaast registreert men op het Zadkine één probleem als hoofdprobleem, bijkomende problemen registreert men niet. In tabel 6 is het aantal hulpvragen per leefgebied op het totaal aantal trajecten weergegeven.

³¹ Waarvan gegevens zijn aangeleverd bij het Nji.

³² Bron: Evaluatieverslag schoolmaatschappelijk werk. Albeda (2016).

³³ Bron: Inhoudelijke verantwoording smw. Zadkine (2016).

³⁴ Bron: A. Ruinard, STC (2016).

Problematiek	% op totaal leefgebieden	% op totaal dossiers
Financiën	30,48%	28,34%
Gezondheid	2,60%	2,42%
Ingrijpende gebeurtenis	6,46%	6,00%
Leerstoornis	0,60%	0,56%
Lichamelijke handicap	0,60%	0,56%
Loopbaan scholen	9,06%	8,42%
Loopbaan werk	1,10%	1,02%
Psychosociaal	17,82%	16,57%
Sociale omgeving, relaties	14,41%	13,40%
Veiligheid	3,00%	2,79%
Verslaving	0,35%	0,33%
Vrije tijd	0,65%	0,60%

Tabel 6 Door smw (Zadkine) geregistreerde hoofdproblemen per hulpvraag (kalenderjaar 2016). Per hulpvraag wordt één leefgebied geregistreerd. Een dossier kan meerdere hulpvragen bevatten³⁵

Het Albeda registreert meerdere problemen per student. In tabel 7 staan de hulpvragen van de studenten van het Albeda aan het schoolmaatschappelijk werk. De gegevens zijn gebaseerd op de problemen die zijn geregistreerd per ondersteuningsplan. Veel ondersteuningsplannen bevatten problemen op meerdere leefgebieden: in de 1.922 dossiers komen 5.749 registraties van een probleem in een leefgebied voor. Dat is gemiddeld drie leefgebieden per ondersteuningsplan. De smw-ers maken op basis van de ZRM³⁶ een analyse van de problemen van de jongere.

Problematiek	Percentage
Inkomen	36,3 %
Gezinsrelaties	36,2 %
Geestelijke gezondheid	36,8 %
Huisvesting	35,8 %
Sociaal netwerk	32,4 %
Gezondheidsproblemen	31,5 %
Verslavingsproblemen	28,7 %
Gedrag	29,4 %
Justitie	28,4 %
Dagbesteding	3,5 %

Tabel 7 Door smw (Albeda) geregistreerde problemen per ondersteuningsplan (kalenderjaar 2016). Per student kunnen problemen op meerdere leefgebieden geregistreerd worden³⁷.

³⁵ Bron: Inhoudelijke verantwoording smw. Zadkine (2016).

³⁶ De Zelfredzaamheid-Matrix (ZRM) toetst de zelfredzaamheid op de leefgebieden inkomen, werk & opleiding, tijdsbesteding, huisvesting, huiselijke relaties, geestelijke gezondheid, lichamelijke gezondheid, middelengebruik, vaardigheden bij activiteiten van het dagelijks leven (ADL), sociaal netwerk, maatschappelijke participatie en justitie. Per leefgebied is aangegeven welke feitelijke omstandigheden bij welk niveau van zelfredzaamheid horen.

³⁷ Bron: Evaluatieverslag schoolmaatschappelijk werk. Albeda (2016).

Schakelfunctie

Het schoolmaatschappelijk werk vervult een schakelfunctie tussen ondersteuning vanuit de school naar andere vormen van hulpverlening vanuit de gemeente voor meer niet school-gerelateerde problematiek. Deze schakelfunctie is belangrijk vanwege het hoge percentage problemen dat niet school-gerelateerd is. Zie tabel 6 en 7. Van het totaal aantal begeleide studenten wordt 5-10 % verwezen naar het wijkteam (rapportages 2015) en 8% naar de huisarts. Gegevens over verwijzingen naar andere externe organisaties is niet van alle scholen beschikbaar³⁸.

De schoolmaatschappelijk werker op de twee grootste mbo's in de regio, Albeda en Zadkine, verwijzen vaak naar het wijkteam. Binnen Albeda verwijst schoolmaatschappelijk werk ook vaak door naar de huisarts en naar "overige". Zie tabel 8. Het hout- en meubileringscollege werkt vanwege de grote regio weinig samen met de wijkteams. Deze school verwijst studenten voornamelijk naar de huisarts.

School	Huisarts	Jolo Steun-punt	Wijkteam	Vraag-wijzer	Krediet-bank	Veilig thuis	DUO	Fondsen	Gem. soc. dienst	CJG	Overige	Totaal
Albeda	103	23	140	18	11	10	31	49	-	-	151	536
Zadkine	31	6	57	-	14	6	-	-	4	1	-	123

Tabel 8 Aantal doorverwijzingen vanuit het schoolmaatschappelijk werk in 2016 ³⁹

De gepresenteerde cijfers geven slechts een beperkt beeld van de contacten die er zijn tussen leerlingen en wijkteams c.q. hulpinstellingen. Indien er contact is met een hulpinstelling door de student hoeft dat namelijk niet bekend te zijn bij de mbo-instelling. De student kan zelf contact gezocht hebben of via de huisarts verwezen zijn. Ook kan er door de mbo-instelling een advies gegeven zijn zonder dat dit als een verwijzing is geregistreerd. Een aanvullende analyse van gegevens van wijkteams (jeugdhulp en WMO) en hulpinstellingen w.o. GGZ-instellingen kan het beeld verbeteren.

1.8. Deelconclusies

We bespreken hieronder de opvallende kenmerken van de RMC-regio Rijnmond die belangrijk zijn bij de (her)inrichting van de ondersteuning en hulpverlening voor Rijnmondse mbo-studenten.

De regio(indeling)

- Vergeleken met de G4-regio's is Rijnmond een van de meer congruente regio's. Daardoor ligt er een goede basis voor regionale afspraken over inrichtingskeuzen in de samenwerking onderwijs-jeugd.
- De mbo's in de regio hebben te maken met veel verschillende werkwijzen en professionals voor de problematiek van de studenten die het onderwijs overstijgt. Zie 1.3 'In de gemeenten'. Dit betekent dat regionale afspraken over werkprocessen voorwaardelijk zijn voor een goede organisatie van de hulpverlening.
- Een deel van de mbo-studenten woont buiten de RMC-regio. Zie tabel 1 en figuur 2. Vooral het Hout- en Meubileringscollege en het Grafisch Lyceum trekken relatief veel studenten van buiten de regio. Van de andere mbo-instellingen woont ten minste de helft van de studenten in de regio. Dit betekent dat de schakelfunctionaris (verbinder tussen school en wijkteam) op de diversiteit in werkwijzen toegerust dient te zijn.

³⁸ Bron: Notitie Zorg en ondersteuning op het mbo, gemeente Rotterdam (2017)

³⁹ Bronnen: Inhoudelijke verantwoording smw. Zadkine (2016), Evaluatieverslag schoolmaatschappelijk werk. Albeda (2016).

Jongeren in een kwetsbare positie in Rijnmond

- In de RMC-regio wonen ruim 40.000 mbo-studenten. Het grootste deel van deze studenten (bijna 35.000) gaat in deze regio naar school. Bovendien trekken de mbo's ook studenten aan die buiten de regio wonen. In totaal volgen ruim 50.000 studenten onderwijs op de Rijnmondse mbo's. 68% van deze mbo-studenten woont ook in de regio Rijnmond.
- Het merendeel van de mbo-studenten zit op niveau 3 en 4. Slechts een kleine 3% zit op de entreeopleiding (niveau 1).
- Vooral het Albeda heeft met 5% een relatief (en ook in absolute zin) een grote groep studenten op dit niveau. Jongeren op de entreeopleiding (niveau 1) hebben relatief gezien vaak ook jeugdhulp (gehad) en een geschiedenis in voortijdig schoolverlaten. Absoluut gezien zijn de groepen jongeren met een jeugdhulp- of vsv-geschiedenis op de andere niveaus groter. Bij normering van hulpverleningsformatie zijn dit belangrijke indicatoren.
- Uit de cijfers blijkt dat jongeren in de RMC-regio Rijnmond vaker contact gehad hebben met de politie (als verdachte of via een HALT-verwijzing) en vaker uit een gezin met meervoudige problemen komen dan wat landelijk gemiddeld is.
- Veel studenten die op school ondersteuning vragen, ervaren problemen op *meerdere leefgebieden*. Zo registreert smw Albeda gemiddeld problemen op drie leefgebieden per student. In veel gevallen gaat het om problematiek die randvoorwaardelijk is voor het volgen van onderwijs, zoals financiën, huisvesting en sociale relaties.

Geconcludeerd kan worden dat de mbo-studenten in de Rijnmond gebaat zijn bij ondersteuning en hulp op meer dan alleen onderwijs gerelateerde problematiek. Zo hebben zij meer kans om succesvol hun schoolloopbaan te doorlopen. Dit toont het belang aan van (preventieve) ondersteuning en hulp vanuit zowel het onderwijs als de gemeente.

- Het percentage NEET (neither employment, education or training) in de regio Rijnmond ligt hoger dan het landelijke gemiddelde. Door een analyse van de voorgeschiedenis van deze jongeren is een aantal kwetsbare subdoelgroepen te benoemen. Jongeren uit de entreeopleiding hebben bijvoorbeeld een verhoogde kans om geen diploma te halen en zonder werk te raken (NEET-neither employment, education or training). Tevens blijkt dat jongeren met een verleden in *voortijdig schoolverlaten, jeugdhulp, jeugdbescherming en/of jeugdreclassering* een verhoogd risico lopen op NEET.

Samenvattend betekent dit dat de regio relatief veel jongeren in een kwetsbare positie heeft. Deze jongeren bevinden zich relatief vaak op niveau 1 en 2. Zelfstandig functioneren op alle leefdomeinen is voor deze jongeren niet vanzelfsprekend. Het is dus belangrijk om de hulpverlening voor deze specifieke groepen goed te organiseren.

Ontvangen hulp

- De registratie van de geboden hulp verschilt per mbo. Daarmee zijn de gegevens niet goed vergelijkbaar. De registraties van het Zadkine maken duidelijk dat de primaire hulpvraag van studenten vaak randvoorwaardelijk is voor het volgen van onderwijs, zoals financiën, psychosociale problematiek en relaties. Uit de registratie van het Albeda blijkt dat jongeren vaak op meer dan één gebied een hulpvraag hebben.

Aanbevelingen

- Vanuit de bovenstaande deelconclusies raden wij aan om extra aandacht te hebben voor studenten op niveau 1 en 2, vooral als zij een geschiedenis hebben in jeugdhulp en/of als voortijdig schoolverlater.
- Het is wenselijk dat alle mbo-instellingen op eenduidige wijze de hulpbehoeften registreren. Wij adviseren data gestuurd te werken. Door data te verzamelen, ontstaat er een beter beeld van de problemen van (groepen) studenten en kunnen het mbo en de jeugdhulp hier beter

en tijdiger op inspringen. Door hulp- en ondersteuningsbehoeften beter in kaart te brengen/signaleren, kan de samenwerking tussen mbo en jeugdhulp beter worden ingericht. Het maakt het gesprek tussen mbo's, hulpinstellingen en gemeenten (en wijkteams) over de in te zetten expertise gemakkelijker.

- Werk toe naar preventie gestuurd werken. De gegevens over de geboden ondersteuning betreffen vooral outputgegevens over het aantal geholpen studenten. Outcome-gegevens (tevredenheid, doelrealisatie, uitval, herhaald beroep op hulp) maken het mogelijk om de doelmatigheid van de inzet te beoordelen.
- Gezamenlijke methodische bespreking, door professionals betrokken bij de hulpverlening, van de data geeft inzicht in hoeverre resultaten gerealiseerd zijn. Het betreft hier een methodische bespreking van beschikbare data over de populatie, de problematiek van de studenten en de preventieve en niet-preventieve interventies. Hiermee kunnen werkplannen worden gemaakt voor elke schoollocatie. Op basis daarvan kan formatie c.q. expertise toegekend worden. Door voor elke schoollocatie een dergelijke analyse te maken wordt een basis gelegd voor preventief beleid, rationele sturing op inzet van formatie en expertise en onderling leren en reflecteren.

2. Wat werkt het beste bij het bieden van hulpverlening?

We hebben mbo-studenten en experts vanuit de hulpverlening en de ondersteuning uit de regio bevroegd over de hulpbehoefte van de mbo-studenten. In 2.1 beschrijven we de wensen van studenten, in 2.2 zijn de uitkomsten van de expertmeeting verwerkt. In de deelconclusie (2.3) verbinden we alle wensen en inzichten met de 'werkzame elementen'. Deze elementen heeft het Nji in samenwerking met diverse mbo's en samenwerkingspartners in beeld gebracht⁴⁰. In blauw staan uitspraken van studenten tijdens de groepsgesprekken.

2.1. Volgens de studenten zelf

Mbo-studenten ontvingen een digitale vragenlijst over hun behoeften aan ondersteuning en hulpverlening. Docenten lieten de studenten in de klas de vragenlijst invullen via de mobiele telefoon. In totaal vulden 3.687 studenten (14% van de totale populatie) de vragenlijst in. Zie tabel 9. Bijlage 5 bevat meer informatie over de respondenten. Aanvullend voerden we zeven groepsgesprekken met studenten van verschillende mbo-locaties, -opleidingen en niveaus. Zie bijlage 6 voor een overzicht van welke groepen we hebben gesproken. In bijlage 7 staan de uitkomsten per niveau en school weergegeven, waarvan we hier de meest opvallende uitkomsten bespreken.

	Onbekend	Entreeopleiding	niveau 2	niveau 3	niveau 4	Totaal
Albeda	4	231	528	286	633	1.682
EduDelta	0	0	0	0	2	2
Grafisch Lyceum Rotterdam	2	5	67	67	561	702
Hout- en Meubileringscollege	0	0	29	43	37	109
Lentiz	0	2	13	13	35	63
Scheepvaart en Transport College	0	3	21	99	310	433
Techniek College Rotterdam	1	2	102	99	220	424
Zadkine	0	2	6	47	217	272
Totaal	7	245	766	654	2.015	3.687

Tabel 9 Aantal respondenten per school, uitgesplitst naar niveau

Waarbij hulp nodig?

Ongeveer tweederde van de studenten (62%) heeft een of meer gebieden aangegeven waarop ze hulp kunnen gebruiken. De studenten kunnen met name hulp gebruiken bij het indelen van hun tijd (35%) en/of omgaan met geld (27%). Bij 15% van de studenten is hulp nodig bij geestelijke gezondheidsproblemen, zoals angst, bezorgdheid, depressieve gevoelens of sombere gedachten.

⁴⁰ In onder andere: [Mbo als wijk. Verbinden vanuit een ander perspectief \(2014\)](#), De aansluiting van het gemeentelijke sociale domein op het ROC (2016), [aansluitingsmodellen op nji.nl](#), (Concept)beschrijving werkpraktijken samenwerking mbo en gemeenten (2017).

Problemen rondom veiligheid spelen bij 10% van de studenten. 'Als ik me niet veilig voel of als ik word gepest of gediscrimineerd'). Zie tabel 10.

"Voor jongeren tot 23 jaar zijn er potjes op school voor ondersteuning. Daarna moet je hulp buiten school zoeken. Je weet niet goed waar je terecht kunt. Eigenlijk moet je dan iemand op school hebben die je de weg wijst."

student, niveau 4

Op alle scholen hebben studenten vooral behoefte aan hulp bij het omgaan met geld en het indelen van hun tijd. Dit geldt voor alle niveaus, behalve voor het Lentiz College niveau 3: zij hebben voornamelijk behoefte aan ondersteuning bij lichamelijke problemen en rondom veiligheid. Zie [bijlage 7](#), tabel 36.

De studenten willen op *dit moment* hulp bij dezelfde problemen als bij problemen die voor hen *over het algemeen* de meeste urgentie hebben. Zie tabel 10, kolom 'op dit moment'. De percentages voor urgente problemen zijn lager, omdat slechts 54% een urgent probleem heeft ingevuld. Ook hier zien we dat enkel het Lentiz College niveau 3 een andere behoefte heeft. Zij hebben op dit moment met name behoefte aan ondersteuning op het gebied van lichamelijke problemen, geestelijke gezondheidsproblemen en vragen over seksualiteit en identiteit. Zie [bijlage 7](#), tabel 37.

Bij de optie 'anders, namelijk' geven verschillende studenten aan geen hulp nodig te hebben. In de groeps gesprekken zeggen studenten voornamelijk dat zij en/of medestudenten op alle genoemde

"Alle problemen die jullie noemen, komen we tegen op school. Als je daar geen hulp bij krijgt, gaat het op school ook minder goed."

student, niveau 2

levensgebieden uit tabel 10 in meer of mindere mate ondersteuning kunnen gebruiken. Aanvullend noemen ze: hulp bij het combineren van zorg voor het eigen kind en school, hulp bij het kiezen van een vervolgopleiding, alert zijn op voorkomen van schoolverzuim.

Levensgebied	Over het algemeen	Op dit moment
Omgaan met geld, zoals omgaan met studiefinanciering, verzekeringen of schulden.	27%	21%
Het indelen van mijn tijd (opleiding, werk en 'leuke dingen')	35%	29%
Mijn woonsituatie	9%	7%
Hoe ik met mijn ouders, broers, zussen of huisgenoten omga.	4%	3%
Geestelijke gezondheidsproblemen zoals, angst, bezorgdheid, depressieve gevoelens of sombere gedachten.	15%	10%
Lichamelijke problemen of klachten, bijvoorbeeld veel hoofdpijn, buikpijn, overgewicht, seksueel overdraagbare aandoening (soa).	9%	7%
Problemen met alcohol, drugs of gamen	4%	2%
Problemen met eten, wassen, boodschappen doen, huishouden doen	4%	2%
De omgang met mijn klasgenoten en vrienden	7%	4%
De omgang met politie en justitie	4%	2%
Vragen over seksualiteit en identiteit	3%	2%
Als ik me niet veilig voel of als ik word gepest of gediscrimineerd.	10%	3%
Zorgen voor familie of vrienden die ziek zijn of hulp nodig hebben	6%	4%

Tabel 10 Waarbij zou jij als mbo-student hulp kunnen gebruiken? (Meerdere antwoorden zijn mogelijk.)

Bekendheid

De schoolmaatschappelijk werker is de meest bekende hulpprofessional onder studenten. Zie tabel 11. De studenten konden meerdere antwoorden aanvinken. Een ruime meerderheid (83%) heeft ingevuld met welke hulpvormen ze bekend zijn. In de groepsgesprekken noemen de studenten aanvullend nog andere mogelijkheden rondom (jeugd)hulp waarmee zij bekend zijn, zoals Jeugdzorg, GGZ, jeugdreclassering, Youz, leerplicht.

"[...] (van Klas als Werkplaats) heeft een week meegelopen in de klas. Daardoor ken ik hem en als er wat is ga ik naar hem toe! Als je weet wie het is helpt dat echt!"
student, niveau 1

Niet voor alle studenten is het duidelijk waar zij terecht kunnen voor onderwijs overstijgende hulpvragen. Uit de gesprekken met studenten bleek dat het afhankelijk is van de school of hulpvragen via de mentor lopen. Studenten vinden het lastig dat ze niet weten bij wie ze terecht kunnen. Zij dragen hiervoor een aantal ideeën aan:

- foto's ophangen van de mensen bij wie je terecht kunt;
- voorstellen in de klas, op meerdere momenten in het schooljaar, niet alleen aan de start. Niet alle studenten zijn altijd aanwezig (ziekte of verzuim) en soms vergeten studenten het ook.

Verder vertelden studenten over een tijdelijk project 'Klik' waarbij jongerenwerkers wekelijks in de klas komen en nabellen bij (on)geoorloofd verzuim. De studenten vonden het prettig en motiverend dat bij ongeoorloofd verzuim niet meteen de leerplichtambtenaar werd ingeschakeld.

Voor alle scholen geldt dat studenten het meest bekend zijn met de schoolmaatschappelijk werker.

- Ook de jongerencoach is goed bekend bij: Studenten op niveau 2 en 3 van het Lentiz College, studenten van het Albeda (alle niveaus) en studenten op niveau 3 van het Grafisch Lyceum. Het wijkteam is daarnaast ook goed bekend onder de studenten op niveau 2 en 3 van het Lentiz College.
- Op het Techniek College en het Scheepvaart- en Transportcollege is de jeugdverpleegkundige bij studenten op niveau 3 en 4 bekender dan bij de studenten op niveau 2.
- Time4you is vooral bekend bij studenten op het Albeda en het Techniek College. Het is verklaarbaar dat dit niet bij alle studenten bekend is, aangezien Time4you enkel beschikbaar is op het Albeda, Zadkine en Hout- en meubileringscollege.
- Klas als Werkplaats is bij weinig studenten bekend en Check-it alleen onder jongeren op Zadkine. Dit is verklaarbaar doordat niet alle scholen dit aanbieden, enkel het Albeda en Zadkine. Zie [bijlage 7](#), tabel 38.

Hulpvorm	Percentage
Schoolmaatschappelijk werker	63%
Jeugdverpleegkundige	30%
Time4you	14%
Klas als Werkplaats	5%
Gezondheidscoach	27%
Wijkteam	23%
Check-it	6%
Jongerencoach	39%

Tabel 11 Percentage studenten dat aangeeft gehoord te hebben van de volgende hulpvormen.

Manier hulp

Studenten ontvangen het liefst hulp van iemand uit hun eigen netwerk (46%). Zie tabel 12. Deze voorkeur geldt over het algemeen sterker voor studenten van niveau 3 en 4 dan studenten op de entreeopleiding en niveau 2. Bij het Albeda, Grafisch Lyceum, Lentiz, Scheepvaart en Transport College, Techniek hebben niveau 3 en 4 deze voorkeur sterker dan bij de entreeopleiding (van het Albeda) en niveau 2. Bij het Zadkine is deze vergelijking niet te maken aangezien er geen respondenten uit de entreeopleiding in niveau 2 zijn. Met name studenten van het Hout- en Meubileringscollege niveau 3 ontvangen het liefst hulp van hun eigen netwerk (81%). Zie [bijlage 7](#), tabel 39. Wanneer nodig willen studenten (ook) hulp van iemand van school (42%); met name studenten van het Techniek College Rotterdam niveau 2 (73%) hebben deze voorkeur. Zie [bijlage 7](#), tabel 39.

“Ik wil persoonlijk contact. Niet via mail/app/sociale media”
student, niveau 2

Daarnaast maakt het ongeveer een derde van de studenten niet uit door wie ze worden geholpen. Opvallend is dat slechts 2% van de studenten van het Hout- en Meubileringscollege het niet uitmaakt door wie zij geholpen worden.

In de groepsgesprekken komt de voorkeur voor hulp uit het eigen netwerk wat minder naar voren. Wel hebben studenten liever persoonlijk contact en zullen zij minder snel via een digitaal portaal zoals Check it om hulp vragen. Ze vinden dat Check it wel handig kan zijn om algemene informatie op te zoeken.

Studenten zouden graag laagdrempelige hulp willen krijgen. Ze willen zonder afspraak kunnen binnenlopen bij iemand en persoonlijk contact maken. Hulp op school vinden ze verder ook praktisch, omdat je al op school bent. Studenten kunnen natuurlijk bij hun mentor terecht voor school-gerelateerde vragen, maar daarin schuilt ook een risico. Als er geen klik is, vragen studenten misschien minder snel om hulp. Ook werd de overgang van 18- naar 18+ benoemd. Studenten hebben ineens een andere hulpverlener of worden doorverwezen naar het wijkteam. Het persoonlijke contact en de vertrouwensband die is opgebouwd, moet dan opnieuw tot stand komen.

“Mijn mentor van vorig jaar was zo goed en fijn. Dit jaar heb ik echt pech. Ik zal hem niks vragen of vertellen”

student, niveau 4

Studenten die willen worden geholpen door iemand van buiten school, willen dat soms op school en soms buiten school. Tabel 39 in [bijlage 7](#) laat zien dat studenten op het Albeda (met uitzondering van niveau 4) en het Hout- en Meubileringscollege een voorkeur voor “hulp op school” hebben. De studenten op het Grafisch Lyceum hebben juist een voorkeur voor “buiten school”. Op de andere scholen hebben de studenten geen duidelijke voorkeur.

Hulpbron	Percentage
Iemand van school (zoals mijn studieloopbaanbegeleider, mentor, een studentbegeleider)	42%
Iemand die niet van school is, maar wel op school komt zodat ik hem/haar op school kan (aan)spreken. Bijvoorbeeld een maatschappelijk werker, een jongerencoach of dokter die op bepaalde tijden op school is en waar ik dan naar toe kan als ik vragen heb.	14%
Iemand buiten mijn school, zoals de huisarts of jongerenwerker	14%
Iemand uit mijn eigen netwerk, zoals een vriend, buurman of buurvrouw, familie	46%
Contact met iemand via het digitale portaal Check it	3%
Iemand van de kerk/moskee/synagoge/ en dergelijke	5%
Het maakt mij niet uit door wie ik geholpen word	24%

Tabel 12 Van wie zou je hulp willen krijgen bij vragen of problemen waar je zelf niet helemaal uitkomt? (Meerdere antwoorden zijn mogelijk.)

In tabel 13 wordt weergegeven hoe een student om hulp zou vragen. 42% zouden bij iemand of bij een balie/loket op school langs gaan. Uit de toelichting blijkt dat persoonlijk contact belangrijk is.

“Dat is het probleem. Ik heb wel hulp nodig, maar ik vraag het niet”

Student, niveau 3

Deze voorkeur geldt voor alle scholen, alleen op het Lentiz College hebben sommige groepen studenten (niveau 2) een voorkeur voor telefonisch contact of (niveau 3) voor persoonlijk contact buiten school. Zie [bijlage 7](#), tabel 40. Naar verhouding hebben meer niveau 2 studenten van het Hout- en meubileringscollege en het Techniek College Rotterdam de voorkeur voor ‘bij iemand of bij een balie/loket op school langsgaan’ dan niveau 3 en 4 studenten op deze scholen.

Minder studenten willen online (13% via sociale media, 19% via internet) een hulpvraag stellen. Hierbij is een klein verschil in niveaus: meer studenten vanuit niveaus 4 willen online een hulpvraag stellen.

Uit de groeps gesprekken is hetzelfde beeld naar voren gekomen. Studenten stelden: 'Om je probleem uit te leggen via internet is lastiger'. In de vragenlijst bij de optie anders om hulp vragen (3.248 respondenten), staat vaak dat ze bij ouders/familie, vrienden of mentor om hulp zouden vragen. Daarnaast zouden ze naar de huisarts gaan of geen hulp vragen. Een aantal studenten geeft aan niet zelf om hulp te vragen, ook als ze dat wel nodig hebben.

Uit de groeps gesprekken bleek dat studenten graag zouden willen dat de hulpverlening over verschillende schoollocaties hetzelfde is geregeld. Studenten in een groeps gesprek signaleerden verschillen. Op de ene locatie vonden zij de ondersteuning heel goed, op de andere minder.

Manier hulp vragen	Percentage
Langs gaan bij iemand/een balie/loket op school	42%
Langs gaan bij iemand/een balie/loket buiten school	26%
Bellen	23%
Via sociale media	13%
Via internet	19%

Tabel 13 Hoe zou jij om hulp of ondersteuning vragen? (Meerdere antwoorden zijn mogelijk.)

Studenten hebben een duidelijke voorkeur voor persoonlijke gesprekken (45%). Tabel 14 geeft weer hoe studenten graag geholpen zouden worden. Bij het Albeda, Grafisch Lyceum, Scheepvaart en Transportcollege en Techniek College Rotterdam is een kleine stijging in voorkeur voor persoonlijke gesprekken naar opleidingsniveau te zien: meer studenten op niveau 3 en 4 hebben deze voorkeur dan studenten van de entreeopleiding (Albeda) en niveau 2. Zie [bijlage 7](#), tabel 41. En 23% wil gesprekken met een oudere student (*peer to peer* inzet). Deze voorkeur stijgt licht naarmate het opleidingsniveau hoger is bij het Grafisch Lyceum, het Hout en Meubileringscollege en het Techniek College Rotterdam: meer studenten op niveau 4 hebben deze voorkeur dan studenten op de niveau 2. Zie [bijlage 7](#), tabel 41. Persoonlijke gesprekken met een oudere student hebben over het algemeen vaker de voorkeur van studenten dan gesprekken in een groep of online vraagbeantwoording. Zie [bijlage 7](#), tabel 41. Ook uit de groeps gesprekken kwam naar voren dat studenten het liefst persoonlijk geholpen willen worden door persoonlijke gesprekken op school. Maar iemand buiten school kan ook juist fijn zijn: dan kunnen de studenten schoolse en privé zaken gescheiden houden. Uit de antwoorden bij de optie 'anders geholpen' (3.371 respondenten) worden veelal vrienden en familie genoemd. Ook zeggen studenten vaak dat ze niet geholpen willen worden of dat hulp niet nodig is. Een student deed de suggestie dat iemand voorlichting over een probleem zou moeten komen geven aan de hele klas, zodat iedereen ervan kan leren.

Manier hulp	Percentage
In een groep met andere studenten.	18%
Persoonlijke gesprekken met een persoon binnen of buiten je school	45%
Persoonlijke gesprekken met een oudere student die hetzelfde heeft meegemaakt	23%
Door online vragen te kunnen stellen, bijvoorbeeld via chat of email	16%

Tabel 14 Hoe zou jij graag geholpen worden? (Meerdere antwoorden zijn mogelijk.)

Overige opmerkingen

De studenten hebben zelf ook nog tips en adviezen gegeven in de vragenlijst en in de groepsinterviews. Opvallend signaal van een aantal studenten was dat zij vinden dat er weinig hulp is binnen school. Zij zouden dit wel graag willen en ook meer bekendheid willen over bij wie of waar je terecht kunt. Een student moest bijvoorbeeld zelf uitzoeken waar hij terecht kon met een ontwikkelende depressie. Verder zouden studenten het prettig vinden als docenten meer doorvragen, zodat in beeld komt welke problemen nog meer spelen. Studenten hebben behoefte aan regelmatige studieloopbaan gesprekken.

2.2. Volgens professionals

Het Nederlands Jeugdinstituut heeft een expertmeeting georganiseerd voor experts in Rijnmond. Gesproken is met professionals vanuit de hulpverlening en ondersteuning op het mbo en vanuit de wijk(teams). Zij hebben verschillende functies, zodat zowel uitvoering als beleid aan bod komen. [Bijlage 8](#) bevat een overzicht van de deelnemers.

We hebben experts bevraagd over de beste manier om studenten met problemen te ondersteunen. Wat zijn volgens hen de ontwikkelpunten in de huidige hulp- en ondersteuningsstructuur? En wat zou de ideale hulp- en ondersteuningsstructuur zijn voor Rijnmondse mbo-studenten. Daarbij spraken we over verschillende aansluitingsmodellen⁴¹.

Over het algemeen deelden de deelnemers een visie op hulp en ondersteuning. Hoewel er al goede stappen zijn gemaakt in de hulp- en ondersteuningsstructuur, vinden zij verdere verbetering nodig.

Steun dichtbij

De experts vinden steun dichtbij de student belangrijk. De participatiemaatschappij gaat ervan uit dat mensen hun eigen netwerk inzetten bij problemen. Juist voor studenten in een kwetsbare situatie is dat moeilijk, omdat zij meestal geen sterk netwerk hebben. Zij hebben vaker ondersteuningsvragen en weten niet altijd op de juiste plaatsen de mogelijke ondersteuning te vinden. Experts vinden het belangrijk om door te vragen op het steunsysteem van de student zelf. De rol van ouders/betrokkenen blijft ook na 18^e jarige leeftijd van invloed en studenten ervaren deze steun als belangrijk. Vaak wonen studenten na hun 18^e nog thuis. Ook ouders laten inzien dat de jongere niet opeens een volwassen en zelfstandige student is als hij 18 wordt, kan bijdragen aan betere ondersteuning van de jongere.

Tijdig handelen

Op voorhand is vaak al duidelijk wat risicoklassen zijn. Docenten kunnen daar op inspelen en nog eerder signaleren dat er een hulpvraag van een jongere is of dat hij deze verwacht.

⁴¹ Zie nji.nl

Meer differentiëren

Daarnaast stellen de professionals voor doelgroepen meer te differentiëren. De entreeopleiding en niveau 2 vraagt vaak om intensievere steun, waardoor er meer tijd nodig is. Deze studenten kunnen minder zelf oplossen. Zij hebben vaak geen netwerken en hebben meer bevestiging/aandacht nodig is. Professionals noemen 'nieuwkomers' als doelgroep die meer steun en structuur nodig heeft. Een voorbeeld van een specifieke aanpak is de New LiFe afdeling van Lentiz. Het advies van de professionals is om op stedelijk niveau afspraken te maken over welke studenten hiervoor in aanmerkingen komen.

Eén contactpersoon

Het organiseren van één aanspreekpunt op school is belangrijk. Door een laagdrempelige ingang, voorkom je no-show van de student. Een team moet een duidelijk gezicht hebben en dichtbij de student staan. Ook moet het team extern gericht zijn. Zo is het belangrijk dat er met wijkteams met vaste contactpersonen gewerkt kan worden. Zo kunnen professionals op school gemakkelijker doorverwijzen en blijven de lijntjes kort. Tegelijkertijd zeggen professionals dat de student zelf zou moeten kunnen kiezen bij wie/welke functionaris hij aanklopt. Deze functionaris zorgt in samenspraak met de student voor afstemming met interne en externe collega's.

Samenwerken

Samenwerken vinden experts belangrijk, in plaats van naast elkaar of na elkaar werken. Zij ervaren de huidige samenwerking (zowel intern als extern) als wisselend. De externe samenwerking vinden zij over het algemeen minder sterk dan de interne samenwerking. De samenwerking tussen onderwijs en de wijkteams of tussen jeugdhulp op school en de wijkteams en vice versa vinden alle professionals over het algemeen niet zo effectief. Er zijn in het verleden steeds wisselende afspraken gemaakt over de inzet van externe professionals. Daardoor is er te weinig structuur in de afspraken. Daarnaast wordt het contact tussen onderwijs en wijkteams bemoeilijkt doordat de organisatie van diverse wijkteams verschilt (zie ook hoofdstuk 1.3) en de scholen met een groot aantal wijkteams te maken hebben. Een laatste ontwikkeling is dat er vanaf 1 januari 2018 aan elk wijkteam in Rotterdam een jeugd-GGZ'er toegevoegd. Het kost veel tijd om samenwerking op te bouwen en daardoor is een warme overdracht niet altijd goed te realiseren. Ook zijn er personele wisselingen geweest. Het (steeds opnieuw) opbouwen van een relatie kost tijd en vraagt van alle partijen om vertrouwen. Wel merkt men op dat er nu in een aantal wijkteams een wijkteamleider is; er is een eenduidigere aanpak.

Wanneer de smw extern doorverwijst, zoals naar de GGZ, dan ervaart deze lange wachtlijsten en weinig terugkoppeling. Als er eerder persoonlijk contact is geweest, dan loopt het vaak beter. Bij een crisissituatie, zoals suicide, ervaart het smw de aanpak niet als daadkrachtig. Het smw geeft aan dat het de student dan niet los kan laten. Dit kost veel extra tijd waardoor de dienstverlening aan andere studenten in de knel komt.

In een ideale situatie zouden professionals graag zien dat op elke opleiding voor elke mbo student een zorgteam aanwezig is, met hulpverlening dicht op de klas. Zij beseffen dat dit echter een dure constructie is. Het hebben van een schakelfunctionaris, oftewel vertrouwenspersoon die 'goed' begeleidt en anders 'goed' doorverwijst, is belangrijk volgens de professionals.

Zichtbaarheid

De wijkteams krijgen weinig aanmeldingen. Ook merken de wijkteams op dat elke school met een eigen structuur en functiebenaming werkt en werken scholen zeer versnipperd: er zijn veel functionarissen met een beperkt aantal taken en/of uren. Hierdoor is het voor de wijkteams zeer lastig de juiste professional te vinden binnen de school.

Zichtbaarheid van hulpverlening en ondersteuning is een punt van aandacht. Voor de studenten is het belangrijk om de hulpverlening en ondersteuning een gezicht te geven. Zichtbaarheid heeft ook

te maken met de organisatie in school. Bij de ene school loopt alles via de mentor en is het begeleidingsteam dus niet direct zichtbaar voor studenten.

Professionals pleiten voor een brede blik vanuit de wijkteams en één casusregisseur die de lijnen goed houdt. Een jongerencoach of jongerenwerker die dichtbij school staat is wenselijk volgens de experts. Zij staan een multidisciplinaire aanpak voor in plaats van een aanpak door losse disciplines. Professionals willen graag meer inzicht in partijen waarnaar zij kunnen doorverwijzen en projecten waaraan studenten zouden kunnen deelnemen als de student tijdelijk geen onderwijs kan volgen.

Professionals wensen:

- duidelijkheid over de mogelijkheden en verantwoordelijkheden van de wijkteams;
- vaste contactpersonen als aanspreekpunt binnen de wijkteams of een wijkteammedewerker op school die schakelt met alle wijkteams of specialistische hulp;
- een vaste contactpersoon/functionaris als aanspreekpunt binnen de school voor de afstemming vanuit de wijkteams
- uitwisselingsbijeenkomsten tussen professionals op school en wijk;
- meer ruimte voor functionarissen met een breed takenpakket en meer uren om versnippering tegen te gaan;
- eenduidige functiebenamingen voor vergelijkbare functionarissen binnen de scholen.
- inzet van meer fysieke aanwezigheid op school van verschillende hulpverleners. Ook de inzet van (jeugd)-ggz, voor problemen als overprikkeld zijn of niet kunnen slapen, dichterbij de studenten organiseren vinden experts een belangrijke aanvulling.
- terugkoppeling vanuit wijkteams en andere hulpverleners, met toestemming van de student, over het verloop van de geboden hulpverlening. Het gaat dan met name om handelingsadviezen die school en student helpen bij afspraken over de juiste ondersteuning.

De Klas als Werkplaats (KAW)

Experts vinden de Klas als Werkplaats (KAW) een effectieve aanpak. Zij vinden het prettig dat het dichtbij de student is georganiseerd en dat er korte lijnen zijn in de samenwerking. Zo kunnen zij samen met de student de verbindingen extern leggen. Dit is onder andere fijn voor nieuwkomers die de weg niet weten. Ook het samenwerken in een onderwijsteam vinden experts positief. Er is dan gedeeld eigenaarschap. De meerwaarde zit in de generalistische aanpak, omdat je de ondersteuningsvraag breed kan oppakken, in plaats van een specialistische aanpak van één discipline. Het smw ziet de student in de klas functioneren, wat een andere en aanvullende kijk geeft op de student. En ook de kennis van het onderwijs maakt dat handelingsadviezen van de hulpverlening beter afgestemd worden op het functioneren in de klas. Volgens de professionals zijn de aanwezigheidspercentages aanzienlijk gestegen sinds de invoering van KAW. Veel meer studenten zouden daardoor de eindstreep halen. Uit de evaluatie van de KAW zou onderbouwd kunnen worden dat dit kosten bespaart bij uitgaven voor onder andere de VSV en Participatiewet.

Overig

Andere wensen van de professionals zijn:

- Inzetbaarheid smw en jeugdhulp van 9.00 – 17.00 uur, 5 dagen per week.
- Een aparte (stedelijke) interventie mogelijkheid bij crisis.

2.3. Deelconclusies

De wensen en inzichten van de studenten, de experts en de door het Nji verzamelde praktijkkennis en kennis uit onderzoek⁴² en literatuur over wat het beste werkt bij het bieden van hulp komen sterk overeen. De uitkomsten en onze bevindingen bespreken we hieronder.

De belangrijkste wensen van de studenten en professionals zijn:

- **Aanwezigheid van ondersteuning en hulpverlening dichtbij de student**
Studenten weten niet altijd bij wie ze binnen school terecht kunnen. Hulpverlening lijkt het meeste kans te hebben als de ingang binnen school ligt.
- **bekendheid met de (jeugd)hulpverlener**
Wanneer studenten een hulpvraag hebben, willen ze daarover het liefst persoonlijk contact met een bekende. Wel zijn digitale tools volgens studenten zinvol voor het opzoeken van algemene informatie. Steun dichtbij kan ook georganiseerd worden door het activeren van het steunsysteem van de jongere zelf. Dit zijn bijvoorbeeld ouders (aldus professionals) en *peer to peer* ondersteuning. Studenten geven namelijk vooral aan hulp te willen ontvangen van iemand uit hun eigen netwerk en/of iemand van school,
- **Hulpverlening op meerdere levensgebieden**
Studenten geven aan op een of meerdere levensgebieden hulpverlening te kunnen gebruiken.
- **Snel en tijdig handelen**
Tijdig reageren op verzuim en signalen van studenten maakt dat de studenten zich gezien of gemist voelen. Het zou goed zijn als docenten nog eerder signaleren dat er een hulpvraag van een jongere is of dat hij deze verwacht. Een aantal studenten vindt het prettig als docenten meer doorvragen. Vooraf is vaak al duidelijk wat risicoklassen zijn. Daar kunnen docenten van tevoren op inspelen. Professionals adviseren om op stedelijk niveau afspraken te maken over welke risicogroepen hiervoor in aanmerkingen komen.
- **Aansluiten bij behoeften student/schoolpopulatie**
Studenten willen het liefst hulp ontvangen vanuit hun eigen netwerk of door iemand van school. In de resultaten uit de vragenlijst zijn lichte verschillen te zien in de behoeften van studenten per opleidingsniveau en school. Daarnaast benoemen professionals dat er verschillen zijn in de hulpbehoeften van bepaalde groepen. Zij stellen voor (meer) te differentiëren in groepen.
- **Eén contactpersoon voor student en professionals**
Voor studenten is het niet altijd duidelijk wie hen kan helpen en vervolgens is het onduidelijk wat die persoon kan bieden. Het lijkt erop dat niet alle hulpvragen die wijkteams/hulpverlening kunnen oppakken ook bij hen terecht komen.
Voor studenten, die vaak meerdere problemen op diverse leefgebieden hebben (zie 2.1), geeft het houvast als er een aanspreekpunt is bij de hulpverlening. Het is nodig dat deze met hen het overzicht bewaakt. Dit aanspreekpunt kan dan ook zorgdragen voor de afstemming met de betrokken professionals in en buiten de school, zodat ook deze professionals vanuit één handelingsplan werkzaam zijn. De coördinerende persoon is voor de school belangrijk, omdat zij daarmee kan afstemmen over het perspectief van de schoolloopbaan.
- **Steun voor docent bij signaleren en toepassen van handelingsadviezen**
Voor een preventieve aanpak is het van belang om te focussen op de basisondersteuning. Het mentoraat kan sterker worden door samenwerking met jeugdhulp. Dit kan onder ander door het bijstaan van de mentor bij het signaleren, doorvragen en het kunnen geven van advies aan studenten. Jeugdhulp kan sparingspartner zijn voor de mentoren en docenten.
Versterk het onderwijsteam (ondersteuning) o.a. door:
 - Intervisie bijeenkomsten van docenten/mentoren,
 - Afstemmen en eigen maken van een gezamenlijke pedagogische aanpak

⁴² Dit document is in bespreking met de betrokken instellingen.

- Optimaliseren klassenmanagement, gesprekstechnieken , e.d.
- **Samenwerken rondom de student door direct contact tussen professionals**
Een goede afstemming tussen onderwijs en de wijkteams of tussen jeugdhulp op school en de wijkteams en vice versa is van groot belang bij de ondersteuning van de studenten in hun schoolloopbaan. Eén plan met en rondom de jongere lijkt een vanzelfsprekend gegeven, maar de praktijk is vaak weerbarstiger. De basis van een goed afstemming is dat er een gezamenlijke verantwoordelijkheid is in taken en verantwoordelijkheden en dat er afspraken zijn over wie samen met de student de coördinatie heeft. Daarnaast is het van belang dat professionals actief, in afstemming met de student, onderling informatie afstemmen. Voor school is het van belang contact te hebben met de student en/of hulpverlener over wat de problemen betekenen voor de onderwijscontinuïteit. De afstemming wordt bevorderd wanneer professionals elkaar persoonlijk ontmoeten.

Aanvullend vallen ons een aantal zaken op:

- **Klas als Werkplaats**
De experts en de studenten die we erover spraken hebben goede ervaringen met Klas als Werkplaats (KAW). Het is zinvol om te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om deze aanpak ook elders in te zetten en te ontwikkelen. Leg de geleerde lessen vast en breng zo mogelijk de opbrengsten, kosten en effecten onderzoekmatig in beeld.
- **Inhoudelijk**
Qua aanpak/methoden van ondersteuning is het zinvol onderzoek te doen naar de ontwikkeling van *peer to peer*- en vrijwillige ondersteuning. Een aanzienlijk deel van de studenten staat hier positief tegenover. Zie tabel 14. Ook kan gedacht worden aan inzet van maatjesprojecten of meer groeps- en collectief aanbod. (Van de studenten wil 22% ondersteuning in een groep. Studenten maken met name gebruik van digitale ondersteuning voor algemene informatie. Er is veel bruikbaar aanbod op dit gebied, met name voor GGZ-vragen zijn er goede online programma's. Het (door)ontwikkelen van goed vindbare informatie over verschillende leefgebieden is volgens professionals nodig.
- **Organisatorisch**
Men noemt fragmentering in- en verschillende benamingen voor functies en interventies met een vergelijkbaar doel.
De professional van de mbo-locatie heeft met vele wijkteams te maken en kan onmogelijk met elk wijkteam afzonderlijk rekening houden. Omgekeerd geldt dit ook voor de wijkteams die willen samenwerken met het onderwijs. Ook zij hebben onvoldoende zicht op de veelheid (van benamingen) van functies en waar deze voor staan. Dit geeft soms onduidelijkheid aan professionals, maar ook aan studenten en ouders. Door rollen en taken samen te voegen ontstaan generalistische functies, wat meer overzicht kan bieden. Voordeel is dat de professional dan zichtbaarder wordt op school, omdat deze voor meer uur beschikbaar is (in plaats van meer losse personen). Door het samenvoegen van kleine functies tot generalisten kan (beter) worden voldaan aan de wens dat er iedere dag ondersteuning op school is. Een generalist kan, naast de uitvoering van generalistische taken, tevens specialistische kennis hebben. Afhankelijk van de hulpbehoeften van de studentenpopulatie kan een generalist met een specifieke achtergrond gekozen worden. Professionals vragen om de expertise van elkaar meer af te kunnen stemmen op de vraag van de studenten. Soms is meer GGZ, of jeugdhulpverlening dan smw nodig. Door een generalist te kiezen met een specifieke achtergrond kan hier in worden voorzien. Professionals vinden het wenselijk om hierop per locatie meer invloed te hebben.

Verder is eenheid van taal belangrijk voor een optimale ondersteuning en samenwerking. Het is wenselijk om op iedere schoollocatie personen te benoemen in functies die voor alle locaties

hetzelfde betekenen. Vaste functienamen met rollen en taken ondersteunen de samenwerking c.q. het schakelen zowel vanuit het wijkteam/hulpinstanties als de scholen. Naarmate professionals elkaar persoonlijk minder goed kennen en vooral op functioneel niveau samenwerken, is eenduidigheid van functie voorwaarde voor een goede samenwerking. Bijvoorbeeld bij een verwijzing vanuit een mbo-locatie naar een van de gemeentelijke wijkteams waar de professionals elkaar niet persoonlijk kennen. Daar waar professionals regelmatig met elkaar samenwerken, weegt dit aspect minder zwaar. Men weet dan wat men kan verwachten van de ander.

Tenslotte is het wenselijk om interventies met een vergelijkbaar doel en aanpak op elkaar af te stemmen en terug te brengen tot enkele herkenbare vormen.

- **Professionalisering**

Professionals hebben behoefte aan uitwisseling op verschillende mbo-instellingen en de wijkteams. Uitwisselings- en deskundigheidsbijeenkomsten ondersteunen de samenwerkingsrelaties, taal- en begrippengebruik en kennis van ingezette methoden. Professionals moeten de tijd en ruimte krijgen om te leren en zich te ontwikkelen. Belangrijk is de feedback van studenten en professionals te benutten waardoor het leren van andere werkpraktijken wordt bevordert en ruimte is voor professionalisering.

De samenwerking tussen onderwijs en hulpverlening is geen vanzelfsprekende. Als jeugdhulp werken binnen of samen met het onderwijs vraagt specifieke competenties. Hierbij worden ook van professionals in het onderwijs nieuwe competenties verwacht. Tijd voor coaching, training, intervisie is hiervoor nodig.

3. Samenwerkingsmodellen en scenario's

3.1. Aanleiding: waarom denken in modellen?

In dit hoofdstuk belichten we een aantal samenwerkingsmodellen om de ondersteuning- en hulpverleningsstructuur in te richten. Het denken in modellen biedt structuur voor het leggen van de verbinding tussen onderwijs en gemeentelijke hulpverlening. Afspraken over een eenduidige structuur, functies en de daarbij behorende taken, rollen en verantwoordelijkheden vormen een belangrijke basis om te kunnen samenwerken. Het kennen van de samenwerkingspartner hierin is een voorwaarde om tot een goede samenwerking te komen. Samenwerkingsmodellen bieden tevens een kader voor het opstellen van scenario's op basis waarvan inrichtingskeuzen gemaakt kunnen worden. Keuzen voor samenwerkingsmodellen zijn vooral visie gestuurd. Ongeacht de keuze van een model is een consequente sturing op taken, rollen en verantwoordelijkheden in de samenwerking noodzakelijk voor het ontstaan van een effectieve werkpraktijk.

3.2. Bouwstenen voor samenwerkingsmodellen

Dit onderzoek geeft inzicht in de problematiek van de studenten, de samenwerkingsstructuur in de regio Rijnmond, de aard en hoeveelheid van vragen die de studenten op de mbo's hebben (zie hoofdstuk 1) en de behoeften van de studenten rondom hulp (zie hoofdstuk 2). Hieruit blijkt dat een nauwe samenwerking tussen de mbo-instellingen, de wijkteams/hulpinstellingen wenselijk is. De schaalgrootte van de regio Rijnmond met diverse gemeenten en mbo-instellingen maakt eenduidige afspraken over werkafspraken en samenwerking noodzakelijk.

We doorlopen 5 bouwstenen om te komen tot passende samenwerkingsmodellen bij de regio Rijnmond:

Bouwsteen 1: Denken in ondersteuning- en hulptypen;

Bouwsteen 2: Schakelfunctie;

Bouwsteen 3: Samenwerkingsmodellen op basis van de ondersteuning- en hulptypen;

Bouwsteen 4: Plusvariant: Klas als Werkplaats;

Bouwsteen 5: Welk samenwerkingsmodel past bij Rijnmond?

Bouwsteen 1: Denken in ondersteuning- en hulptypen

In tabel 15 maken we een onderscheid naar vier typen van ondersteuning en hulpverlening op of verbonden aan het onderwijs. Zie [bijlage 9](#) voor een toelichting op deze typen.

Type 1	Advies en Consult aan studenten en docenten (ondersteuning)
Type 2	Gesprekken ter ondersteuning van de schoolloopbaan (hulpverlening)
Type 3	Gesprekken ter ondersteuning van de schoolloopbaan vanuit een team in de school samengesteld uit meerdere disciplines (hulpverlening)
Type 4	Gesprekken, behandeling en opname op basis van verwijzing door het team naar instanties zoals politie, Veilig Thuis, opname GGZ, woonbegeleiding, e.d. (hulpverlening)

Tabel 15 Typen van ondersteuning en hulpverlening.

Deze typen van ondersteuning- en hulp komen overeen met de typeringen in het sociaal domein. Zie tabel 16.

Type 1	Basishulp in de wijk door algemene welzijnsvoorzieningen (buurthuis, jongerenwerk, informatiepost, e.d.).
Type 2	Wijkteam (en dergelijke)
Type 3	Specialistische jeugdhulp (soms deels opgenomen in de wijkteams)
Type 4	Stedelijke/regionale specialistische hulp

Tabel 16 Typeringen van hulp in het sociaal domein

Studenten in het mbo hebben met al deze voorzieningen te maken. Het kan gaan om relatief kleine vragen zoals 'Hoe kan ik een eigen zorgverzekering afsluiten?', tot de vraag naar hulpverlening bij ernstige psychische klachten. De leeftijdsfase 16-27 is de fase in een mensenleven waar meer dan in andere levensfasen op verschillende levensgebieden (zie hoofdstuk 1) grote veranderingen spelen. Voor studenten in kwetsbare posities is vaak ondersteuning gewenst. Het is van belang voor de studenten dat op al deze types adequate ondersteuning en hulpverlening beschikbaar is ter bevordering van hun schoolloopbaan en te voorkomen dat er onnodig stagnatie of uitval optreedt.

Bouwsteen 2: Schakelfunctie

Meestal verwijst het onderwijs studenten naar een wijkteam of hulpverleningsinstelling terwijl men op school de student nog blijft volgen. Scholen klagen regelmatig dat het wijkteam of instelling geen informatie terugkoppelt en dat zij dan niet weten waar ze aan toe zijn. Er is behoefte aan uitwisseling van informatie in afstemming met de student tussen de professional op school en de professional in de wijk of instelling. Het zorgdragen dat een verwijzing plaatsvindt en aansluitend uitwisseling en afstemming plaatsvindt noemen we de schakelfunctie. De taken kort samengevat:

- Adviseren over een gerichte verwijzing/warme overdracht en zorgen dat studenten sneller geholpen worden ;
- Toezien dat er afspraken zijn over terugkoppeling van de voortgang naar de school;
- Zorgdragen dat de hulpverlener handelingsadviezen vertaalt naar de (mogelijkheden in een) schoolsituatie;
- Volgen van de voortgang op school tijdens de hulpverlening, afstemmen met student en hulpverlener bij stagnatie;
- Zorgdragen dat de hulpverlener de ontwikkelingen rondom de student deelt met school;
- In acute of zeer ernstige situaties een multidisciplinair overleg organiseren. Bijvoorbeeld met de politie of Veilig Thuis of het inzetten van de crisisdienst.

Positionering van de schakelfunctie

De school voert in principe de schakelfunctie uit. De hulpvraag doet zich immers op school voor de school signaleert de hulpvraag of de student komt er zelf mee. De school ondersteunt dan bij het vinden van de juiste hulp. Het belang van de school, en meestal ook de student, is dat met de inzet van hulp voorkomen wordt dat de schoolloopbaan vertraging oploopt. Afstemming tussen school, student en hulpverlener is noodzakelijk om dat doel in het vizier te houden. Ook om die reden is de schakelfunctie verbonden aan de ondersteuningsstructuur van de school. De functie bevindt zich zowel in het domein van het onderwijs als in die van de gemeente.

De schakelfunctionaris kan zowel vanuit school- als vanuit gemeentelijke middelen worden gefinancierd. Van belang is te bepalen bij welke functionaris de schakelfunctie belegd wordt.

Daarvoor zijn verschillende opties:

1. Als aparte functionaris; de schakelfunctionaris

Deze taken kunnen als een afzonderlijke functie worden uitgevoerd. In die situatie ondersteunt deze functionaris collega's zoals mentoren en studieloopbaanbegeleiders bij de verwijzing naar een wijkteam en hulporganisatie. De schakelfunctionaris heeft bijvoorbeeld kennis van de sociale kaart, wet- en regelgeving, verantwoordelijkheden. In bijzondere situaties neemt de schakelfunctionaris het contact over. Bijvoorbeeld in een crisissituatie waarin direct gehandeld dient te worden of bij de organisatie van een multidisciplinair overleg met meerdere instanties. De schakelfunctionaris ziet er op toe dat ieder vanuit zijn taak en rol handelt en verantwoordelijkheid/regie neemt. De schakelfunctionaris draagt er aan bij dat de schoolfunctionarissen, werkzaam binnen de ondersteuningsstructuur van de school, worden bijgestaan en niet alles hoeven te weten over de gemeentelijke jeugdhulp buiten de school.

2. De schakelfunctie als taak

De schakelfunctie kan ook als taak worden toegevoegd aan het takenpakket van functionarissen die een taak in de begeleiding van psychosociale en materiële problematiek hebben. Voorbeelden zijn de schoolmaatschappelijk werker, de jeugdhulpverlener gekoppeld aan de Klas als Werkplaats of een wijkteammedewerker die gekoppeld is aan een schoollocatie. Dit is vaak de bestaande praktijk.

De keuze voor de schakelfunctionaris als aparte functie of als taak kent een relatie met de keuze die gemaakt wordt voor een van de modellen. Zo ligt het eerder voor de hand om bij model 1 'Steun in de wijk' een keuze te maken voor een vaste schakelfunctionaris dan bij model 3 'Steun op school'. Bij model 1 is men gericht op het verwijzen naar de wijkteams, maar dat zal niet zijn zonder dat men zicht heeft of de student ook aankomt bij de hulpverlening. Om de schoolfunctionarissen niet teveel te belasten met kennis over de gemeentelijke jeugdhulp en andere externe organisaties kan een schakelfunctionaris daar een goede rol vervullen. Bij model 3 heeft een jeugdhulpprofessional vanuit het multidisciplinair team vaak al contact met de student. Deze jeugdhulpprofessional kent het gemeentelijke velden van hulpvoorzieningen. Het ligt dan voor de hand dat deze professional de schakelfunctie uitvoert. Binnen model 2 ligt een expliciete keuze minder direct voor de hand.

Bouwsteen 3: Samenwerkingsmodellen op basis van de ondersteuning- en hulptypen

Het Nederlands Jeugdinstituut ontwikkelde in 2017 op basis van een landelijke praktijkinventarisatie, in afstemming met de MBO Raad, drie aansluitingsmodellen⁴³. Deze modellen geven weer hoe de hulpverlening vanuit gemeenten voor studenten op het mbo is georganiseerd.

Er is een nauwe samenhang te ontdekken met de typen van ondersteuning en hulp, zoals onder bouwsteen 1 beschreven. De keuze om volgens een van de modellen te werken is meestal gebaseerd op een gemeenschappelijke visie. Soms betreft het een door mbo-instelling en gemeenten afgestemde visie, soms is het de keuze van de mbo-instelling waar de gemeenten in meegaan. Soms is de visie van de gemeenten leidend. Elk model brengt eigen vraagstukken met zich mee. Deze zijn per model niet eenduidig vanwege een sterke afhankelijkheid met de regionale geschiedenis en context.

De organisatie van de ondersteuning en hulp voor de studenten in het mbo is veelal een regionaal vraagstuk. Vergelijkbare vraagstukken doen zich voor in de aansluiting tussen het voortgezet onderwijs en het speciaal onderwijs die veelal ook om (boven-)regionale inzet en afspraken vragen. Met name de intergemeentelijke afstemming over werkstructuren en financiering is een weerbarstig vraagstuk. De modellen bieden een kader om daarover het gesprek te voeren.

⁴³ Zie nji.nl

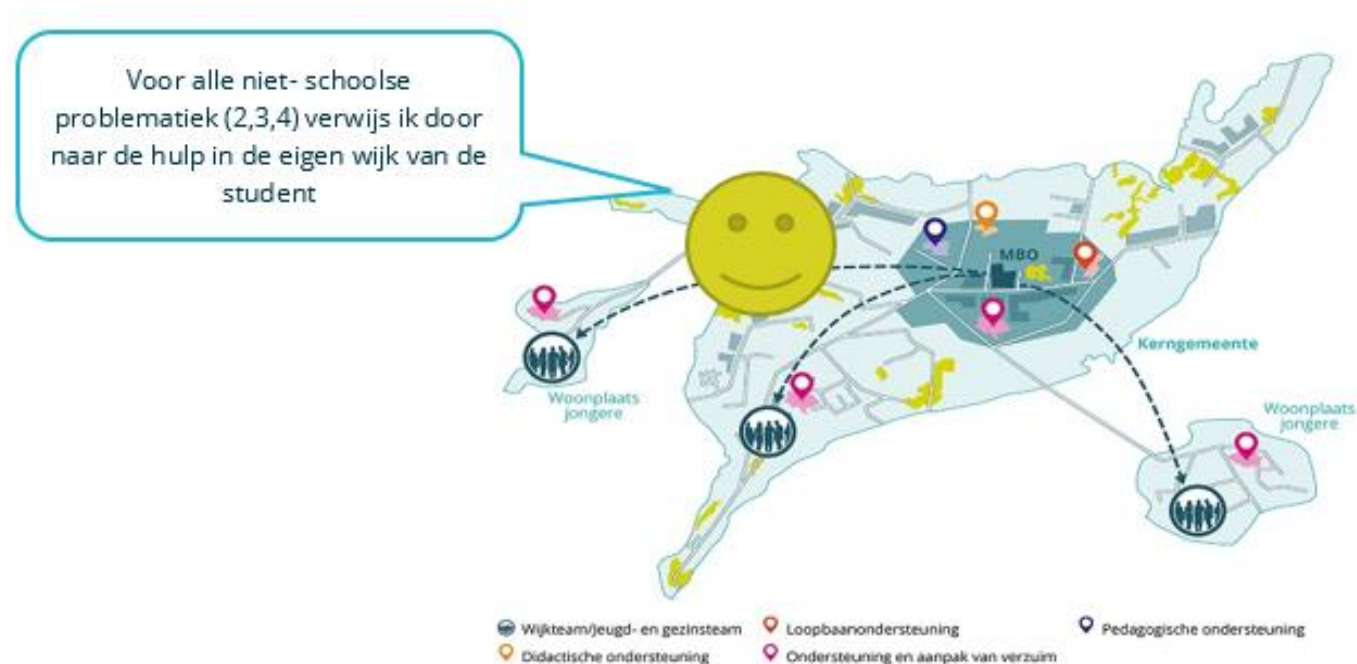

Elk model kent plus- en minpunten. Deze zijn niet uitputtend. Er is hierbij gebruik gemaakt van een inventarisatie naar werkzame factoren uit een eerder inventariserend onderzoek naar de samenwerking tussen mbo-instellingen en jeugdhulp vanuit gemeenten⁴⁴. Ook gebruikt zijn de uitspraken van de studentengesprekken in Rijnmond en van professionals tijdens de expertmeeting (zie hoofdstuk 2). We komen daarbij tot de volgende indicatoren:

1.	Aanwezigheid van ondersteuning en hulpverlening dichtbij de student
2.	Bekendheid met de (jeugd)hulpverlener
3.	Hulpverlening op meerdere levensgebieden
4.	Snel en tijdig handelen
5.	Aansluiten bij behoeften student/schoolpopulatie
6.	Eén contactpersoon voor student en professionals
7.	Steun voor docent bij signaleren en toepassen van handelingsadviezen
8.	Samenwerken rondom de student door direct contact tussen professionals

Tabel 17 Indicatoren volgens studenten en professionals

Model 1. Steun in de wijk (alleen schakelfunctionaris op school)

Het model gaat er vanuit dat onderwijs overstijgende hulpverlening beschikbaar is in de eigen woonplaats. Vragen van de student die te maken hebben met psychosociale en materiële zaken verwijst de school naar het wijkteam, de huisarts of een hulpverleningsinstelling. De mbo-instelling c.q. de mentoren en slb-ers hebben geen taak in de hulp bij deze vragen. Wel kunnen zij worden bijgestaan door een (schakel-) functionaris die hen adviseert over de beste mogelijkheden voor een verwijzing. In een bijzondere situatie kan deze functionaris bemiddelen naar de juiste hulp. Het is vaak de schoolmaatschappelijk werker die optreedt als schakelfunctionaris. Deze functionaris is daarmee de 'linking pin' tussen de interne zorgstructuur van de school en de ondersteuning uit de

⁴⁴ Document is in bespreking met de betrokken instellingen.

gemeente. Bekostiging is veelal geen vraagstuk. De mbo-instelling benut de geormerkte smw-gelden voor het verwijzen c.q. het schakelen naar het wijkteam.

Indicator	Plus	Min
1. Aanwezigheid van ondersteuning en hulpverlening dichtbij de student	Hulp wordt in directe woon- leefomgeving van de student gezocht, waar ook het persoonlijke netwerk van de student is.	De student vraagt steun aan een professional in het vertrouwen te worden geholpen: dit wordt niet beantwoord. Beperkte ruimte voor motiverende ondersteuning/gesprekjes om de student binnenboord te houden op de school.
2. Bekendheid met de (jeugd)hulpverlener	Is er niet op school, wel in de wijk.	Is er niet op school, wel in de wijk.
3. Hulpverlening op meerdere levensgebieden	Geen aanbod op school, wel in de wijk.	Geen aanbod op school, wel in de wijk.
4. Snel en tijdig handelen	Voor lichte school gerelateerd ondersteuningsvragen (type 1) kan er snel gehandeld worden, voor niet schoolse problematiek (type 2,3,4) zal er doorverwezen moeten worden	De ervaring leert dat studenten bij een verwijzing vaak niet aankomen bij de instantie/hulpverlener waar naar wordt verwezen. 'Warme overdracht' is belangrijk. Studenten stellen niet snel een hulpvraag als ze niet 'aangesproken' worden. Problemen kunnen dan verergeren.
5. Aansluiten bij behoeften student/schoolpopulatie	Verantwoordelijkheid ligt bij de mentor.	Er is geen specifieke functionaris om aan te sluiten bij de behoeften van de studenten.
6. Eén contactpersoon voor student en professionals	Een functionaris die vanuit de school schakelt naar het wijkteam	Contactpersoon bij hulpinstantie: is niet altijd coördinator voor alle vragen w.o. afstemming met school
7. Steun voor docent bij signaleren en toepassen van handelingsadviezen	Niet van toepassing	Handelingsadviezen van jeugdhulp laten zich moeilijk vertalen naar de schoolcontext (Hulpverlener kent schoolcontext niet). School heeft geen contactpersoon.
8. Samenwerken rondom de student door direct contact tussen professionals	Privacy student is geen issue, omdat er beperkt overgedragen hoeft te worden (alle onderwijs overstijgende hulp ligt buiten de school). Reglementen van school, wijkteam en andere hulpverleningsorganisaties beschermen privacy student.	Er is geen onderscheid naar kleine en grote vragen (generalistische – specialistische vragen) School heeft beperkt zicht op mogelijke omstandigheden die invloed op de schoolloopbaan hebben. Relevante informatie over functioneren op school wordt niet uitgewisseld.
Overig	De school blijft bij haar leest: onderwijs geven. Er zijn geen nieuwe financieringsafspraken tussen gemeente en onderwijs noodzakelijk voor de spilfunctionaris. Het past binnen huidige financiële kader, maar wel zijn er verdere samenwerkingsafspraken nodig.	Geen aparte steun georganiseerd op school voor specifieke en/of kwetsbare groepen. Het is onduidelijk of de hulpverlening buiten de school voldoende is gericht op de ondersteuning van de schoolloopbaan. Dit hangt direct samen met het gemeentelijk aanbod.

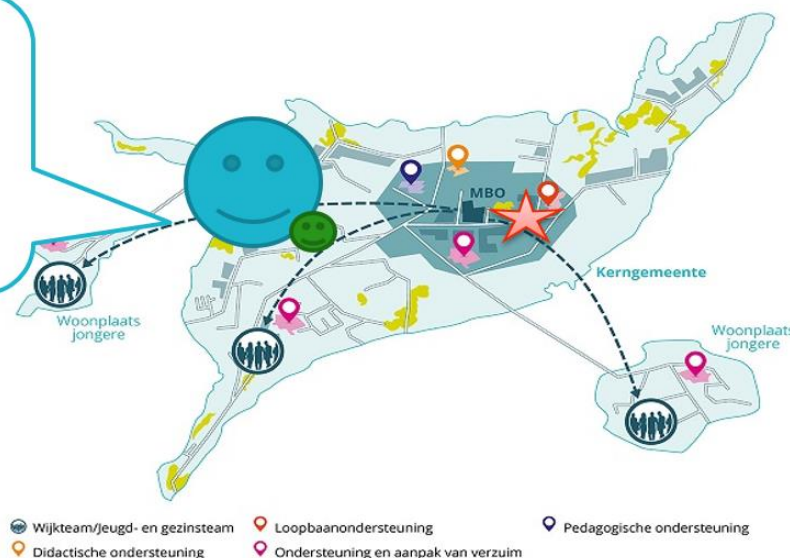

Model 2. Steun op school en in de wijk

Ik bied lichte ondersteuning en hulp (1 en 2) en verwijst zo nodig door naar de hulp in de eigen wijk van de student (3 en 4).

Begeleiding bij verwijzing naar specialist.

Optie: KaW

Naast onderwijsondersteuning is lichte ondersteuning voor psychosociale en materiële vragen beschikbaar op de mbo-instelling. Het betreft hulp bij vragen die de onderwijsondersteuning te boven gaat. De schoolmaatschappelijk werker of een intern begeleider (voor psychosociale en materiële vragen) voert deze functie meestal uit. De schoolmaatschappelijk werker of intern begeleider verwijst studenten met een intensieve begeleidingsvraag of een vraag die betrekking heeft op de (gezins-)relatie naar het gemeentelijk wijkteam/hulpverleningsinstantie. Deze functionarissen treden vaak op als verwijzer en zijn daarmee de 'linking pin' tussen de interne zorgstructuur van de school en het gemeentelijk jeugdteam. Zij vervullen vaak een rol als contactpersoon tussen school en wijkteam/hulpverleningsinstanties.

In dit model wordt meestal nauw samengewerkt met een aantal functionarissen vanuit jongerenwerk, verslavingszorg, schuldsanering en (geestelijke) gezondheidszorg. Zij zorgen ervoor dat de studenten passend advies krijgen en/of worden begeleid naar een wijkteam en/of gespecialiseerde hulp.

Bekostiging vindt veelal plaats zowel vanuit het onderwijs, de geormerkte smw-gelden, als vanuit de gemeenten. De gemeenten bekostigen deze inzet zowel vanuit Jeugdhulp als WMO-middelen.

Indicator	Plus	Min
1. Aanwezigheid van ondersteuning en hulpverlening dichtbij de student	Hulp wordt in directe (school-)omgeving van de student geboden. Hulp sluit aan bij de vraag van de studenten: laagdrempelige steun en hulp in nabijheid.	Niet bij alle vragen kan binnen school worden geholpen (ook niet altijd wenselijk)
2. Bekendheid met de (jeugd)hulpverlener	Is aanwezig op de schoollocatie	Bekendheid met de persoon van de hulpverlener kan ook een drempel geven
3. Hulpverlening op meerdere levensgebieden	Hulpverlener stemt met de student af wie welke hulp verleent op welk gebied, en coördineert deze	Student wil mogelijk geen brede bemoeienis
4. Snel en tijdig handelen	Direct contact op school en lichte ondersteuning en hulpverlening beschikbaar.	De ervaring leert dat studenten bij een verwijzing vaak niet aankomen bij de instantie/hulpverlener waar naar wordt verwezen. 'Warme overdracht' is belangrijk.

5. Aansluiten bij behoeften student/schoolpopulatie	Op basis van behoeften van studenten kan een professional met een specifieke expertise gezocht worden	Keuzeruimte voor de student
6. Eén contactpersoon voor student en professionals	Bij 'lichte' ondersteuning en hulpvragen (type 1 en 2) is er één contactpersoon.	Bij 'zware' hulpvragen (type 3 en 4) is er een verwijzing. Contactpersoon hulpinstantie is niet altijd coördinator voor alle vragen. Afstemming met externe hulp vraagt extra tijd.
7. Steun voor docent bij signaleren en toepassen van handelingsadviezen	Er is steun bij signaleren en toepassen handelingsadviezen door een korte begeleiding. (De hulpverlener kent de school.)	Afstand bij handelingsadviezen externe hulp, smw-er kan deze helpen vertalen
8. Samenwerken rondom de student door direct contact tussen professionals	Privacy van de student blijft gewaarborgd door een aparte functionaris binnen de school. Steun voor de student bij begeleiding naar het wijkteam of gespecialiseerde hulp indien nodig. Er is wel onderscheid naar kleine en grote vragen (generalistische – specialistische vragen) Reglementen van school, wijkteam en andere hulpverleningsorganisaties beschermen privacy student.	School heeft beperkt zicht op mogelijke omstandigheden die invloed hebben op de schoolloopbaan bij verwijzing indien er 'zwaardere' problematiek (type 3 en 4) is. Hulpverlening heeft onvoldoende zicht op functioneren van de student in de school of een bedrijf.
Overig	Er zijn heldere afspraken tussen scholen en gemeenten over wat zij van elke partner mogen verwachten	Financieringsafspraken tussen de gemeente – onderwijs zijn noodzakelijk. Geen aparte steun voor specifieke en/of kwetsbare groepen Het is onduidelijk of de hulpverlening buiten de school voldoende is gericht op de ondersteuning van de schoolloopbaan. Dit hangt direct samen met het gemeentelijk aanbod.

Model 3. Steun op school (door multidisciplinair team)

Voor alle niet-schoolse problematiek (1,2,3) is er een multidisciplinair team op de school(locatie). Enkel bij intensieve hulp (4) verwijst men door. ●

Optie: KaW ★

Brede psychosociale en materiële ondersteuning is beschikbaar op de mbo-instelling. Het multidisciplinaire jeugdteam beschikt over brede expertise die ook aansluit bij specifieke ondersteuningsvragen van de doelgroep. De volgende experts kunnen in het jeugdteam zitten: jeugd-ggz, jeugdarts, budgetcoach, jongerenwerk, verslavingszorg e.d.. Ook het schoolmaatschappelijk werk maakt deel uit van het jeugdteam. De professionals werken als generalist nauw samen met enkele teams van docenten van specifieke opleidingen. Daarnaast bieden zij specialistische ondersteuning aan alle studenten. Tevens dragen ze zorg voor deskundigheidsbevordering van de collega's in het jeugdteam en van het docententeam. De lijnen tussen het schoolteam en het jeugdteam zijn kort. Ook de studieloopbaanbegeleider werkt nauw samen met het jeugdteam. Alleen bij zeer specialistische vragen (type 4) werkt het team samen met externe hulp. Het team kan op basis van de aanwezige expertise direct verwijzen naar specialistische hulp. Bekostiging vindt veelal zowel vanuit het onderwijs, de geormerkte smw-gelden, als vanuit de gemeenten plaats. De gemeenten bekostigen deze inzet zowel vanuit Jeugdhulp als WMO-middelen.

Indicator	Plus	Min
1. Aanwezigheid van ondersteuning en hulpverlening dichtbij de student	Hulp wordt in directe (school-)omgeving van de student geboden. Hulp sluit aan bij de vraag van de studenten: steun en hulp in nabijheid.	Sommige studenten willen niet alles delen op school Onvoldoende beeld gezin en verbinding eigen netwerk
2. Bekendheid met de (jeugd)hulpverlener	Is aanwezig op de schoollocatie	Bekendheid met de persoon van de hulpverlener kan ook een drempel geven
3. Hulpverlening op meerdere levensgebieden	Hulpverlener stemt met de student af wie welke hulp verleent op welk gebied, en coördineert deze	Student wil mogelijk geen brede bemoeienis.
4. Snel en tijdig handelen	Het team kan snel hulp bieden. Gelijke mogelijkheden voor ondersteuning voor studenten onafhankelijk van het aanbod in de woonplaats van de student.	Niet van toepassing.
5. Aansluiten bij behoeften student/schoolpopulatie	Op basis van behoeften van studenten kan een professional met een specifieke expertise gezocht worden	Keuzeruimte voor de student

6. Eén contactpersoon voor student en professionals	Eén contactpersoon heeft de regie en deze werkt samen op basis van aanvullende expertise met collega's en eventueel externen.	Sommige studenten willen niet alles met professionals delen op school, of benutten liever het eigen netwerk
7. Steun voor docent bij signaleren en toepassen van handelingsadviezen	Steun bij signaleren en toepassen handelingsadviezen (hulpverlener kent de school) vanuit korte begeleiding.	Niet elke docent heeft behoefte aan handelingsadviezen.
8. Samenwerken rondom de student door direct contact tussen professionals	Privacy van de student blijft gewaarborgd door een aparte functionaris los van de school. Er is steun voor student bij begeleiding naar wijkteam of gespecialiseerde hulp indien nodig. School heeft zicht op mogelijke omstandigheden die van invloed zijn op de schoolloopbaan bij verwijzing; hulpverlener op school heeft zicht op resultaten van de interventies. Reglementen van school, wijkteam en andere hulpverleningsorganisaties beschermen privacy student.	Afhankelijk van de insteek van hulpverleners wordt de student wellicht onvoldoende gestimuleerd eigen oplossingen buiten school te zoeken.
Overig	Ontzorgen van onderwijsteams doordat hulpverlening aanwezig is.	Financieringsafspraken tussen gemeente – onderwijs zijn noodzakelijk.

Een voorbeeld: 'Hamid'

Een korte casusbeschrijving illustreert de verschillende werkwijzen in de modellen.

Casus:

"Hamid is 21 jaar en zijn ouders zijn gescheiden. Hij woont bij zijn zieke moeder. Haar verzorging vraagt veel aandacht en energie van hem. Hij heeft moeite met concentratie op zijn schoolwerk en heeft mogelijk de leerstoornis NLD. Hij is een keer agressief geweest op school en blowt veel. Hij werkt in de shoarmazaak bij zijn vader en het contact met hem is goed."

Overwegingen vanuit de modellen

Bij *model 1* (steun in de wijk) was in een vergelijkbare casus direct verwezen naar een wijkteam vanwege een brede ondersteuningsvraag: omgaan met thuissituatie en afhankelijkheid blowen. Of er was eventueel alleen een verwijzing gekomen naar de instelling voor verslavingszorg via de huisarts.

Bij *model 2* (steun op school en wijk) zou de schoolmaatschappelijk werker ervoor zorgdragen dat een professional van de verslavingsinstelling op de schoollocatie een intake zou doen. De schoolmaatschappelijk werker voert max. 5 adviesgesprekken met Hamid over balans school en thuissituatie.

Vanuit *model 3* (het multidisciplinair team) zou Hamid ondersteunende gesprekken op school krijgen voor het leren omgaan met de thuissituatie. Voor zijn afhankelijkheid van het blowen zou de collega van de verslavingszorg, werkzaam binnen het jeugdteam, gevraagd worden om contact met hem te leggen. Afhankelijk van in hoeverre Hamid afhankelijk is van het blowen begeleidt de collega verslavingszorg Hamid zelf (type 3) of verwijst door naar een instelling voor verslavingszorg (type 4).

School als Werkplaats: model 3 in de praktijk van het Friesland College

Extra begeleiding in de school

Het aantal voortijdig schoolverlaters in het mbo terugdringen en meer mbo-studenten succesvol laten uitstromen met een diploma. Dat is het doel van het traject School als Werkplaats.

Initiatiefnemers Gemeente Leeuwarden en het Friesland College hebben in 2010 School als Werkplaats (SaW) opgezet en werken vanaf het begin nauw samen met alle instellingen voor jeugdhulp en jeugdwelzijn in Leeuwarden.

School als Werkplaats is een manier van werken waarbij hulpverleners en welzijnswerkers op de school en in de klas/groep aanwezig zijn naast en samen met de docent/coach. Op school vormen zij een multidisciplinair team van generalisten, binnen het team zijn ze specialisten. De lijnen zijn kort, de benodigde hulp wordt snel en op maat geleverd. Deze manier van werken is beschreven in de [methodiekb beschrijving School Als Werkplaats \(2013\)](#), en de [verkenning methodiek SaW mbo-niveau 3 en 4 \(2015\)](#).

De werkwijze sluit het meest aan bij model 3a, zie bouwsteen 5. Het Friesland College werkt ruim vijf jaar volgens de werkwijze 'School als Werkplaats' en geldt landelijk als een goed voorbeeld. De werkwijze is goed uitgekristalliseerd. De door hen gebruikte normering voor formatie-inzet is beproefd en kan daardoor als een vergelijk gebruikt worden. Op basis van populatiekenmerken kan bijstelling van de normering plaatsvinden.

De financiering vindt sinds 2017 plaats op basis van intergemeentelijke inkoopafspraken. De kosten worden op basis van inwonertal omgeslagen naar de 24 Friese gemeenten: zij dragen één derde van de financiering, net zoals de school en de zorgverzekeraars (via De Friesland, regeling voor 2017,2018 en 2019).

Er zijn diverse methodische beschrijvingen, evaluaties en kostenberekeningen beschikbaar. Zie <https://www.frieslandcollege.nl/mbo/school-als-werkplaats.html>.

Bouwsteen 4: Plusvariant: Klas als Werkplaats (KAW)

Uit de groepsinterviews en de expertmeeting is gebleken dat er een grote groep studenten en professionals de 'Klas als Werkplaats' (KAW) een belangrijke aanvulling vinden op het mbo. Het Albeda en Zadkine hebben samen met STEK Jeugdhulp, MEE en Flexus Jeugdplein KAW ontwikkeld. Bij de Klas als Werkplaats krijgt een klas één vaste KAW-contactpersoon, een klassenbegeleider, 8 a 10 uur per week, voor vragen die het onderwijs overstijgen. Deze persoon is bijvoorbeeld schoolmaatschappelijk werker, Time for You-medewerker of trajectbegeleider. De interne studieloopbaanbegeleider (slb'er) van de klas signaleert welke hulpvragen er leven en in samenspraak met de klassenbegeleider en de student bepaalt hij de juiste aanpak. Het kan hier gaan om gezondheidsproblemen, verzuim, schulden of psychische klachten. Deze aanpak is erop gericht om de drempel voor studenten om hulp te vragen te verlagen en te voorkomen dat zij met een wirwar aan hulpverleners te maken krijgen. Uit een evaluatie (plusmiddelen 2017⁴⁵) van deze aanpak blijkt dat studieloopbaanbegeleiders en studenten zeer positief zijn. *De aanpak richt zich op studenten op mbo 1 (de eerste twee leerjaren) en 2 niveau (het eerste leerjaar)*. De ervaring heeft geleerd dat deze groep studenten veel ondersteuningsvragen hebben die zonder steun vanuit school niet worden opgepakt. Professionals geven aan dat deze groep meer ondersteuningsvragen bij psychosociale en materiële problematiek hebben dan de gemiddelde mbo-studenten en minder goed in staat zijn deze zelf op te lossen. Twee derde van deze groep studenten ontvangt extra individuele begeleiding op diverse leefgebieden. Door de grote ondersteuning- en hulpbehoefte is er een grote kans dat zij vastlopen in hun opleiding en/of uitvallen. Sterke punten van de KAW:

- één vaste begeleider per klas die de studenten persoonlijk kent;
- korte lijnen met hulpverleningsinstanties;
- steun dichtbij de student;
- lage drempel voor studenten om hulp te vragen;
- direct hulp bij dringende vragen.

Deze punten sluiten naadloos aan bij een inventarisatie die het Nji bij enkele mbo-instellingen heeft gehouden naar werkzame factoren⁴⁶. De onderwijsteams binnen het Albeda en Zadkine voelen zich gesteund door de KAW. De aanpak is nog in ontwikkeling. Daarbij wordt afhankelijk van de doelgroep en het schoolteam maatwerk gemaakt.

De Klas als Werkplaats vormt daarmee een belangrijke bouwsteen in de samenwerking tussen onderwijs en gemeentelijke hulpverlening. Professionals vinden deze aanpak ook geschikt voor bijvoorbeeld nieuwkomers. We zien de Klas als Werkplaats als een aanvullende aanpak voor specifieke doelgroepen. Deze kan bovenop de basisstructuur van de modules bij stap 2 worden ingezet. Tegelijkertijd slijpelt de problematiek volgens professionals door in de entreeopleiding en niveau 2 richting niveau 3 en 4. De inzet van KAW kan ook op die niveaus van meerwaarde zijn.

Bouwsteen 5: Welk samenwerkingsmodel past bij Rijnmond?

Passend bij de huidige situatie

Modellen dienen ter ondersteuning bij het maken van inrichtingskeuzen. In de praktijk is het heel goed mogelijk dat er verschillen in de uitvoering zijn. De context van de school en het sociaal domein in relatie met de ondersteunings- en hulpbehoefte van de studentenpopulatie bepalen de uiteindelijke inrichting. De ondersteuningsbehoefte van de populatie geeft richting aan de

⁴⁵ Samenvattende tekstdelen ontvangen via C. Kathmann

⁴⁶ Publicatie is nog in bespreking met de opdrachtgevers.

benodigde expertise van de professionals. Wat kunnen we zeggen over de modellen in relatie tot de huidige werkwijze in de regio Rijnmond?

Modellen dienen ter ondersteuning bij het maken van inrichtingskeuzen. In de praktijk is het heel goed mogelijk dat er verschillen in de uitvoering zijn. De context van de school en het sociaal domein in relatie met de ondersteunings- en hulpbehoefte van de studentenpopulatie bepalen de uiteindelijke inrichting.

Wat kunnen we zeggen over de modellen in relatie tot de huidige werkwijze in de regio Rijnmond?

- Model 1 'steun in de wijk' biedt geen ondersteuning bij psychosociale en materiële vragen.
 - Het ligt voor de hand dat een schakelfunctionaris voor de afstemming met de wijkteams en hulporganisaties zorg draagt.
 - De Klas als Werkplaats aanpak past gezien de intensieve begeleidingsstructuur hier niet.
 - In de regio Rijnmond wordt dit model zeer beperkt toegepast.
- Model 2 'steun op school en in de wijk' biedt lichte psychosociale en materiële ondersteuning.
 - De keuze waar de schakelfunctie belegd zou kunnen worden, is niet eenduidig. (We noemen dit Model 2 a).
 - Klas als Werkplaats kan goed gecombineerd worden (We noemen dit model 2 b).
 - Dit model, in diverse varianten afhankelijk van de schoollocatie, wordt in de regio Rijnmond het meest toegepast.
- Model 3 'steun op school' biedt lichte en intensieve psychosociale en materiële ondersteuning op school.
 - De schakelfunctie kan goed gecombineerd worden met de jeugdhulpprofessional van het multidisciplinair team.
 - Klas als Werkplaats kan zeer goed gecombineerd worden. Model 3a is zonder en model 3 b met Klas als Werkplaats.
 - Dit model wordt in Rijnmond niet als zodanig toegepast.

De samenwerkingsmodellen gespiegeld aan de behoeften van de studenten en professionals

Als we de wensen van de studenten en professionals zoals genoemd in hoofdstuk 2 spiegelen aan de modellen dan komen deze het meest overeen met:

- Model 2b: 'steun op school en in de wijk', met Klas als Werkplaats
Typen 1,2 voor alle leerlingen, met de mogelijkheid om extra hulp in te zetten voor specifieke groepen.
- Model 3a: 'steun op school', zonder Klas als werkplaats voor alle studenten op niveau 1 en 2.
3a geeft brede multidisciplinaire steun (typen 1,2,3) aan alle studenten, waar binnen gedifferentieerd kan worden naar specifieke groepen.

3b: het is nog onvoldoende onderbouwd dat voor alle leerlingen op niveau 1 en 2 specialistische inzet nodig is naast brede multidisciplinaire steun.

We brengen in [paragraaf 3.4](#) in beeld welke inzet van formatie nodig is om de modellen 2b en 3a te kunnen uitvoeren.

3.3. Scenario's passend binnen huidig financieel kader

In de opdracht is aangegeven dat het huidige financiële kader een randvoorwaarde is. Dit kader kan op verschillende manieren worden ingevuld. We geven vier scenario's binnen de huidige formatie.

Huidig financieel kader

Het aantal leerlingen per niveau naar schoolbestuur en het aantal fte's voor hulpverlening.

School	Entree opleiding	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4	Totaal	Totaal fte's
Albeda	947	3.709	5.903	9.135	19.694	27,7
Edudelta	-	206	254	192	652	0,2
Grafisch Lyceum R'dam	-	183	172	3.739	4.094	0
Hout en Meubileringscollege	-	397	835	2.417	3.649	1
Lentiz	74	277	216	699	1.266	1,1
STC	42	1.143	1.357	3.664	6.206	3,15
Zadkine	461	2.934	4.322	8.226	15.943	19,3
Gezamenlijk						0,6
Totaal	1.524	8.849	13.059	28.072	51.504	53,05

Tabel 18 Aantal studenten per instelling, peildatum 1-10-2016, formatie 2017⁴⁷

Hieronder een overzicht van de huidige inzet per mbo-instelling. In totaal wordt er 53 fte ingezet. De herkomst van de middelen valt in drie delen uiteen: de geormerkte smw-gelden van de mbo-instellingen; lokale gemeentelijke middelen; Jeugdhulp-Plusmiddelen. De smw-gelden en de lokale gemeentelijke middelen hebben meer betrekking op het financieren van algemene voorzieningen. De Jeugdhulp-Plusmiddelen hebben betrekking op specifieke groepen.

Er zijn diverse looptijden voor de beschikbaar gestelde budgetten en de besluitvorming vindt aan diverse bestuurlijke tafels plaats. Veel inspanning van afzonderlijke mbo-instellingen en partners is vereist om zorg te dragen voor financiële continuïteit.

School	OCW- Budget	Jeugdhulp Plusmiddelen	Gemeenten : waterweg Noord, Rotterdam , Nissewaard en ZHE, Capelle a/d IJssel	Totaal
	smw	Time4You		
Albeda	8,7	11,3	7,7	27,7
Edudelta	0,1	-	0,1	0,2
Grafisch Lyceum	0	0	0	0
H&M	0,34	0,4	0,26	1
Lentiz	0,8	-	0,3	1,1
STC	2,4	-	0,75	3,15
Zadkine	6,1	6,4	6,8	19,3
Gezamenlijk	-	-	0,6	0,6
Totaal	18,44	18,1	16,51	53,05

⁴⁷ Bron: DUO. Het betreft cijfers zijn van alle mbo's, dus ook eventuele dependances buiten de gemeenten van RMC regio Rijnmond.

Scenario's

In tabel 20 brengen wij op basis van de huidige formatie in beeld wat de gevolgen zijn van de formatietoedeling op basis van 4 scenario's:

- Scenario 1. Op basis van de huidige situatie
- Scenario 2. Op basis van leerlingaantallen ongeacht het niveau (1 fte op 970 studenten)
- Scenario 3. Op basis van het toekennen van een factor 2 aan studenten op de entreeopleiding (niveau 1) en niveau 2 en een factor 1 aan studenten op niveau 3 en 4. (Dat komt neer op 1 fte per 1.149 studenten niveau 3/4 en 1 fte per 585 leerlingen op de entreeopleiding (niveau 1 of niveau 2)
- Scenario 4. Op basis van de smw-gelden en de lokale gemeentelijke middelen samen 35 fte (gezien als basisvoorziening voor alle studenten) en de bestaande verdeling van de huidige Jeugdhulp-Plusmiddelen (bestemd voor specifieke groepen)

School	Aantal studenten	1. Fte naar huidige situatie	2. Fte > factor 1 niveau 1,2,3, en 4	3. Fte > factor 2 voor niveau 1 en 2	4. Op basis van smw + gemeente middelen
Albeda	19.694	27,7	20,26	20,86	24,69
Edudelta	652	0,2	0,67	0,73	0,44
Grafisch Lyceum R'dam	4.094	0	4,22	3,66	2,78
Hout en Meubileringscollege	3.649	1	3,76	3,47	2,88
Lentiz	1.266	1,1	1,3	1,39	0,86
STC	6.206	3,15	6,4	6,33	4,22
Zadkine	15.943	19,3	16,44	16,56	17,23
Gezamenlijk		0,6			
Totaal	51.504	53,05	53	53	53,1

Tabel 19 Formatietoedeling van vier scenario's op basis van de huidige formatie.

Op basis van de cijfers kan de indruk ontstaan dat studenten op de ene locatie intensiever ondersteund kunnen worden dan op een andere locatie. Er zijn grote verschillen per school. Op basis van welke gronden de huidige formatietoedeling tot stand is gekomen is aan de hand van deze cijfers niet na te gaan. De ondersteunings- en hulpbehoeften van de studenten op de diverse locaties zijn verschillend. Het management heeft daarop geanticipeerd door niveau 1 en 2 verhoudingsgewijs meer inzet toe te kennen. Jeugdhulp en Plusmiddelen zijn geormerkt voor kwetsbare jongeren c.q. met een zwaardere problematiek. Zodoende is er een ruimere inzet op scholen met veel niveau 1 en 2 studenten zoals Albeda, Zadkine. Verder valt op dat het Grafisch Lyceum geen formatie inzet. In het scenario deelt het Grafisch Lyceum wel mee met de andere scholen.

Uitwerking scenario 2 en 3

Wanneer we deze wijze van toedeling met een factor 2 voor studenten op de entreeopleiding (niveau 1) en niveau 2 vergelijken met de verdeling naar studentenaantallen (elke student telt even zwaar), dan zijn er slechts zeer beperkte verschillen. Dit hangt voor een groot deel samen met het feit dat de studenten op niveau 3 en 4 80% van de totale studentenpopulatie uitmaken. Daarmee weegt deze groep zwaar binnen de berekeningen. Op afzonderlijke locaties kan een dergelijke berekening wel grote verschillen laten zien. In tabel 20 is de formatietoedeling op basis van niveau

weergegeven. De tabel toont duidelijk dat toekenning met een factor twee voor de entreeopleiding (niveau 1) en niveau 2 een substantiële groei van formatie geeft. Gezien de eerder beschreven cumulatie van problematiek bij deze groep studenten zou dat een passende maatregel zijn. Er is geen precieze informatie beschikbaar over de wijze waarop de formatie nu verdeeld is naar niveau. Wel wordt beschreven dat in de praktijk meer formatie is voor studenten op de entreeopleiding (niveau 1) en niveau 2.

School	Aantal studenten	2. Fte > factor 1 niveau 1,2,3, en 4	3. Fte > factor 2 voor niveau 1 en 2
Niveau 1	1.524	1,57	2,6
Niveau 2	8.849	9,14	15,13
Niveau 3	13.059	13,45	11,36
Niveau 4	28.072	28,91	24,43
Totaal	51.504	53	53

Tabel 20 Formatietoedeling scenario's 2 en 3 op basis van niveau.

Uitwerking scenario 4

Ten slotte brengen we in beeld hoe de formatie toebedeeld wordt wanneer het uitgangspunt is dat de smw-gelden en de lokale gemeentelijke middelen (35fte) voor een algemene voorziening voor alle jongeren zijn en de Jeugdhulp-Plusmiddelen voor specifieke groepen (18 fte) zijn. We verdelen de 35 fte met een factor één over alle studenten. De verdeling van 18 fte Jeugdhulp-Plusmiddelen is overeenkomstig de huidige situatie. Door deze keuze wordt enerzijds tegemoetgekomen aan gelijke verdeling van de beschikbare inzet voor alle studenten en anderzijds aan hulp voor specifieke groepen. Deze specifieke groepen bevinden zich vooral in de Entreeopleiding en op niveau 2. Daarmee wordt aangesloten op de conclusie uit hoofdstuk 1 dat de hulpbehoeften op niveau 1 en 2 groter zijn dan op niveau 3 en 4.

Bij de formatieverdeling op bestuursniveau valt op dat het Grafisch Lyceum geen enkele inzet heeft en zou groeien naar een inzet van 2,88 fte. Het HMC zou een substantiële uitbreiding van 1,88 fte krijgen. Daarentegen gaan het Albeda en Zadkine er met respectievelijk 3 fte en 2,07 fte op achteruit. Ook voor de andere scholen brengt dit verschuivingen in formatie met zich mee.

School	Aantal studenten	Fte naar huidige situatie	35 Fte > factor 1	18,1 Fte Jeugdhulp	Totaal fte's
Albeda	19.694	27,7	13,39	11,3	24,69
Edudelta	652	0,2	0,44	0	0,44
Grafisch Lyceum R'dam	4.094	0	2,78	0	2,78
Hout en Meubileringscollege	3.649	1	2,48	0,4	2,88
Lentiz	1.266	1,1	0,86		0,86
STC	6.206	3,15	4,22		4,22
Zadkine	15.943	19,3	10,83	6,4	17,23
Gezamenlijk		0,6			
Totaal	51.504	53,05	35	18,1	53,1

Tabel 21 Formatietoedeling scenario 4

Gevraagd is om een advies uit te brengen voor de stappen op korte termijn, passend binnen de huidige (financiële) kaders. Een verdeling van formatie van smw-gelden en lokale gemeentelijke middelen voor alle leerlingen zorgt ervoor dat voor alle locaties één basisstructuur neergezet kan worden. Alle locaties worden in gelijke mate gefaciliteerd om deze structuur neer te zetten. De formatie Jeugdhulp-Plusmiddelen kan dan ingezet worden voor specifieke groepen op de verschillende locaties. Binnen de toegekende formatie behoudt het schoolbestuur de ruimte om formatie naar hulpbehoeften van schoollocaties te verdelen.

Om de voorgestelde basisstructuur continuïteit te bieden zijn regionale afspraken over financiering noodzakelijk. Naast de blijvende inzet van de smw-gelden vanuit het mbo is inzet van lokale gelden vanuit de gemeenten in de regio noodzakelijk. In vergelijkbare situaties kiezen gemeenten binnen een regio er voor om een omslag naar bewonersaantallen te maken als basis voor financiering c.q. een afspraak te maken vanuit de regionale inkooporganisatie.

3.4. Scenario's op basis van herallocatie van middelen

Hieronder zijn, in aansluiting op de inhoudelijke adviezen van studenten en experts, vier scenario's uitgewerkt waarbij herallocatie van middelen uit het sociaal domein noodzakelijk is. Het betreft dan middelen vanuit de jeugdhulp, WMO en Participatiewet. Ook kan gedacht worden aan afspraken met de zorgverzekeraars (Zorgverzekeringswet). Naast deze vier scenario's is het natuurlijk mogelijk om op basis van de basisberekening meerdere scenario's te ontwikkelen.

We hebben voor de uitwerking Klas als Werkplaats als een goed praktijkvoorbeeld uit de regio Rijnmond genomen en het Friesland College als een goed landelijk voorbeeld. Deze voorbeelden sluiten aan bij de voorkeuren van een groot deel van de studenten en professionals.

Om de scenario's te maken stellen we eerst 4 vormen van basiskosten op. De basiskosten worden opgedeeld naar opleidingsniveau 1,2,3 en 4.

Basiskosten A: Op basis van leerlingaantallen ongeacht het niveau (1 fte op 970 studenten)

Basiskosten B: Op basis van het toekennen van een factor 2 aan studenten op de entreeopleiding (niveau 1) en niveau 2 en een factor 1 aan studenten op niveau 3 en 4. (Dat komt neer op 1 fte per 1.149 studenten niveau 3/4 en 1 fte per 585 leerlingen op de entreeopleiding (niveau 1) of niveau 2)

Basiskosten C: Op basis van de normen voor Klas als Werkplaats door Zadkine en Albeda
 Basiskosten D: Op basis van de normen voor School Als Werkplaats door het Friesland College

De basiskosten A en B zijn eerder berekend, zie tabel 20. Deze zijn gebaseerd op de huidige middelen. De basiskosten C voor de Klas als Werkplaats en de basiskosten D voor de methode School Als Werkplaats van het Friesland College berekenen we hieronder. De berekeningen voor C en D staan los van de huidige middelen. In tabel 24 zijn alle basiskosten per niveau opgenomen.

Financieel kader Klas als Werkplaats

De gemiddelde klassengrootte binnen Zadkine en Albeda bij de entreeopleiding is 16 studenten. Gedurende één studiejaar. Voor mbo-niveau 2 betreft dit 22 studenten. Gedurende twee studiejaar. Voor de entreeopleiding is 19 fte nodig voor de uitvoering van Klas als Werkplaats. Voor mbo-niveau 2 is dat 80,4 fte. Deze methode zien professionals als veelbelovend. Het ontbreekt echter nog aan een voldoende kosten-effecten rapportage om op basis daarvan investeringsbeslissingen te kunnen nemen.

School	Aantal studenten niveau 1	Benodigde fte's voor KAW niveau 1	Aantal studenten niveau 2	Benodigde fte's voor KAW niveau 2
Albeda	947	11,8	3.709	33,8
Edudelta	-	0	206	1,8
Grafisch Lyceum R'dam	-	0	183	1,6
Hout en Meubileringscollege	-	0	397	3,6
Lentiz	74	1	277	2,6
STC	42	0,4	1.143	10,4
Zadkine	461	5,8	2.934	32,4
Totaal	1.524	19	8.849	80,4

Tabel 22 Benodigde fte's voor KAW, uitgesplitst in niveau 1 en 2

Financieel kader School Als Werkplaats van het Friesland College

Het Friesland College hanteert de volgende normering.

4 uur per week beschikbaar per 40 studenten op niveau 1 en 2 = 1 fte op 400 studenten

4 uur per week beschikbaar per 80 studenten op niveau 3 en 4 = 1 fte op 800 studenten

Wanneer we deze normering omzetten naar de regio Rijnmond dan zien we het volgende:

Er zijn in Rijnmond in totaal 10.373 studenten op niveau 1 en 2 : 400 = 25,93 fte

41.131 studenten op niveau 3 en 4 : 800 = 51,41 fte

Totaal 77,34 fte

Niveau	Aantal Studenten	Fte naar huidige situatie
Niveau 1	1.524	3,81
Niveau 2	8.849	22,12
Niveau 3	13.059	16,32
Niveau 4	28.072	35,09
Totaal	51.504	77,34

Tabel 23 Benodigde fte's op basis van normering Friesland College

Overzicht basiskosten

In tabel 24 worden voor de 4 basiskosten per opleidingsniveau de formatie-inzet in beeld gebracht.

Basiskosten	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4	Totaal
Op basis van huidige middelen					
A. Huidige formatie factor 1 voor elke studenten	1,57 fte	9,14 fte	13,45 fte	28,91 fte	53
B. Huidige formatie toekenning 1 op 2 (factor 2 voor niveau 1 en 2)	2,6 fte	15,13 fte	11,36 fte	24,43 fte	53
Op basis van herallocatie van middelen					
C. Klas als Werkplaats	19 fte	80,4 fte	-	-	99,4
D. Model Friesland College niveau 1+2 : 400, niveau 3+4 ; 800	3,81 fte	22,12 fte	16,32 fte	35,09 fte	77,34

Tabel 24 Schematisch overzicht van de formatie-berekeningen toegekend naar opleidingsniveau

De basiskosten sluiten aan bij de organisatorische samenwerkingsmodellen zoals beschreven in het begin van dit hoofdstuk. Basiskosten A en B sluiten aan bij samenwerkingsmodel 2b en basiskosten C en D sluiten aan bij samenwerkingsmodel 3a. zoals beschreven in [paragraaf 3.2.](#)

Scenario's nader belicht

We werken 3 scenario's uit. Deze worden opgesteld door per opleidingsniveau een combinatie te maken met één van de basiskosten A,B,C of D. Zo kan per opleidingsniveau tegemoet gekomen worden aan de gewenste inzet vanuit de hulpverlening.

Scenario 1: Huidige formatie in combinatie met KAW op de entreeopleiding (niveau 1)

In dit scenario gaan we er vanuit dat:

- Gewerkt wordt op basis van basismodel 2a voor niveau 2,3 en 4. We kiezen basiskosten B voor niveau 2, 3 en 4. Dat is 51 fte.
- Voor de Entreeopleiding wordt voor alle studenten de Klas als Werkplaats ingezet. Basiskosten C. Hiermee komen we tegemoet aan de ondersteuningsbehoefte van deze doelgroep zoals door de experts en data-analyse is onderbouwd. Benodigde formatie is 19 fte.
- De totaal benodigde inzet is 70 fte

Scenario 2: Huidige formatie in combinatie met KAW op de entreeopleiding (niveau 1) en niveau 2

In dit scenario gaan we er vanuit dat:

- Gewerkt wordt op basis van basismodel 2a voor niveau 3 en 4. We kiezen basiskosten B voor niveau 3 en 4. Dat is 54,6 fte.
- Voor de Entreeopleiding en niveau 2 wordt voor alle studenten de Klas als Werkplaats ingezet. We kiezen basiskosten C. Benodigde formatie voor niveau 1 is 19 fte en voor niveau 2 80,4 fte.
- De totaal benodigde inzet is 154 fte
Hiermee komen we tegemoet aan de ondersteuningsbehoefte van deze doelgroep zoals door de experts en data-analyse is onderbouwd.

Scenario 3: Op basis werkwijze Friesland College

In dit scenario gaan we er vanuit dat:

- Gewerkt wordt op basis van model 3a. Deze werkwijze sluit aan bij de werkwijze zoals die bij de School Als Werkplaats van het Friesland College wordt toegepast. Het betreft een werkwijze die nu 5 jaar bestaat. Op basis daarvan kan gesteld worden dat de methode redelijk is uitgekristalliseerd. De werkwijze sluit goed aan bij de wensen van de studenten en experts: nabijheid van diverse vormen van hulp en ondersteuning (vanuit een multidisciplinair team op de schoollocatie).
- Het Friesland College maakt een onderscheid naar de inzet van formatie. Voor de entreeopleiding (niveau 1) en niveau 2 wordt per 400 studenten 1 fte ingezet en voor niveau 3 en 4 per 800 studenten 1 fte ingezet.
- De totaal benodigde inzet is 77,5 fte

Scenario 4: Op basis van werkwijze Friesland College met KAW op de entreeopleiding (niveau 1)

In dit scenario maken we de keuze om aan scenario 3 voor de studenten van de Entreeopleiding Klas als Werkplaats toe te voegen.

- De keuze om voor de Entreeopleiding de Klas als Werkplaats in te zetten wordt onderbouwd door de uitspraken van experts en de data-analyse.
- De totale inzet is 92,5 fte

Scenario	Benodigde fte's
Scenario 1	70
Scenario 2	154
Scenario 3	77,5
Scenario 4	92,5

Tabel 25 Benodigde fte's per scenario

Alle scenario's gaan uit van een uitbreiding van de ondersteuning en hulpverlening op de scholen. De scenario's 1 en 3 vragen voor wat betreft de formatie de minste uitbreiding en lijken daarmee de meest realistische scenario's. Bij scenario 1 wordt ten opzichte van de huidige praktijk vooral de ondersteuning en hulpverlening voor de entreeopleiding versterkt. Bij scenario 3 vindt versterking voor alle opleidingen plaats, waarbij voor de entreeopleiding en niveau 2 tweemaal zoveel formatie per leerling wordt vrijgemaakt. Bij de scenario's 2 en 4 ligt naast versterking voor alle opleidingen het accent vooral op de Klas als Werkplaats. Overigens blijft er binnen het scenario denken ruimte om per opleiding specifieke keuzen te maken op basis van de hulpbehoeften. Voor alle scenario's geldt dat een goede onderbouwing op basis van de hulpbehoeften noodzakelijk is om het gesprek met de financiers te kunnen voeren.

3.5. Mogelijkheden voor investeringen vanuit het sociaal domein

De financiering van de hulp- en ondersteuning op de mbo-instelling voor studenten van 16–27 kent verschillende financiële kaders; de geormerkte smw-gelden via de mbo-instellingen, gelden vanuit de Jeugdwet (tot 18 jaar) en WMO via de gemeenten, via het RMC zijn plusmiddelen beschikbaar (tot 1-8 2020). Vanuit zorgverzekeringsmiddelen wordt hulpverlening door GGZ-organisaties geboden aan studenten buiten school. Het aantal financieringsregelingen en daarmee samenhangende doelgroepen en het aantal betrokken partijen maakt het ingewikkeld om de financiën op elkaar af te stemmen en van continuïteit te voorzien. De veranderingen in het sociaal domein vragen enerzijds een heroriëntatie op de wijze van financiering en biedt anderzijds nieuwe mogelijkheden. Er is echter nog weinig zicht op de maatschappelijke kosten en baten van de hulp- en ondersteuning in het sociaal domein. Wel kan geleerd worden van enkele praktijken die laten zien dat het bijeenbrengen van diverse financieringsstromen rondom de doelgroep nieuwe perspectieven biedt.

Meerjarige afspraken tussen partners

De financiering van School Als Werkplaats (multidisciplinair team op school) vindt sinds 2017 plaats op basis van intergemeentelijke inkoopafspraken. De kosten worden op basis van inwonertal omgeslagen naar de 24 Friese gemeenten zij dragen één derde van de financiering, net zoals de school en de zorgverzekeraars (via De Friesland, regeling voor 2017,2018 en 2019).

De financiering is tussen partijen, middels een convenant, voor meerdere jaren afgesproken.

Baten door anders organiseren

De methode School Als Werkplaats van het Friesland College laat zien dat er een laag percentage verwijzingen is naar de wijkteams en de gespecialiseerde hulpverlening, omdat het multidisciplinaire team op de schoollocatie de meeste hulp- en ondersteuning zelf biedt. Het feit dat zij slechts zeer beperkt verwijzen (0,7 %) werkt preventief en kostenverlagend op de inzet van de wijkteams en gespecialiseerde hulpverlening (m.n. GGZ). De investering in het multidisciplinaire team op de schoollocatie betaalt zich in die zin uit. Dat vraagt echter wel een investering in de multidisciplinaire teams. Er zijn veelbelovende aanwijzingen (Almere, Friesland College) dat een dergelijk model kosten elders in het sociaal domein uitspaart. We zijn echter op basis van de huidige kennis nog onvoldoende in staat om hier op basis van een beproefde maatschappelijke kosten-batenanalyse effecten van te benoemen. Wel kunnen we in beeld brengen welke kosten gemoeid zijn met een verwijzing.

Om een beeld te schetsen wat een besparing van 1% minder verwijzing van de studentenpopulatie in de Rijnmond kan opleveren, komen wij tot de volgende berekening. 1% van de mbo-studentenpopulatie betreft 1.500 studenten. De kosten die gemoeid zijn met de inzet van hulp bij een verwijzing zijn zo'n €1.500,- (licht) tot €3.000,- (middel zwaar). Voor de regio Rijnmond betreft het dan een bedrag tussen de €2.250.000,- en € 4.000.000,-. Als we uitgaan van €86.000⁴⁸ per fte schoolmaatschappelijk werk komt dit neer op 26 tot 46 fte. Op het moment dat meer specialistische hulpverleners worden ingezet als deel van het team binnen de scholen, worden de kosten per fte waarschijnlijk hoger. Deze berekening geeft aan dat investeren in de hulp- en ondersteuning op de mbo-instelling tot besparingen elders in het sociaal domein kan leiden.

Door monitoring van het aantal en de aard van de verwijzingen kan zicht ontstaan op het feitelijk maatschappelijk rendement van een dergelijke investering.

Een andere mogelijkheid om maatschappelijke baten te generen is door het tegengaan van voortijdig schoolverlaten en verzuim. Het tegengaan van schoolverlaten kost per student ruim

⁴⁸ Bron: beleidsregel smw 2016 en 2017 via www.servicepuntsmw.nl

€10.000,- per jaar. Een leerplichtambtenaar kost gemiddeld zo'n €50,- per uur.⁴⁹ Door studenten binnen een opleidings- of leerwerktraject te houden, worden elders in het stelsel aanzienlijke kosten bespaard. Het maatschappelijk perspectief van de student wordt tevens versterkt. Zo geven de professionals betrokken bij de KAW aan dat studenten meer aanwezig zijn op school en betere resultaten behalen. Indien de evaluatie dit nader onderbouwt verdient de investering zich terug. Het verdient aanbeveling middels een maatschappelijke kosten-batenanalyse de opbrengsten van de methode nader in kaart te brengen.

Nieuwe partners

Voor De Friesland zorgverzekeraar is het preventieve karakter van de multidisciplinaire teams reden geweest om één derde van het totaal benodigde budget van deze teams voor haar rekening te nemen. Een dergelijke afspraak zou ook voor de Rijnmond een perspectief kunnen bieden op versterking van de hulpverlening verbonden aan de mbo-instellingen.

In het kader van Sociale Impact Bond (SIB) worden momenteel diverse vernieuwingspraktijken in het sociaal domein gefinancierd. Voorbeelden zijn in Den Haag, Enschede en Eindhoven te vinden. De methode van de SIB draagt enerzijds bij aan rationalisatie van processen vanuit het perspectief van de student/cliënt. Anderzijds draagt de methode bij aan de benodigde vernieuwing in de hulpverlening met name voor die studenten die te maken hebben met meerdere problemen en instellingen. Inhoudelijk richt de ondersteuning zich op alle vragen en problemen die de 'cliënt' belemmeren in het maatschappelijk functioneren. Maatschappelijke investeerders brengen de basis voor financiering mee, waardoor de benodigde vernieuwing ook daadwerkelijk ingezet kan worden. De SIB-aanpak maakt het mogelijk om enerzijds nieuwe vormen van hulp- en ondersteuning te organiseren waarbij maatschappelijk participeren voorop staat en anderzijds maatschappelijke bespaard worden. Voor diverse studentengroepen op de mbo-instellingen, met name van de Entreeopleiding en niveau 2, zouden hier kansen geboden kunnen worden.

3.6. Deelconclusies

Samenwerkingsmodellen ondersteunen een rationele wijze van inrichten van de samenwerking tussen de mbo-instellingen en de wijkteams/gemeentelijke hulp. Door duidelijke taken, rollen en verantwoordelijkheden te benoemen, wordt een basis gelegd voor verdere samenwerking. Dit is van belang omdat er veel organisaties en professionals betrokken zijn rondom de ondersteuning en hulpverlening. Op basis van uitspraken van studenten en professionals en goede praktijkvoorbeelden hebben we drie samenwerkingsmodellen belicht en daarna enkele scenario's binnen de huidige middelen in beeld gebracht. Tevens stelden we vier scenario's op uitgaande van het allocatie van middelen. In een veld waarin veel ontwikkelingen gaande zijn, liggen er nieuwe mogelijkheden voor financiering. We doen daar enkele suggesties voor.

In dit hoofdstuk komen de volgende adviezen naar voren:

- De wensen en inzichten van studenten en professionals geven blijk van een voorkeur voor modellen waar op de schoollocatie aandacht is voor specifieke groepen en/of een breed ondersteunings- en hulpverleningsaanbod dat dichtbij de studenten beschikbaar is. Het betreft:
 - Model 2b: 'steun op school en in de wijk', met Klas als Werkplaats
 - Model 3a: 'steun op school', zonder Klas als werkplaats.
- Het verdient aanbeveling om ter ondersteuning van de samenwerking een basismodel voor de regio vast te stellen. Voor het realiseren van een goede aansluiting tussen de

⁴⁹ Drost e.a. (2014) Handleiding intersectorale kosten en baten.

ondersteuningsstructuur van de school en de wijkteams/gemeentelijke hulp is het van belang nadrukkelijk te bepalen bij welke functionaris de schakelfunctie wordt belegd.

Adviezen bij huidig financieel kader:

- Binnen de huidige formatiegrenzen zijn vier mogelijkheden gegeven om de formatie toe te delen. Behoud van het bestaande (1), op basis van studentenaantallen (2), op basis van een factor 2 voor de niveaus 1 en 2 en een factor 1 voor de niveaus 3 en 4 (3) en ten slotte een verdeling naar financiering van smw-gelden en lokale gemeentelijke gelden samen voor de inzet van een basisstructuur en Jeugdhulp-Plusmiddelen voor specifieke groepen. Een dergelijke keuze ondersteunt het op gelijke wijze kunnen inrichten van werkprocessen en functierollen en -taken. Zie conclusies hoofdstuk 2.
- Borg de financiële continuïteit door de huidige smw-gelden verbonden aan het mbo blijvend in te zetten en op gemeentelijk niveau afspraken te maken over structurele financiële bijdrage op basis van inwonertal of middels de regionale inkooporganisatie.
- Bespreek dat niet alle schoolbesturen de door OCW toegekende middelen voor het smw inzetten.

Adviezen bij herallocatie van middelen:

- Scenario 3 op basis van model 3a, en in praktijk gebracht in de methode School als Werkplaats van het Friesland College, is in het licht van de uitspraken van studenten en professionals, financiële doorberekeningen en het feit dat het een beproefde methode betreft een scenario dat goed past bij de doorontwikkeling van de ondersteunings- en hulpverleningsstructuur op de mbo-instellingen in de Rijnmond.
- Dat geldt ook voor scenario 1 waar ingezet wordt op de veelbelovende - hoewel nog onvoldoende op kosten-effectiviteit onderbouwde - Klas als Werkplaatsmethode van Deltion en het Albeda en Zadkine.
- Mogelijkheden voor financiering kunnen gezocht worden door herallocatie van middelen binnen het sociaal domein bijvoorbeeld vanuit Jeugdzorg, WMO of Participatie.
- Zorgverzekeraars zijn belangrijke partners om te betrekken bij de financiering. Er speelt een wederzijds belang.
- Nieuwe investeerders kunnen bijdragen aan vernieuwing van de ondersteunings- en hulpverleningsstructuren. Een Sociale Impact Bond (SIB) is een veelbelovende ontwikkeling die voor diverse doelgroepen van de mbo-instellingen ondersteuning en hulpverlening kunnen ontwikkelen⁵⁰. In het kader van de Jongvolwassenentop is hiervoor aandacht⁵¹.
- Monitoring gericht op het maatschappelijk rendement van investeringen in de ondersteuning op de mbo-locaties is een belangrijke factor voor het kunnen maken formatie keuzen.

⁵⁰ Zie voor een nadere toelichting: <https://www.g32.nl/vernieuwende-social-impact-bond-jongvolwassenen-wordt-werkelijkheid>. Op <https://www.nji.nl/nl/Kennis/Dossier/van-jeugd-naar-volwassenheid/Ons-aanbod> verschijnt binnenkort een factsheet over SIB.

⁵¹ Zie ook Jongvolwassenentop : <https://www.nji.nl/nl/Download-Nji/Publicatie-Nji/Magazine-Jongvolwassenentop.pdf>

4. Conclusies en advies

Als stap richting een sluitend ondersteunings- en hulpverleningsvangnet streeft de werkgroep zorg naar een betere aansluiting van enerzijds de hulpverlening in de wijkteams/vanuit de gemeente en anderzijds de ondersteuning op de mbo's zelf. Het Nederlands Jeugdinstituut (Nji) is gevraagd om voor die samenwerking handvatten te geven door het volgende in kaart te brengen:

1. de hulpbehoeften van mbo-studenten in regio Rijnmond (entreeopleiding tot en met niveau 4)⁵²;
2. hoe je ondersteuning en hulpverlening optimaal kunt organiseren binnen realistische financiële kaders;
3. en wat dat concreet betekent voor de samenwerking tussen ondersteuning en hulpverlening op de mbo's en hulpverlening in de wijkteams/gemeentelijke hulp?

Op basis van de huidige inventarisatie en analyse bespreken we in paragraaf 4.1 de uitkomsten. In paragraaf 4.2 geven we bestuurlijke adviezen die op korte termijn leiden tot een effectievere ondersteuningsstructuur. Deze adviezen komen voort uit de onderzoeksresultaten en de kennis en ervaring van het Nederlands Jeugdinstituut.

4.1. Uitkomsten

Uitgangspositie

- De regio telt 15 gemeenten en 7 mbo instellingen. De huidige ondersteuningsstructuren op de mbo's en de (jeugd)hulpverlening vanuit de gemeenten/wijkteams zijn verschillend georganiseerd. Er wordt gebruik gemaakt van verschillende functienamen, werkwijzen en ook de samenwerking in de regio is verschillend. De samenwerking (zowel intern in de eigen organisatie als extern tussen organisaties) wordt door professionals wisselend ervaren. De externe samenwerking wordt over het algemeen als minder sterk ervaren dan de interne samenwerking. Dit betekent dat regionale afspraken over werkprocessen voorwaardelijk zijn voor een goede organisatie van de hulpverlening.
- Vergeleken met de G4-regio's is Rijnmond een van de meer congruente regio's. Daardoor ligt er een goede basis voor regionale afspraken over inrichtingskeuzen in de samenwerking onderwijs-jeugd.
- In de RMC-regio wonen ruim 40.000 mbo-studenten. Het grootste deel van deze studenten (bijna 35.000) gaat in deze regio naar school. Bovendien trekken de mbo's ook studenten aan die buiten de regio wonen. In totaal volgen ruim 50.000 studenten onderwijs op de Rijnmondse mbo's. 68% van deze mbo-studenten woont ook in de regio Rijnmond. Doordat studenten uit verschillende regio's/woonplaatsen komen zal de schakelfunctionaris (verbinder tussen school en wijkteam) op de diversiteit in werkwijzen toegerust moeten zijn.
- Het merendeel van de mbo-studenten zit op niveau 3 en 4. Slechts een kleine 3% zit op de entreeopleiding (niveau 1). Vooral het Albeda heeft met 5% een relatief (en ook in absolute zin) een grote groep studenten op dit niveau. Jongeren op de entreeopleiding (niveau 1) hebben relatief gezien vaak ook jeugdhulp (gehad) en een geschiedenis in voortijdig schoolverlaten. Absoluut gezien zijn de groepen jongeren met een jeugdhulp- of vsv-geschiedenis op de andere niveaus groter. Bij normering van hulpverleningsformatie zijn dit belangrijke indicatoren.
- De regio Rijnmond heeft relatief veel jongeren in een kwetsbare positie. Deze jongeren bevinden zich relatief vaak op niveau 1 en 2. Zelfstandig functioneren op alle leefdomeinen is voor deze jongeren niet vanzelfsprekend. Het is dus belangrijk om de hulpverlening voor deze specifieke groepen goed te organiseren.

⁵² vallend onder RMC gebied Rijnmond

- Veel studenten die ondersteuning vragen ervaren problemen op meerdere leefgebieden. In veel gevallen gaat het om problematiek die randvoorwaardelijk is voor het volgen van onderwijs (zoals financiën, huisvesting, sociale relaties en ingrijpende gebeurtenissen). Om mbo-studenten succesvol hun schoolloopbaan te laten doorlopen is er ondersteuning en hulp nodig op meer dan alleen onderwijs gerelateerde problematiek. Dit gegeven ondersteunt het belang van (preventieve) ondersteuning en hulp vanuit zowel het onderwijs als de gemeente.

Wat werkt het beste bij het bieden van hulpverlening

Ad 1. De hulpbehoeften van Rijnmondse mbo-studenten

3687 studenten (respons 14%) hebben een vragenlijst ingevuld en er zijn 7 verdiepende groepsgesprekken gevoerd (met 53 studenten). Hieruit komt naar voren dat de studenten:

- op een of meerdere leefgebieden (62%) hulpverlening kunnen gebruiken en alhoewel 63% van de respondenten in de vragenlijst aangeeft de schoolmaatschappelijk werker te kennen, geven studenten in de groepsgesprekken aan dat het niet altijd duidelijk is waar ze terecht kunnen met hulpvragen;
- met een hulpvraag het liefst binnenlopen bij iemand op school (42%) om hun vraag te stellen. Uit de open antwoorden die studenten geven, blijkt ook hun voorkeur voor informeel contact binnen hun eigen netwerk. Daarnaast geven studenten aan online een hulpvraag te willen stellen (13% via sociale media, 19% via internet);
- online tools, zoals Check-it, vooral zinvol te vinden voor het opzoeken van algemene informatie (minder voor het stellen van persoonlijke hulpvragen);
- bij voorkeur (wanneer nodig) hulpverlening van iemand uit hun eigen netwerk (46%) ontvangen. Deze voorkeur geldt over het algemeen sterker voor studenten van niveau 3 en 4 dan studenten op de entreeopleiding en niveau 2. Daarnaast gaat de voorkeur uit naar ondersteuning door iemand van school (42%);
- wanneer zij hulpverlening ontvangen, zij graag persoonlijk contact hebben: met een persoon binnen of buiten de school (45%) of een oudere student (23%). 18% wil hulp in een groep met andere studenten. Bij de optie 'anders geholpen' worden veelal vrienden en familie genoemd;
- hulpverlening over verschillende schoollocaties hetzelfde geregeld zouden willen zien. Studenten in een groepsgesprek signaleerden deze verschillen. Op de ene locatie vonden studenten de ondersteuning heel goed, op de andere minder georganiseerd en zichtbaar;
- professionals gaven tijdens de expertmeeting ontwikkelpunten aan voor de 'ideale' hulpverlening- en ondersteuningsstructuur. Steun voor de student dichtbij, tijdig handelen, één contactpersoon op school en in de wijkteams/hulporganisaties, samenwerken in plaats van naast of na elkaar werken en zichtbaarheid. Inzet van schoolmaatschappelijk werk en jeugdhulp van 9.00 – 17.00 uur, 5 dagen per week en indien nodig een stedelijke interventie mogelijkheid bij crisis.

Op basis van de informatie van studenten en professionals zijn we gekomen tot de volgende gewenste kenmerken in de ondersteunings- en hulpverleningsstructuur:

1. Aanwezigheid van ondersteuning en hulpverlening dichtbij de student
2. Bekendheid met de (jeugd)hulpverlener
3. Hulpverlening op meerdere levensgebieden
4. Snel en tijdig handelen
5. Aansluiten bij behoeften student/schoolpopulatie
6. Eén contactpersoon voor student en professionals
7. Steun voor docent bij signaleren en toepassen van handelingsadviezen
8. Samenwerken rondom de student door direct contact tussen professionals

Optimale organisatie van de hulpverlening en samenwerking

Ad 2. Optimale organisatie van hulp, binnen realistische financiële kaders

Ad 3. (Consequenties voor) de organisatie van de samenwerking

Samenwerkingsmodellen:

- Het denken in samenwerkingsmodellen biedt structuur voor het leggen van de verbinding tussen onderwijs en gemeentelijke hulpverlening. Afspraken over een eenduidige structuur, functies en de daarbij behorende taken, rollen en verantwoordelijkheden vormen een belangrijke basis om te kunnen samenwerken.
- Mogelijke samenwerkingsmodellen om hulpverlening- en ondersteuningsstructuur in te richten zijn:
 - Model 1: 'steun in de wijk' biedt geen ondersteuning bij psychosociale en materiële vragen
 - Model 2a: 'steun op school en in de wijk' biedt lichte psychosociale en materiële ondersteuning, zonder Klas als Werkplaats
 - Model 2b: 'steun op school en in de wijk' biedt lichte psychosociale en materiële ondersteuning, met Klas als Werkplaats.
 - Model 3a: 'steun op school' biedt lichte en intensieve psychosociale en materiële ondersteuning op school, zonder Klas als Werkplaats
 - Model 3b: 'steun op school' biedt lichte en intensieve psychosociale en materiële ondersteuning op school, met Klas als Werkplaats
- Als we de wensen van de studenten en professionals spiegelen aan de samenwerkingsmodellen dan komen deze het meest overeen met: Model 2b en model 3a.

Scenario's passend binnen huidig financieel kader:

- Binnen de huidige formatiegrenzen geven we vier mogelijkheden om de formatie toe te delen.
 1. Behoud van het bestaande
 2. Op basis van studenten aantallen (elke student telt even zwaar)
 3. Op basis van een factor 2 voor de niveaus 1 en 2 en een factor 1 voor de niveaus 3 en 4
 4. Op basis van de smw-gelden en de lokale gemeentelijke middelen samen 35 fte (gezien als basisvoorziening voor alle studenten) en de bestaande verdeling van de huidige Jeugdhulp-Plusmiddelen (bestemd voor specifieke groepen)Een keuze voor een van deze mogelijkheden ondersteunt het op gelijke wijze kunnen inrichten van werkprocessen en functierollen en -taken (zie conclusies hoofdstuk 2).

Scenario's op basis van herallocatie van middelen:

- Daarnaast hebben wij, in aansluiting op de inhoudelijke adviezen van studenten en experts, vier scenario's uitgewerkt waarbij herallocatie van middelen uit het sociaal domein noodzakelijk is. Het betreft dan middelen vanuit de jeugdhulp, WMO en Participatiewet. Ook kan daarbij gedacht worden aan afspraken met de zorgverzekeraars (Zorgverzekeringswet).

4.2. Adviezen

Hierboven zijn de belangrijkste opbrengsten uit het onderzoek weergegeven. Het onderzoek biedt meerdere oplossingsrichtingen voor korte en langere termijn. Deze zijn gebaseerd op basis van inhoudelijke, financiële en organisatorische overwegingen. Het is aan de bestuurlijke partners om daar uitspraken over te doen.

Adviezen over de inrichting

1. Een éénduidige basisstructuur

- a) Stel één structuur voor hulpverlening op de mbo's vast. Deze bestaat uit een basisstructuur voor alle jongeren en een plusvariant die aansluit op de behoeften van specifieke groepen. Door deze keuze wordt enerzijds tegemoetgekomen aan gelijke verdeling van de beschikbare inzet voor alle studenten en anderzijds aan hulp voor specifieke groepen. Deze specifieke groepen bevinden zich met name in de entreeopleiding en op niveau 2.
- b) Continueer de financiering vanuit de mbo's en gemeenten gedragen uit het OCW-budget smw en gemeentelijke bijdragen voor de basisstructuur. De wettelijke basis van deze middelen is gericht op het inrichten van een algemene voorziening voor alle inwoners. Dat sluit aan bij het doel van de basisstructuur.
- c) Verdeel de formatie gelijkelijk over de basisstructuur. Doe dat op basis van studentenaantallen, ongeacht het onderwijsniveau. Bij de plusvariant wordt formatie toegekend aan specifieke doelgroepen.
- d) In de basisstructuur werkt voornamelijk één type functionaris met generalistische taken op de school. De taken van deze functionaris omvatten minimaal:
 - het bieden van advies en hulpverlening (tot 5 gesprekken);
 - de verantwoordelijkheid voor de schakelfunctie met de wijkteams/hulpverlening buiten de school;
 - consult voor docenten.
- e) Maak deze generalistische functie mogelijk door het samenvoegen van vergelijkbare functies, zoals smw, coach of begeleider. Geef deze functie één naam.
- f) Leg de rollen, taken en verantwoordelijkheden van deze functionaris vast en communiceer deze actief naar studenten en alle samenwerkingspartners.
- g) Beschrijf de (samenwerkings-)processen tussen de mbo-instellingen en de hulpverlening/wijkteams. Hanteer eenheid van taal.

2. Innoveer binnen de basisstructuur het hulpaanbod. Sluit daarbij aan op de behoeften van de studenten

- a) Ontwikkel *peer to peer*-ondersteuning. Bijvoorbeeld in samenwerking met een Hogeschool, studierichting maatschappelijk werk en dienstverlening. Denk aan de inzet van jaarstagiaires onder supervisie van een professional.
- b) Zet maatjes in voor studenten. Zie ook Rotterdamse Douwers binnen de aanpak kwetsbare jongeren en elders.
- c) Ontwikkel groepsgerichte activiteiten.
- d) Maak afspraken met de GGZ over het gebruik van E-health-mogelijkheden.
- e) Investeer in ouderbetrokkenheid en betrokkenheid van het eigen netwerk van de student.

3. Plusvarianten voor doelgroepen met een grote hulpbehoefte

- a) De schoolbesturen maken eigen keuzes in het aanbieden van plusvarianten in aanvulling op de basisstructuur. De hulpbehoeften van de studenten zijn hierin leidend.
- b) De huidige middelen vanuit Jeugdhulp en Plusmiddelen worden op basis van de huidige inzet

- gecontinueerd voor doelgroepen met een hulpbehoefte die de basisstructuur te boven gaat.
- c) Dit geeft de mogelijkheid om: Klas als Werkplaats te blijven ontwikkelen en te evalueren en te onderzoeken op effectiviteit.
 - d) Tevens kan oriëntatie plaatsvinden naar andere succesvolle vormen van hulpverlening binnen de school. De aanpak van het Friesland College kent bijvoorbeeld een beproefde praktijk.
 - e) Breng als mbo en gemeente gezamenlijk de hulp- en ondersteuningsbehoeften van specifieke doelgroepen nader in kaart. Deze populatie-analyse dient als basis voor een doorontwikkeling van een ondersteunings- en hulpaanbod. Zie het advies voor de lange termijn.

4. Werken aan verdere professionalisering.

- a) Organiseer uitwisselings- en deskundigheidsbijeenkomsten ter ondersteuning van de samenwerkingsrelaties, taal- en begrippengebruik en kennis van ingezette methoden. Draag zorg voor tijd en ruimte om te kunnen leren en ontwikkelen.

5. Kwaliteitsbeleid

- a) Ontwikkel een tweejaarlijkse kwaliteitscyclus waarbinnen investeringen en opbrengsten in beeld worden gebracht in relatie tot de tevredenheid van de studenten, oftewel de outcome, en stuur bij waar nodig.
- b) Monitor het maatschappelijk rendement van de inzet in de basisstructuur en de plusvarianten, door bijvoorbeeld een maatschappelijke kosten-batenanalyse.

6. Bouw door

- a) Onderbouw met de populatie-analyse en de monitorgegevens de aard en omvang van te ontwikkelen plusvarianten. Dit maakt het mogelijk om voldoende tegemoet te kunnen komen aan de hulpbehoeften van de specifieke groepen. Kijk daarbij naar alternatieve financieringsmogelijkheden. Suggestie: betrek de twee grootste zorgverzekeraars in de regio Rijnmond bij de ontwikkeling van preventief beleid. En onderzoek verdere investeringsmogelijkheden middels een Social Impact Bond (SIB).

Bestuurlijk advies

Op basis van ons onderzoek en onze adviezen leggen wij u onderstaande punten ter overweging voor, in het vertrouwen dat na bestuurlijke besluitvorming de hulpverlening voor de Rijnmondse mbo-studenten effectiever wordt.

Korte termijn:

- a) Geef opdracht om één structuur voor hulpverlening op de mbo's vast te leggen. Deze bestaat uit een basisstructuur voor alle studenten en een plusvariant voor specifieke groepen. In de basisstructuur werkt voornamelijk één type functionaris met generalistische taken.
- b) Kom tot een gezamenlijk besluit om de financiering van de basisstructuur te bekostigen vanuit de smw-gelden van de mbo's en bestaande gemeentelijke middelen. En organiseer de financiering van de plusvariant vanuit de nu al ingezette jeugdhulp- en Plusmiddelen. Besluit tot continuering van de huidige inzet van de formatie.
- c) Stem de bestuurlijke besluitvorming over de verschillende financiële stromen op elkaar af, zodat de continuïteit voor vaste perioden is gegarandeerd. De bestuurstafel vsv kan hierin coördineren.
- d) Maak afspraken dat alle schoolbesturen de door OCW toegekende middelen voor het smw inzetten voor de basisstructuur.
- e) Geef opdracht tot nader onderzoek door gemeenten en mbo's naar ondersteunings- en

hulpverleningsbehoeften van specifieke groepen gekoppeld aan de plusvariant.

- f) Bespreek met zorgverzekeraars de mogelijkheden voor medefinanciering van de hulp gekoppeld aan de hulpbehoeften van de studenten. Denk aan preventieve GGZ voor 18+.

Lange termijn:

- a) Organiseer een vorm van intergemeentelijke financiering voor de basisstructuur op basis van een solidariteitsprincipe. Neem hiervoor als basis het inwonertal of het aantal studenten op het mbo.
- b) Geef opdracht tot onderzoek naar herallocatie van middelen uit Jeugdhulp, Wmo en Participatiewet voor hulptrajecten gekoppeld aan specifieke doelgroepen op het mbo (onder voorwaarde van het in beeld brengen van de resultaten en daarmee gemoeide kosten).
- c) Initieer onderzoek naar alternatieve financieringsvormen en partijen als een Social Impact Bound (SIB).

Bijlage 1. Definities

Onderstaand een overzicht van de definities zoals we die in dit rapport hanteren.

Hulpverlening / Hulp	<i>Hulpverlening bij onderwijs overstijgende problematiek. Geboden door schoolmaatschappelijk werk (smw), wijkteams op en buiten school, hulpverleningsinstanties. In dit rapport bedoelen we hiermee ook (jeugd)gezondheidszorg (Steun door o.a. (Jeugd)artsen en (jeugd)verpleegkundigen bij gezondheid en ontwikkeling).</i>
Ondersteuning	<i>Onderwijsondersteuning zoals studieloopbaanbegeleiding en passend onderwijs. Alle extra schoolse ondersteuning die vanuit school, op school, wordt geboden door bijvoorbeeld de mentor of schoolloopbaanbegeleider (slb-er).</i>
smw	<i>Schoolmaatschappelijk werk. Psychosociale en praktische ondersteuning op meerdere leefgebieden ter ondersteuning van de. onderwijsloopbaan.</i>
OTS	<i>Ondertoezichtstelling</i>

Bijlage 2. Verantwoordelijkheden in het wettelijk kader

Door de transities bij de gemeenten en de transities en ontwikkelingen in het mbo (zoals rondom Passend Onderwijs, wet Doelmatige Leerwegen, beleid VSV en kwetsbare jongeren) is veel belangstelling ontstaan voor de manier waarop gemeenten en mbo-instellingen samen kunnen werken om mbo-studenten passend te ondersteunen. Evenals voor de manier waarop jeugdhulp door gemeenten en de interne ondersteuningsstructuur van mbo-instellingen ingericht kunnen worden. De werkpraktijken die we noemen in hoofdstuk 1.2 zijn daarvan voorbeelden. RMC's hebben onder andere een belangrijke opdracht in dit veld in de aanpak van VSV, thuiszitters en jongeren in kwetsbare posities.

Onderwijs

Het onderwijs begeleidt jongeren voor wie dat haalbaar is bij het behalen van een voor hen hoogst haalbare diploma en bereidt hen voor op een toekomst waarin zij zo optimaal mogelijk participeren in de samenleving. Het onderwijs is verantwoordelijk voor scholing en de voorbereiding op werk. Alle jongeren tot 16 jaar zijn leerplichtig en tot 18 jaar geldt de kwalificatieplicht.

Leerplicht en kwalificatieplicht

Kinderen zijn volgens de [Leerplichtwet](#) leerplichtig vanaf de eerste dag van de maand waarop ze 5 jaar worden tot aan het eind van het schooljaar waarin zij 16 jaar worden⁵³. Jongeren die niet meer leerplichtig zijn, maar nog geen startkwalificatie hebben, zijn volgens de kwalificatieplicht verplicht om voltijds onderwijs te volgen tot zij een startkwalificatie hebben gehaald of tot de dag dat zij 18 jaar worden. Een startkwalificatie is een vwo-diploma, havo-diploma of mbo-diploma op niveau 2 of hoger en is bedoeld om kansen op de arbeidsmarkt te vergroten. Voortijdig schoolverlaters (vsv-ers) zijn jongeren tot 23 jaar die van school gaan zonder een startkwalificatie.

De [Wet op de expertisecentra](#) (WEC) regelt het speciaal onderwijs en het voortgezet speciaal onderwijs (vso) voor kinderen en jongeren vanaf 4 tot en met 20 jaar. Ook op het speciaal onderwijs geldt de leerplicht. Afhankelijk van het ontwikkelingsperspectief van de jongere ligt de eindleeftijd van het vso tussen de 16 en 20 jaar. Jongeren met een uitstroomprofiel dagbesteding zijn niet in staat om een startkwalificatie te halen en hoeven niet te voldoen aan de kwalificatieplicht. Dat betekent dat onderwijs voor deze jongeren op hun 17e niet per definitie de meest aangewezen optie is. Vanwege de levenslange en levensbrede problematiek is de meest aangewezen route uitstroom richting dagbesteding. Daarnaast kan de jongere een beroep doen op de Wet Langdurige Zorg (WLZ). De jongere (of zijn vertegenwoordiger) vraagt een indicatie aan bij het [Centrum Indicatiestelling Zorg](#) (CIZ). Het CIZ beslist of een jongere toegelaten wordt tot de WLZ. Lees hier [het advies van LECSO Landelijk Expertise Centrum Speciaal Onderwijs](#), wat betreft einde leerplichtige leeftijd en uitstroom studenten vanuit het vso op 17, 18 of 19 jarige leeftijd.

Passend onderwijs

Alle jongeren moeten een plek krijgen op een school die past bij hun kwaliteiten en mogelijkheden. Ook als zij extra ondersteuning nodig hebben. Dat is het uitgangspunt van [passend onderwijs](#) en is vastgelegd in de [onderwijswetgeving](#). Het voortgezet speciaal onderwijs (vso), praktijkonderwijs en het mbo zijn op grond van de onderwijswetgeving verantwoordelijk voor een goede voorbereiding op arbeid. Daarnaast hebben genoemde scholen een zorgplicht: de school waar de leerling/mbo-student is aangemeld, is sinds 1 augustus 2014 verplicht iedere aangemelde student een zo passend mogelijke vorm van onderwijs aan te bieden. Ook in het mbo is passend onderwijs ingevoerd. Instellingen zijn zelf verantwoordelijk voor het vormgeven van hun ondersteuningsaanbod. Het mbo heeft echter geen zorgplicht en hoeft ook niet verplicht deel te nemen aan het oog. Wel is er

⁵³ Als het kind minimaal 12 volledige schooljaren naar school is geweest, is de leerplicht ook afgelopen.

wetgeving in voorbereiding om aansluiting bij de oogo's te regelen. Bij passend onderwijs in het mbo staat centraal wat de student nodig heeft om succesvol zijn mbo-studie te volgen en met een diploma af te ronden. Anders dan in voortgezet onderwijs kunnen jongeren door het mbo wel worden geweigerd indien plaatsing een te zware belasting vormt voor de school.

Entreeopleiding

Sinds 1 januari 2014 is in het mbo de [entreeopleiding](#) van start gegaan. Deze opleiding is er voor jongeren zonder een diploma van een vooropleiding (niveau 1). De jongeren ontwikkelen hier de belangrijkste vaardigheden die zij nodig hebben voor een baan. Met een diploma van een entreeopleiding kunnen mbo-studenten doorstromen naar een mbo-opleiding op niveau 2 of uitstromen naar de arbeidsmarkt. De instroom naar de entreeopleiding is in principe drempelloos en de entreeopleiding duurt 1 jaar. Om een entreeopleiding te volgen moeten mbo-studenten voldoen aan de volgende voorwaarden:

- de student voldoet niet aan de vooropleidingseisen voor toelating tot een opleiding mbo-2, mbo-3 of mbo-4;
- de student is 16 jaar of ouder.

Na 4 maanden krijgt elke student een bindend studieadvies over de voortzetting van zijn opleiding. Het advies bevat mogelijk aanwijzingen voor stage of extra aandacht voor een bepaald aspect van de opleiding. Bij gebrek aan studieresultaten kunnen mbo-instellingen een student adviseren te kiezen voor een andere opleiding of leerweg of het onderwijs te verlaten. Scholen moeten jongeren onder de 18 jaar na een negatief bindend advies een andere, beter passende opleiding bieden. Mbo-instellingen mogen jongeren onder 18 jaar met een bindend studieadvies niet weigeren voor een andere (entree)opleiding.

Gemeenten

Gemeenten hebben onder andere de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de Jeugdwet, de WMO en de Participatiewet. Op basis van deze wetten heeft de gemeente een verantwoordelijkheid om jongeren hulp en ondersteuning te bieden en te ondersteunen in de toeleiding naar de arbeidsmarkt.

Ondersteuning aan jongeren met een hulpbehoefte

De leeftijdsfase van 16 tot 27 jaar is de fase waarin veel psychische stoornissen zich openbaren. Gemeenten zorgen voor de kwaliteit, toegang en beschikbaarheid van hulp aan jongeren met psychische problemen en stoornissen. Tot 18 jaar valt jeugdhulp grotendeels onder de [Jeugdwet](#). Vanaf het 18e jaar valt de geestelijke gezondheidszorg onder de Zorgverzekeringswet, met uitzondering van beschermd wonen en begeleidende verzorging valt onder de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Lees meer over [ondersteuning aan jongeren met een hulpbehoefte](#).

Ondersteuning aan iedereen die kan werken

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het bieden van ondersteuning aan iedereen die kan werken bij het vinden en behouden van werk. Ook zorgt de gemeente voor een bijstandsuitkering vanaf 18 jaar. Dit is vastgelegd in de [Participatiewet](#). De wet is er om zoveel mogelijk mensen met of zonder arbeidsbeperking⁵⁴ werk te laten vinden bij gewone werkgevers. De Participatiewet geldt voor burgers van 18 jaar en ouder. Hierop is een uitzondering gemaakt in artikel 10f: de gemeente moet leerwerktrajecten aanbieden aan leerplichtige 16- en 17-jarigen die dat nodig hebben. Vanaf 18 jaar zijn de belangrijkste wettelijke verplichtingen voor gemeenten:

- Hulp bieden aan jongeren met een beperking bij het zoeken van werk en zo nodig het aanvragen van bijstand;

⁵⁴ Dit betreft mensen die kunnen werken maar daarbij ondersteuning nodig hebben en die geen wettelijk minimumloon (WML) kunnen verdienen.

- Ondersteunen van jongeren bij het zoeken naar werk: voor 18- tot 27-jarigen moet er bij toekenning van bijstand een plan van aanpak met begeleiding opgesteld worden.

Tot 27 jaar heeft onderwijs voorrang op werk. De inspanningen van de gemeente richten zich in eerste instantie op het toeleiden van de jongere naar een opleiding en pas in tweede instantie op het toeleiden naar werk. Dit is vastgelegd in artikel 7.3 van de Participatiewet. De regierol bij het vinden en behouden van werk ligt bij de gemeente. Met het UWV vormen gemeenten in Nederland [arbeidsmarktregio's](#). Het werken in regio's maakt het lokaal en regionaal vormgeven van beleid en het maken van afspraken rond arbeidstoeleiding, arbeidsparticipatie en tegengaan van (jeugd)werkloosheid mogelijk. De gemeente heeft verschillende instrumenten om jongeren met arbeidsbeperking te ondersteunen bij het vinden en behouden van werk, onder andere door:

- loonkostensubsidie;
- ondersteuning van UWV bij het aannemen van een Wajonger, bijvoorbeeld met proefplaatsing en loondispensatie;
- indiceren van beschermt werk waarbij het UWV de aanvraag beoordeelt;
- bieden van extra banen.

Begeleiding bij wonen

Jongeren kunnen om [diverse redenen](#) ondersteuning nodig hebben bij zelfstandig wonen. Thuis wonen is niet altijd haalbaar of gewenst. Tegelijkertijd ontbreekt regelmatig een eigen (gezond) netwerk, is de financiële situatie problematisch en missen deze jongeren ook de juiste (sociale en cognitieve) vaardigheden om zelfstandig een woning te vinden.

Jongeren tot 18 jaar die niet bij hun ouders kunnen wonen, kunnen op basis van de Jeugdwet in aanmerking komen voor pleegzorg, een gezinshuis of een vorm van begeleid wonen. Wanneer zij 18 jaar worden, kan dat in principe niet meer. Maar in bepaalde gevallen kan de jeugdhulp worden verlengd, tot 23 jaar. Bijvoorbeeld wanneer de hulp die de 18-jarige nodig heeft niet onder een ander wettelijk kader valt. Mensen van 18 jaar en ouder die door psychische of psychosociale problemen niet zelfstandig kunnen wonen en toezicht en begeleiding nodig hebben, kunnen een beroep doen op de Wmo 2015 voor beschermd en begeleid wonen. Zowel de [jeugdwet](#) als de [Wmo](#) valt onder verantwoordelijkheid van de gemeente. Lees meer over [begeleiding bij wonen](#).

RMC

De Regionale Meld- en Coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten (RMC-functie) pakt in regionaal verband het voortijdig schoolverlaten (vsv) van niet leerplichtige jongeren aan. Wettelijk gezien is de gemeente verantwoordelijk voor het in beeld brengen en houden van voortijdig schoolverlaters en hen terug te leiden naar onderwijs. Scholen zijn verplicht zowel de leerplichtige, als ook de niet leerplichtige voortijdige schoolverlaters tot 23 jaar zonder startkwalificatie te melden bij de gemeente waar die student staat ingeschreven of bij een ander regionaal afgesproken meldpunt. Samen stellen zij een regionaal programma op met maatregelen om vsv te bestrijden. Omdat niet elke gemeente in staat is om de problematiek van vsv zelfstandig adequaat aan te pakken, werken gemeenten samen in de RMC-regio. Dit is een door het Rijk aan gemeenten opgelegde verplichting om in regionaal verband vsv van niet meer leerplichtige jongeren aan te pakken. Ze ondersteunt en vult aan op het werk van de leerplichtambtenaren. Nederland telt [39 RMC-regio's](#). Elke RMC-regio heeft een contactgemeente die de melding en registratie van voortijdige schoolverlaters coördineert. De RMC medewerkers van die gemeente begeleiden jongeren zonder startkwalificatie terug naar school of naar werk. De verschillende gemeentes binnen de RMC-regio werken samen om dit doel te realiseren. De RMC medewerker werkt samen met een netwerk van instellingen op het gebied van onderwijs, arbeidsvoorziening, justitie, jeugdhulp en welzijnswerk. Minister Bussemaker schreef in februari 2016 een [kamerbrief](#) over het vervolg van de succesvolle aanpak voortijdig schoolverlaten. In deze brief wordt de centrale rol en de uitbreiding van de taken van het

RMC in de regionale aanpak van voortijdig schoolverlaten benadrukt. Het idee is dat het RMC zich ook gaat richten op het monitoren van jongeren vanaf 16 jaar uit pro en vso, en het regionale overleg met scholen over vsv uitbreidt met partijen uit de domeinen arbeid en hulpverlening. De RMC-wetgeving is niet in een aparte wet vastgelegd. In de [Wet op het Voortgezet Onderwijs \(Wvo\)](#), de [Wet educatie en beroepsonderwijs \(Web\)](#) en de [Wet op de expertise centra \(Wec\)](#) is een aantal artikelen opgenomen over voortijdig schoolverlaten en de functie van de RMC hierin.

Bijlage 3. RMC- gemeenten en andere samenwerkingsverbanden

Onderstaand is weergegeven welke gemeenten van RMC regio Rijnmond samenwerken in dezelfde arbeidsmarktregio en in samenwerkingsverbanden voor passend onderwijs. Zo nemen, op Lansingerland na, alle RMC-gemeenten uit de regio Rijnmond deel aan dezelfde arbeidsmarktregio, waarin ook de gemeenten Binnenmaas, Cromstrijen, Korendijk, Oud-Beijerland, Strijen en Zuidplas vallen. De gemeenten uit de RMC-regio zijn verdeeld over zeven samenwerkingsverbanden Primair Onderwijs (PO-SWV) en vier samenwerkingsverbanden Voortgezet Onderwijs (VO-SWV). Goeree-Overflakkee is een eigen samenwerkingsverband, zowel in PO als VO. Het werkt in dit verband dus niet samen met de andere RMC-gemeenten. Lansingerland is aangesloten bij PO samenwerkingsverband 28-02, samen met drie gemeenten die niet in dezelfde RMC-regio vallen. De gemeenten die binnen een PO en VO samenwerkingsverband met elkaar samenwerken wijken wel meer van elkaar af.

Gemeente	RMC-regio	Arbeidsmarktregio	PO-SWV	VO-SWV ⁵⁵
Goeree-Overflakkee	Rijnmond	Rijnmond	PO 28-11	VO 28-05
Brielle	Rijnmond	Rijnmond	PO 28-08	VO 28-12
Hellevoetsluis	Rijnmond	Rijnmond	PO 28-08	VO 28-12
Nissewaard	Rijnmond	Rijnmond	PO 28-08	VO 28-12
Westvoorne	Rijnmond	Rijnmond	PO 28-08	VO 28-12
Albrandswaard	Rijnmond	Rijnmond	PO 28-05	VO 28-10
Barendrecht	Rijnmond	Rijnmond	PO 28-05	VO 28-10
Ridderkerk	Rijnmond	Rijnmond	PO 28-05	VO 28-10
Capelle aan den IJssel	Rijnmond	Rijnmond	PO 28-18	VO 28-10
Krimpen aan den IJssel	Rijnmond	Rijnmond	PO 28-18	VO 28-10
Lansingerland	Rijnmond	Zuid-Holland Centraal	PO 28-02	VO 28-10
Rotterdam	Rijnmond	Rijnmond	PO 28-06	VO 28-10
Maassluis	Rijnmond	Rijnmond	PO 28-07	VO 28-11
Schiedam	Rijnmond	Rijnmond	PO 28-07	VO 28-11
Vlaardingen	Rijnmond	Rijnmond	PO 28-07	VO 28-11
Binnenmaas		Rijnmond		VO 28-10
Cromstrijen		Rijnmond		VO 28-10
Korendijk		Rijnmond		VO 28-10
Oud-Beijerland		Rijnmond		VO 28-10
Strijen		Rijnmond		VO 28-10
Midden-Delfland			PO 28-02	VO 28-11
Delft			PO 28-02	
Pijnacker-Nootdorp		Zuid-Holland Centraal	PO 28-02	
Zuidplas		Rijnmond		
Wassenaar		Zuid-Holland Centraal		
Leidschendam-Voorburg		Zuid-Holland Centraal		
Voorschoten		Zuid-Holland Centraal		
Zoetermeer		Zuid-Holland Centraal		

Tabel 26 Samenwerking gemeente, arbeidsmarktregio en in samenwerkingsverbanden voor passend onderwijs

⁵⁵ Zie <https://swv.passendonderwijs.nl/po/list> en <https://swv.passendonderwijs.nl/vo/list> voor een overzicht van de samenwerkingsverbanden passend onderwijs.

Bijlage 4. Ondersteuningsmogelijkheden vanuit de mbo's

De inrichting van de ondersteuning per school verschilt, toch zien we een aantal overeenkomstige punten uit de organisatie. Per school kunnen er andere benamingen worden gebruikt. Verschillende functionarissen vanuit de mbo-instellingen houden zich bezig met de ondersteuning van studenten⁵⁶. Hieronder een overzicht.

Mentor of studieloopbaanbegeleider (slb-er)	De mentor of studieloopbaanbegeleider bespreekt met de student regelmatig de voortgang en resultaten op de opleiding, spreekt studenten eventueel aan op ongeoorloofd verzuim, onderhoudt contact met de ouders bij minderjarige studenten en heeft gesprekken over de loopbaan van de studenten. Indien nodig kan er doorverwezen worden naar een smw-er. De mentor/slb'er begeleidt studenten ook op de stage: beroepspraktijkvorming (BPV).
BPV-begeleider	Soms wordt de stage begeleid door een collega, de BPV-begeleider.
Zorgdocent of intern begeleider (ib-er)	In veel onderwijsteams is er een docent met een extra rol die extra ondersteuning biedt aan studenten die meer begeleiding nodig hebben bij het volgen van onderwijs. Deze begeleiding vindt plaats in het onderwijsproces.
Zorgcoördinator	De zorgcoördinator is voor een school/afdeling verantwoordelijk voor de verbinding tussen onderwijsteams en externe zorgmedewerkers en ondersteunt de onderwijsteams en directie in het organiseren van de ondersteuningsstructuur.
Specialistische begeleiding	Aandachtspunten in de begeleidingsstructuur op school zijn ook hulp bij leerproblemen, o.a. dyslexie en dyscalculie.
LOB begeleiding	Tevens zijn er specialisten op het terrein van loopbaanontwikkeling begeleiding (LOB) in het mbo-onderwijs

Tabel 27 Functionarissen die zich bezighouden met ondersteuning van studenten

Check it

Albeda en Zadkine hebben een digitaal platform [Check it](#), waar studenten informatie kunnen vinden op diverse leefgebieden. Na een korte informatietekst wordt doorgelinkt naar professionele sites met actuele informatie. Ook kunnen de studenten chatten of een afspraak maken met een smw-er via Check it.

Lentiz New LIFE

New LIFE is een afdeling van Lentiz | LIFE College, speciaal voor studenten die het door uiteenlopende problemen niet is gelukt om een startkwalificatie (diploma Havo of mbo niveau 2) te halen. Bij New LIFE kan je een mbo-opleiding op niveau 2 volgen. Naast je coach is er begeleiding van een maatschappelijk werker, een psycholoog en een jongerenwerker. Met hen kun je je problemen aanpakken, zodat je je leven weer op de rails krijgt en je kunt richten op het halen van een diploma.

Externe hulp vanuit de gemeente

Naast ondersteuning vanuit de onderwijsinstellingen zelf dat voornamelijk gericht is op onderwijs en werk, wordt er ook vanuit de gemeenten hulp geboden/bekostigd. Deze hulp richt zich op belemmeringen op andere leefgebieden dan onderwijs en werk.

⁵⁶ Bron: Notitie Zorg en ondersteuning op het mbo, gemeente Rotterdam (2017)

Leerplichtambtenaar, RMC medewerker	Vanuit de gemeenten zijn er op het gebied van verzuim contacten met leerplicht/RMC die ook op locaties spreekuren houden.
Schoolmaatschappelijk werkers (smw-ers)	De smw-ers zorgen voor kortdurende hulpverlening op school. Afhankelijk van de problematiek leggen de smw-ers contacten met externe hulpverlening. Afhankelijk van wat er in een gemeente beschikbaar is, is dat bijvoorbeeld bijzondere jongerenhuisvesting, verslavingszorg, schuldhulpverlening en voor studenten met psychische problemen vaak de huisarts. De smw-ers zijn indien lichte ondersteuning niet voldoende is, de schakel naar externe hulp en ondersteuning.
Jeugdverpleegkundigen vanuit het CJG	Voor gezondheidsvragen zijn er spreekuren van de jeugdverpleegkundigen en SENSE-workshops voor vragen over seksualiteit; ook worden de jeugdverpleegkundigen soms door slb-ers geraadpleegd over jongeren die veelvuldig afwezig zijn vanwege ziekte.

Tabel 28 Ondersteuningsfunctionarissen op school

In de notitie Zorg en ondersteuning op het mbo (gemeente Rotterdam, 2017) is beschreven welke zorg op de mbo-scholen wordt ingezet vanuit de verschillende gemeenten in de regio.

Klas als Werkplaats

Het Albeda en Zadkine hebben samen met STEK Jeugdhulp en Flexus Jeugdplein de 'Klas als Werkplaats' (KAW) opgericht. Bij KAW krijgt een klas één vaste KAW-contactpersoon (klassenbegeleider) voor vragen die het onderwijs overstijgen. Deze persoon is bijvoorbeeld schoolmaatschappelijk werker, Time4You-medewerker of trajectbegeleider en vormt de schakel tussen school en hulpverlening. De interne studieloopbaanbegeleider (SLB'er) van de klas signaleert welke zorgvragen er leven en in samenspraak met de klassenbegeleider en de student wordt de juiste aanpak bepaald. Het kan hier gaan om gezondheidsproblemen, verzuim, schulden of psychische klachten.

Time4You

Time4You richt zich op studenten tot en met 23 jaar die door sociale vaardigheidstekorten niet goed in staat zijn om op een constructieve wijze onderwijs te volgen. Door middel van individuele gedrags- en (sociale) vaardigheidstraining en groepstrainingen helpt Time4You de studenten hun vaardigheden te vergroten, gedragsproblemen te verminderen en schooluitval te voorkomen. Time4You is beschikbaar voor studenten op niveau 1 en twee op bepaalde locaties van een aantal scholen (Albeda, Zadkine, H&M).

Youz

Youz is gespecialiseerd in de behandeling van studenten tot 24 jaar met een verslaving of misbruik van alcohol, drugs, gokken en/of gamen. Youz werkt samen met Albeda en Zadkine.

Extern georganiseerd – in de (woon)gemeente

Per gemeente zijn verschillen in hoe die hulpverlening georganiseerd wordt. In de meeste gemeenten is er een vorm van integrale zorg in wijken ontwikkeld. Ook hebben alle gemeenten in de vsv regio trajecten die ingezet kunnen worden voor studenten die (dreigen) uit (te) vallen uit het mbo, en trajecten voor studenten die geen onderwijs (meer) volgen en weer naar school geleid

worden⁵⁷. Het voorstel zorg en ondersteuning voor mbo-studenten (Gemeente Rotterdam, 16 mei 2017) bevat een overzicht (bijlage 1) van de organisatie van de gemeentelijke hulpverlening per RMC subregio.

⁵⁷ Bron: Notitie Zorg en ondersteuning op het mbo, gemeente Rotterdam (2017)

Bijlage 5. Inzet hulpverlening vanuit gemeenten op mbo-scholen

Per RMC sub regio wordt hieronder beschreven welke hulpverlening direct op de mbo-scholen wordt ingezet vanuit de verschillende gemeenten in de regio. Peildatum is 2016⁵⁸.

Gemeenten	Schoollocaties
Schiedam, Maassluis, Vlaardingen.	Schiedam (Albeda, Zadkine, Lentiz), Maassluis (Albeda), Vlaardingen (Albeda).

Tabel 29 Subregio Nieuw Waterweg Noord

Ondersteuning direct op de mbo-scholen:

- Er is inzet gezinsspecialist/schoolmaatschappelijk werker 0,2 fte voor mbo Lentiz vanuit de gemeente Schiedam.
- Op de locaties van Albeda (Schiedam, Vlaardingen, Maassluis) en Zadkine (Schiedam) is er geen inzet van smw vanuit gemeenten in Waterweg Noord.
- Er zijn spreekuren schoolverpleegkundige vanuit gemeenten Waterweg Noord op de Albeda locaties Maassluis (4 uur per week), Vlaardingen (4 uur per week) en Schiedam (4 uur per week) Zadkine Schiedam (4 uur per week) en bij Lentiz Schiedam 4 uur.
- Gemeenten uit deze sub regio dragen niet bij aan de zorgstructuur voor hun studenten op scholen buiten de gemeentegrenzen.

Gemeenten	Schoollocaties
Capelle aan den IJssel, Barendrecht Albrandswaard Krimpen aan den IJssel Lansingerland Ridderkerk.	Capelle a/d IJssel Zadkine Barendrecht Albeda Albrandswaard Albeda

Tabel 30 Subregio Rijnmond Zuid & Oost

In de mbo-scholen is de CJG-verpleegkundige alleen op afroep beschikbaar in Capelle bij Zadkine Startcollege. De gemeente Capelle heeft als experiment een aantal uur schoolmaatschappelijk werk ingezet bij het Startcollege Zadkine en Edudelta. Er is geen ondersteuning ingezet voor mbo-studenten uit de andere gemeenten. Ook is er geen inzet voor studenten uit de regio die elders naar school gaan.

Gemeenten	Schoollocaties
Brielle Nissewaard Hellevoetsluis Goeree-Overflakkee Westvoorne	Hellevoetsluis Albeda Oude Tonge Albeda Middelharnis Albeda Spijkenisse Zadkine en Albeda Brielle STC

Tabel 31 Subregio Spijkernisse en de Zuid Hollandse eilanden

⁵⁸ Bron: Notitie Zorg en ondersteuning op het mbo. Gemeente Rotterdam (14 febr. 2017).

Inzet direct op de mbo-scholen

- Er is 8 uur per week inzet schoolverpleegkundige in Spijkenisse op de Zadkine locatie en 4 uur op de Albeda Locatie. Albeda is in Spijkenisse een kleine locatie en in overleg is inzet deels naar andere locaties.
- Er is geen inzet van de gemeenten in deze regio voor schoolmaatschappelijk werk of andere vormen van hulpverlening op school.

Gemeenten	Schoollocaties
Rotterdam	Albeda (diverse locaties) Grafische Lyceum Hout en Meubileringscollege STC (diverse locaties) Wellant Zadkine (diverse locaties)

Tabel 32 Subregio Stad Rotterdam

- Schoolmaatschappelijk werk
De mbo-scholen in Rotterdam ontvangen subsidie schoolmaatschappelijk werk:
Albeda 4 FTE (tijdelijk 5 fte)⁵⁹
Zadkine 3 fte (tijdelijk 4 fte)
STC 0,5 fte
H&M 0,26 fte;
Het Grafisch lyceum heeft subsidie niet aangevraagd voor 2016 en 2017.
- Er is 2,1 fte inzet schoolverpleegkundige /inzet Sense verpleegkundige voor de mbo-scholen in Rotterdam en 3,2 fte inzet Youz gezondheidscoach (preventie verslavingsproblematiek).

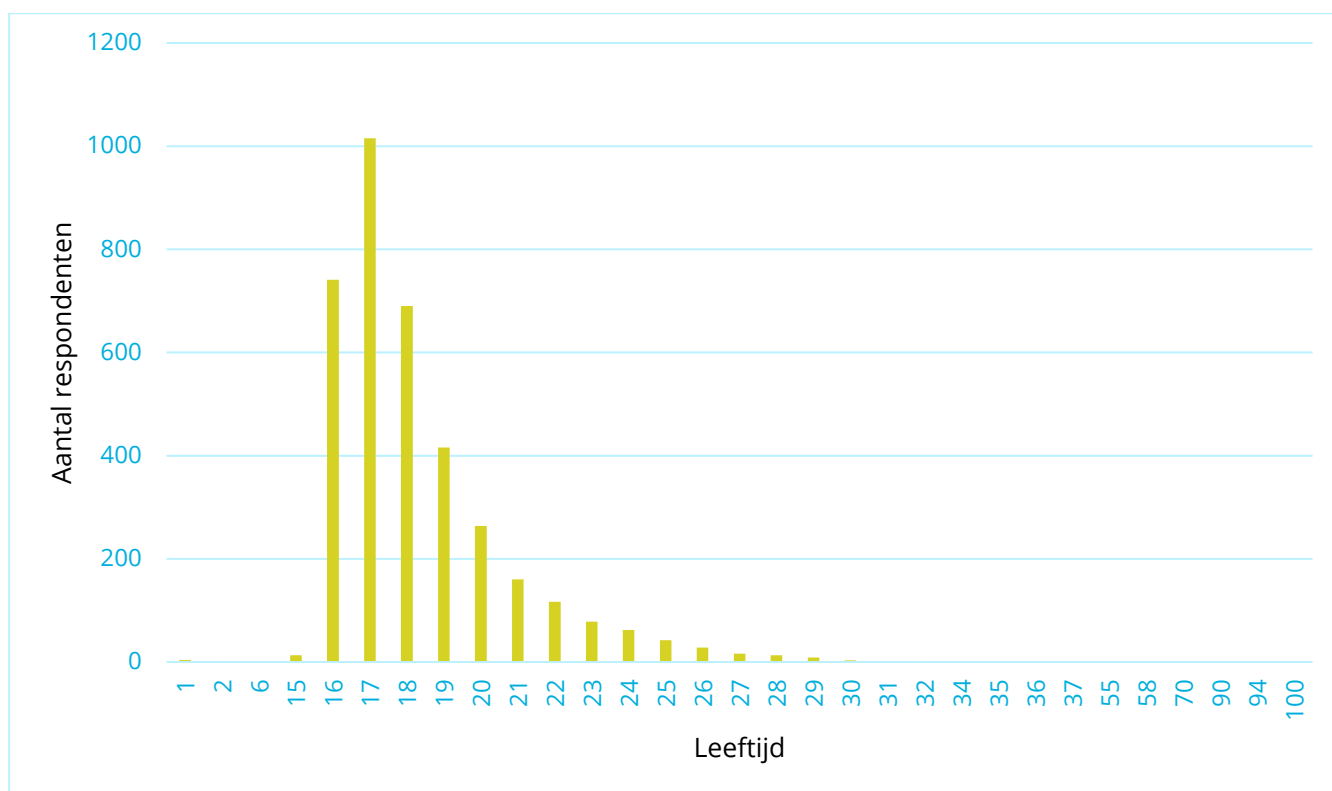
⁵⁹ De tijdelijke uitbreiding is i.v.m. de brugfunctie van smw'ers naar de wijkteams en is voor 2017 opnieuw toegekend.

Bijlage 5. Respondenten vragenlijst

De digitale vragenlijst is uitgezet via de opdrachtgever. In totaal vulden 3687 studenten de vragenlijst in. Zij zijn gemiddeld 18 jaar. Ruim een kwart van de studenten (27,5 %) is 17 jaar, 20,1% is 16 jaar en 18,7% is 18 jaar. Een aantal studenten heeft echter ook 1 of 100 jaar als leeftijd opgegeven, zie verdeling in de tabel, zie figuur 12.

Merendeel van de studenten woont in Rotterdam. Daarnaast woont een groot gedeelte van de respondenten buiten de RMC regio Rijnmond. Ook woont een aanzienlijk deel in Spijkenisse, Schiedam, Capelle aan den IJssel en Vlaardingen, zie tabel 31. De meerderheid van de studenten volgt een niveau 4 opleiding en is afkomstig van het Albeda (tevens de grootste mbo-instelling in de regio). Van Edudelta vulden enkel 2 studenten van de in totaal 652 studenten de vragenlijst in, zie tabel 32. Op het moment van afname van de vragenlijst zegt 13,6 % van de studenten een vorm van hulp te ontvangen (bijvoorbeeld van de schoolmaatschappelijk werker of een jongerencoach

Figuur 9 Leeftijd respondenten

Woonplaats	Aantal
Abbenbroek	4
Achthuizen	2
Barendrecht	98
Bergschenhoek	22
Berkel en Rodenrijs	32
Bleiswijk	16
Botlek Rotterdam	4
Brielle	19
Capelle aan den IJssel	133
Den Bommel	4
Dirksland	7
Europoort Rotterdam	8
Geervliet	6
Goedereede	1
Heenvliet	8
Hekelingen	2
Hellevoetsluis	82
Herkingen	1
Hoek van Holland	18
Hoogvliet Rotterdam	74
Ik woon ergens anders	915
Krimpen aan den IJssel	48
Maassluis	62
Maasvlakte Rotterdam	1
Melissant	2
Middelharnis	13
Nieuwe-Tonge	2
Oostvoorne	7
Ouddorp	5
Oude-Tonge	8
Pernis Rotterdam	11
Poortugaal	16
Rhoon	27
Ridderkerk	64
Rockanje	7
Rotterdam	1415
Rotterdam-Albrandswaard	4
Rozenburg	21
Schiedam	160
Sommelsdijk	16
Spijkenisse	171

Stad aan 't Haringvliet	1
Stellendam	5
Tinte	2
Vierpolders	7
Vlaardingen	133
Zuidland	21
Zwartewaal	2

Tabel 33 Aantal studenten per woonplaats

	Onbekend	Entreeopleiding	niveau 2	niveau 3	niveau 4	Totaal
Albeda	4	231	528	286	633	1.682
EduDelta	0	0	0	0	2	2
Grafisch Lyceum Rotterdam	2	5	67	67	561	702
Hout- en Meubileringscollege	0	0	29	43	37	109
Lentiz	0	2	13	13	35	63
Scheepvaart en Transport College	0	3	21	99	310	433
Techniek College Rotterdam	1	2	102	99	220	424
Zadkine	0	2	6	47	217	272
Totaal	7	245	766	654	2.015	3.687

Tabel 34 Aantal respondenten per school, uitgesplitst naar niveau

Bijlage 6. Gegevens groepsgesprekken met studenten

De studenten die aan de groepsgesprekken deelnamen zijn uitgenodigd via de opdrachtgever. De gesprekken werden begeleid door twee medewerkers van het Nji.

School(locatie)	Opleidingsniveau	Leeftijd
Groepsgesprek 1: Zadkine Spijkenisse	11 studenten (één van niveau 2; de rest niveau 3 en 4)	Gemiddeld 18 jaar
Groepsgesprek 2: Albeda Sportlaan	Entreeopleiding (niveau 1), 1 klas	
Groepsgesprek 3: Lentiz LIFE college		2 17
		1 18
		- 19
		1 17
		- 18
		1 19
Groepsgesprek 4: STC		2 17
		2 17
		4 -
		2 17
		2 18
		2 18
		4 20
		4 19
		4 19
Groepsgesprek 5: HMC		2 19
		3 17
		2 19
		3 17
		3 24
		3 18
Groepsgesprek 6: Zadkine Alexanderlaan		4 18
		4 21
Groepsgesprek 7: Albeda Alexanderlaan		4 16
		3 21
		4 19
		4 19
		4 16
		4 18
		3 19
		4 16
		4 16

Bijlage 7. Uitkomsten vragenlijst per school en niveau

Hieronder staan per vraag uit de digitale vragenlijst de antwoorden per school en niveau weergegeven. De antwoorden van groepen leerlingen kleiner dan 10 zijn niet weergegeven. Ook de antwoorden van leerlingen die hun niveau niet hebben opgegeven, staan niet apart weergegeven. In de totalen per school zijn de antwoorden van deze leerlingen wel opgenomen. In de rapportage bespreken we de meest opvallende uitkomsten.

Respons per school en niveau

			respons	
Albeda	Entreeopleiding	947	231	24%
	niveau 2	3709	528	14%
	niveau 3	5903	286	5%
	niveau 4	9135	633	7%
	Total	19694	1682	9%
Edudelta	niveau 2	206	-	
	niveau 3	254	-	
	niveau 4	192	2	1%
	Total	652	2	0%
Grafisch Lyceum Rotterdam	entreeopleiding	-	5	
	niveau 2	183	67	37%
	niveau 3	172	67	39%
	niveau 4	3739	561	15%
	Total	4094	702	17%
Hout- en Meubileringscollege	niveau 2	397	29	7%
	niveau 3	835	43	5%
	niveau 4	2417	37	2%

⁶⁰ Bron: DUO onderwijsdata - Peildatum 1-10-2016699

	Total	3649	109	3%
Lentiz	entreeopleiding	74	2	3%
	niveau 2	277	13	5%
	niveau 3	216	13	6%
	niveau 4	699	35	5%
	Total	1266	63	5%
Scheepvaart en Transport College	entreeopleiding	42	3	7%
	niveau 2	1143	21	2%
	niveau 3	1357	99	7%
	niveau 4	3664	310	8%
	Total	6206	433	7%
Techniek College Rotterdam⁶¹	niveau 2		102	
	niveau 3		99	
	niveau 4		220	
	Total		424	
Zadkine	entreeopleiding	461	2	0%
	niveau 2	2934	6	0%
	niveau 3	4322	47	1%
	niveau 4	8266	217	3%
	Total	15943	272	2%
Total	Entreeopleiding	1524	245	16%
	niveau 2	8849	766	9%
	niveau 3	13059	654	5%

⁶¹ Het Techniek College Rotterdam is een samenwerking tussen het Albeda en het Zadkine. De leerlingen staan in de DUO onderwijsdata bij een van deze scholen ingeschreven. Het is voor ons niet mogelijk om de respons van het Techniek College te berekenen. Omdat deze leerlingen op het Zadkine en/of het Albeda staan ingeschreven, is het responspercentage van deze twee scholen in deze tabel wat lager dan wat het daadwerkelijk was.

	niveau 4	28072	2015	7%
	Total	51504	3687	7%

Tabel 35 Respons per school, uitgesplitst in niveau

Waarbij zou jij als mbo-student hulp kunnen gebruiken?

Vanwege de grootte van de tabel wordt deze in twee delen weergegeven.

		Omgaan met geld, zoals omgaan met studiefinanciering, verzekeringen of schulden.	Het indelen van mijn tijd	Mijn woonsituatie	Hoe ik met mijn ouders, broers, zussen of huisgenoten omga.	Geestelijke gezondheidsproblemen zoals, angst, bezorgdheid, depressieve gevoelens of sombere gedachten.	Lichamelijke problemen of klachten, bijvoorbeeld veel hoofdpijn, buikpijn, overgewicht, seksueel overdraagbare aandoening (soa).	Problemen met alcohol, drugs of gamen
Albeda	Entreeopleiding	73 (31,6%)	60 (26,0%)	38 (16,5%)	19 (8,2%)	22 (9,5%)	23 (10,0%)	9 (3,9%)
	niveau 2	163 (30,9%)	141 (26,7%)	70 (13,3%)	32 (6,1%)	49 (9,3%)	51 (9,7%)	24 (4,5%)
	niveau 3	83 (29,0%)	110 (38,5%)	41 (14,3%)	9 (3,1%)	60 (21,0%)	32 (11,2%)	10 (3,5%)
	niveau 4	176 (27,8%)	272 (43,0%)	56 (8,8%)	26 (4,1%)	101 (16,0%)	65 (10,3%)	26 (4,1%)
	Total	496 (29,5%)	584 (34,7%)	205 (12,2%)	87 (5,2%)	232 (13,8%)	171 (10,2%)	69 (4,1%)
Grafisch Lyceum Rotterdam	niveau 2	11 (16,4%)	15 (22,4%)	2 (3,0%)	0 (0,0%)	7 (10,4%)	5 (7,5%)	2 (3,0%)
	niveau 3	21 (31,3%)	29 (43,3%)	6 (9,0%)	5 (7,5%)	7 (10,4%)	6 (9,0%)	1 (1,5%)
	niveau 4	165 (29,4%)	232 (41,4%)	53 (9,4%)	24 (4,3%)	135 (24,1%)	68 (12,1%)	20 (3,6%)
	Total	200 (28,5%)	277 (39,5%)	61 (8,7%)	29 (4,1%)	153 (21,8%)	80 (11,4%)	23 (3,3%)
Hout- en Meubileringscollege	niveau 2	6 (20,7%)	12 (41,4%)	3 (10,3%)	1 (3,4%)	2 (6,9%)	2 (6,9%)	1 (3,4%)
	niveau 3	7 (16,3%)	19 (44,2%)	2 (4,7%)	2 (4,7%)	2 (4,7%)	4 (9,3%)	1 (2,3%)
	niveau 4	10 (27,0%)	15 (40,5%)	4 (10,8%)	1 (2,7%)	5 (13,5%)	1 (2,7%)	1 (2,7%)
	Total	23 (21,1%)	46 (42,2%)	9 (8,3%)	4 (3,7%)	9 (8,3%)	7 (6,4%)	3 (2,8%)
Lentiz	niveau 2	6 (46,2%)	5 (38,5%)	4 (30,8%)	0 (0,0%)	3 (23,1%)	4 (30,8%)	2 (15,4%)
	niveau 3	2 (15,4%)	2 (15,4%)	2 (15,4%)	1 (7,7%)	2 (15,4%)	3 (23,1%)	1 (7,7%)
	niveau 4	8 (22,9%)	14 (40,0%)	3 (8,6%)	3 (8,6%)	8 (22,9%)	2 (5,7%)	0 (0,0%)

	Total	17 (27,0%)	21 (33,3%)	10 (15,9%)	5 (7,9%)	13 (20,6%)	9 (14,3%)	3 (4,8%)
Scheepvaart en Transport College	niveau 2	3 (14,3%)	3 (14,3%)	2 (9,5%)	1 (4,8%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)
	niveau 3	17 (17,2%)	25 (25,3%)	3 (3,0%)	2 (2,0%)	4 (4,0%)	5 (5,1%)	2 (2,0%)
	niveau 4	61 (19,7%)	85 (27,4%)	14 (4,5%)	13 (4,2%)	30 (9,7%)	11 (3,5%)	17 (5,5%)
	Total	82 (18,9%)	114 (26,3%)	19 (4,4%)	16 (3,7%)	34 (7,9%)	16 (3,7%)	20 (4,6%)
Techniek College Rotterdam	niveau 2	56 (54,9%)	24 (23,5%)	5 (4,9%)	2 (2,0%)	5 (4,9%)	3 (2,9%)	4 (3,9%)
	niveau 3	17 (17,2%)	28 (28,3%)	3 (3,0%)	1 (1,0%)	6 (6,1%)	9 (9,1%)	4 (4,0%)
	niveau 4	43 (19,5%)	94 (42,7%)	17 (7,7%)	9 (4,1%)	33 (15,0%)	18 (8,2%)	8 (3,6%)
	Total	117 (27,6%)	147 (34,7%)	25 (5,9%)	12 (2,8%)	44 (10,4%)	30 (7,1%)	16 (3,8%)
Zadkine	niveau 3	14 (29,8%)	14 (29,8%)	2 (4,3%)	1 (2,1%)	9 (19,1%)	5 (10,6%)	2 (4,3%)
	niveau 4	58 (26,7%)	81 (37,3%)	14 (6,5%)	8 (3,7%)	43 (19,8%)	26 (12,0%)	10 (4,6%)
	Total	75 (27,6%)	99 (36,4%)	19 (7,0%)	10 (3,7%)	53 (19,5%)	32 (11,8%)	14 (5,1%)
Total	Entreeopleiding	79 (32,2%)	64 (26,1%)	40 (16,3%)	20 (8,2%)	25 (10,2%)	24 (9,8%)	11 (4,5%)
	niveau 2	248 (32,4%)	203 (26,5%)	88 (11,5%)	37 (4,8%)	67 (8,7%)	66 (8,6%)	34 (4,4%)
	niveau 3	161 (24,6%)	227 (34,7%)	59 (9,0%)	21 (3,2%)	90 (13,8%)	64 (9,8%)	21 (3,2%)
	niveau 4	521 (25,9%)	794 (39,4%)	161 (8,0%)	85 (4,2%)	355 (17,6%)	191 (9,5%)	82 (4,1%)
	Total	1010 (27,4%)	1289 (35,0%)	348 (9,4%)	164 (4,4%)	538 (14,6%)	345 (9,4%)	148 (4,0%)

Tabel 36a Waarbij zou jij als mbo-student hulp kunnen gebruiken?

		Problemen met eten, wassen, boodschappen doen, huishouden doen	De omgang met mijn klasgenoten en vrienden	De omgang met politie en justitie	Vragen over seksualiteit en identiteit	Als ik me niet veilig voel of als ik wordt gepest of gediscrimineerd.	Zorgen voor familie of vrienden die ziek zijn of hulp nodig hebben
Albeda	Entreeopleiding	5 (2,2%)	15 (6,5%)	13 (5,6%)	14 (6,1%)	26 (11,3%)	33 (14,3%)
	niveau 2	14 (2,7%)	50 (9,5%)	23 (4,4%)	22 (4,2%)	56 (10,6%)	35 (6,6%)
	niveau 3	7 (2,4%)	21 (7,3%)	11 (3,8%)	6 (2,1%)	30 (10,5%)	17 (5,9%)
	niveau 4	25 (3,9%)	44 (7,0%)	19 (3,0%)	22 (3,5%)	64 (10,1%)	35 (5,5%)
	Total	51 (3,0%)	130 (7,7%)	66 (3,9%)	64 (3,8%)	177 (10,5%)	120 (7,1%)
Grafisch Lyceum Rotterdam	niveau 2	1 (1,5%)	3 (4,5%)	1 (1,5%)	2 (3,0%)	6 (9,0%)	4 (6,0%)
	niveau 3	4 (6,0%)	3 (4,5%)	5 (7,5%)	2 (3,0%)	10 (14,9%)	6 (9,0%)
	niveau 4	29 (5,2%)	38 (6,8%)	19 (3,4%)	22 (3,9%)	63 (11,2%)	35 (6,2%)
	Total	34 (4,8%)	45 (6,4%)	25 (3,6%)	27 (3,8%)	80 (11,4%)	46 (6,6%)
Hout- en Meubileringscollege	niveau 2	1 (3,4%)	3 (10,3%)	1 (3,4%)	2 (6,9%)	1 (3,4%)	2 (6,9%)
	niveau 3	0 (0,0%)	2 (4,7%)	0 (0,0%)	1 (2,3%)	4 (9,3%)	0 (0,0%)
	niveau 4	2 (5,4%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)	1 (2,7%)	4 (10,8%)	0 (0,0%)
	Total	3 (2,8%)	5 (4,6%)	1 (0,9%)	4 (3,7%)	9 (8,3%)	2 (1,8%)
Lentiz	niveau 2	2 (15,4%)	1 (7,7%)	3 (23,1%)	1 (7,7%)	1 (7,7%)	2 (15,4%)
	niveau 3	0 (0,0%)	0 (0,0%)	2 (15,4%)	2 (15,4%)	3 (23,1%)	2 (15,4%)
	niveau 4	1 (2,9%)	2 (5,7%)	1 (2,9%)	0 (0,0%)	4 (11,4%)	3 (8,6%)
	Total	3 (4,8%)	3 (4,8%)	7 (11,1%)	3 (4,8%)	8 (12,7%)	8 (12,7%)
Scheepvaart en Transport College	niveau 2	0 (0,0%)	1 (4,8%)	1 (4,8%)	0 (0,0%)	2 (9,5%)	0 (0,0%)
	niveau 3	3 (3,0%)	3 (3,0%)	4 (4,0%)	3 (3,0%)	5 (5,1%)	1 (1,0%)
	niveau 4	11 (3,5%)	25 (8,1%)	16 (5,2%)	7 (2,3%)	19 (6,1%)	14 (4,5%)

	Total	14	(3,2%)	30	(6,9%)	21	(4,8%)	10	(2,3%)	26	(6,0%)	15	(3,5%)
Techniek College Rotterdam	niveau 2	3	(2,9%)	5	(4,9%)	3	(2,9%)	1	(1,0%)	4	(3,9%)	1	(1,0%)
	niveau 3	1	(1,0%)	2	(2,0%)	7	(7,1%)	2	(2,0%)	6	(6,1%)	6	(6,1%)
	niveau 4	7	(3,2%)	15	(6,8%)	7	(3,2%)	2	(0,9%)	16	(7,3%)	15	(6,8%)
	Total	11	(2,6%)	22	(5,2%)	18	(4,2%)	6	(1,4%)	26	(6,1%)	22	(5,2%)
Zadkine	niveau 3	3	(6,4%)	3	(6,4%)	2	(4,3%)	1	(2,1%)	5	(10,6%)	2	(4,3%)
	niveau 4	11	(5,1%)	22	(10,1%)	3	(1,4%)	7	(3,2%)	21	(9,7%)	6	(2,8%)
	Total	15	(5,5%)	27	(9,9%)	6	(2,2%)	9	(3,3%)	26	(9,6%)	8	(2,9%)
Total	Entreeopleiding	6	(2,4%)	18	(7,3%)	16	(6,5%)	17	(6,9%)	27	(11,0%)	35	(14,3%)
	niveau 2	21	(2,7%)	64	(8,4%)	32	(4,2%)	28	(3,7%)	70	(9,1%)	44	(5,7%)
	niveau 3	18	(2,8%)	34	(5,2%)	31	(4,7%)	17	(2,6%)	63	(9,6%)	34	(5,2%)
	niveau 4	86	(4,3%)	146	(7,2%)	65	(3,2%)	61	(3,0%)	191	(9,5%)	108	(5,4%)
	Total	131	(3,6%)	262	(7,1%)	144	(3,9%)	123	(3,3%)	352	(9,5%)	221	(6,0%)

Tabel 36 b Waarbij zou jij als mbo-student hulp kunnen gebruiken?

Waarbij zou jij als mbo-student OP DIT MOMENT hulp kunnen gebruiken?

Vanwege de grootte van de tabel wordt deze in twee delen weergegeven

		Omgaan met geld, zoals omgaan met studiefinanciering, verzekeringen of schulden.		Het indelen van mijn tijd		Mijn woonsituatie		Hoe ik met mijn ouders, broers, zussen of huisgenoten omga.		Geestelijke gezondheidsproblemen zoals, angst, bezorgdheid, depressieve gevoelens of sombere gedachten.		Lichamelijke problemen of klachten, bijvoorbeeld veel hoofdpijn, buikpijn, overgewicht, seksueel overdraagbare aandoening (soa).		Problemen met alcohol, drugs of gamen	
Albeda	Entreeopleiding	73	(31,6%)	53	(22,9%)	31	(13,4%)	12	(5,2%)	13	(5,6%)	12	(5,2%)	3	(1,3%)
	niveau 2	135	(25,6%)	112	(21,2%)	49	(9,3%)	18	(3,4%)	32	(6,1%)	28	(5,3%)	9	(1,7%)
	niveau 3	73	(25,5%)	93	(32,5%)	26	(9,1%)	9	(3,1%)	43	(15,0%)	24	(8,4%)	5	(1,7%)
	niveau 4	125	(19,7%)	239	(37,8%)	35	(5,5%)	17	(2,7%)	70	(11,1%)	45	(7,1%)	10	(1,6%)
	Total	406	(24,1%)	499	(29,7%)	141	(8,4%)	56	(3,3%)	158	(9,4%)	109	(6,5%)	27	(1,6%)
Grafisch Lyceum Rotterdam	niveau 2	10	(14,9%)	12	(17,9%)	1	(1,5%)	0	(0,0%)	6	(9,0%)	4	(6,0%)	2	(3,0%)
	niveau 3	15	(22,4%)	24	(35,8%)	5	(7,5%)	5	(7,5%)	5	(7,5%)	4	(6,0%)	1	(1,5%)
	niveau 4	107	(19,1%)	166	(29,6%)	33	(5,9%)	17	(3,0%)	82	(14,6%)	43	(7,7%)	3	(0,5%)
	Total	132	(18,8%)	203	(28,9%)	39	(5,6%)	22	(3,1%)	95	(13,5%)	52	(7,4%)	6	(0,9%)
Hout- en Meubileringscollege	niveau 2	4	(13,8%)	12	(41,4%)	1	(3,4%)	0	(0,0%)	1	(3,4%)	2	(6,9%)	1	(3,4%)
	niveau 3	9	(20,9%)	17	(39,5%)	3	(7,0%)	2	(4,7%)	1	(2,3%)	3	(7,0%)	0	(0,0%)
	niveau 4	4	(10,8%)	16	(43,2%)	2	(5,4%)	2	(5,4%)	1	(2,7%)	0	(0,0%)	1	(2,7%)
	Total	17	(15,6%)	45	(41,3%)	6	(5,5%)	4	(3,7%)	3	(2,8%)	5	(4,6%)	2	(1,8%)
Lentiz	niveau 2	3	(23,1%)	4	(30,8%)	3	(23,1%)	0	(0,0%)	1	(7,7%)	3	(23,1%)	0	(0,0%)
	niveau 3	1	(7,7%)	2	(15,4%)	2	(15,4%)	1	(7,7%)	3	(23,1%)	4	(30,8%)	1	(7,7%)
	niveau 4	7	(20,0%)	9	(25,7%)	3	(8,6%)	4	(11,4%)	3	(8,6%)	1	(2,9%)	1	(2,9%)
	Total	12	(19,0%)	15	(23,8%)	9	(14,3%)	5	(7,9%)	7	(11,1%)	8	(12,7%)	2	(3,2%)

Scheepvaart en Transport College	niveau 2	2	(9,5%)	4	(19,0%)	3	(14,3%)	0	(0,0%)	0	(0,0%)	1	(4,8%)	1	(4,8%)
	niveau 3	12	(12,1%)	26	(26,3%)	4	(4,0%)	2	(2,0%)	7	(7,1%)	5	(5,1%)	3	(3,0%)
	niveau 4	45	(14,5%)	65	(21,0%)	10	(3,2%)	6	(1,9%)	24	(7,7%)	9	(2,9%)	8	(2,6%)
	Total	60	(13,9%)	96	(22,2%)	17	(3,9%)	8	(1,8%)	31	(7,2%)	15	(3,5%)	13	(3,0%)
Techniek College Rotterdam	niveau 2	53	(52,0%)	19	(18,6%)	4	(3,9%)	4	(3,9%)	4	(3,9%)	4	(3,9%)	4	(3,9%)
	niveau 3	13	(13,1%)	24	(24,2%)	2	(2,0%)	1	(1,0%)	7	(7,1%)	6	(6,1%)	3	(3,0%)
	niveau 4	33	(15,0%)	72	(32,7%)	12	(5,5%)	10	(4,5%)	25	(11,4%)	15	(6,8%)	6	(2,7%)
	Total	100	(23,6%)	117	(27,6%)	18	(4,2%)	15	(3,5%)	36	(8,5%)	25	(5,9%)	13	(3,1%)
Zadkine	niveau 3	10	(21,3%)	10	(21,3%)	2	(4,3%)	0	(0,0%)	6	(12,8%)	2	(4,3%)	1	(2,1%)
	niveau 4	49	(22,6%)	66	(30,4%)	15	(6,9%)	6	(2,8%)	25	(11,5%)	24	(11,1%)	2	(0,9%)
	Total	62	(22,8%)	78	(28,7%)	19	(7,0%)	8	(2,9%)	32	(11,8%)	27	(9,9%)	5	(1,8%)
Total	Entreeopleiding	77	(31,4%)	57	(23,3%)	32	(13,1%)	12	(4,9%)	15	(6,1%)	13	(5,3%)	5	(2,0%)
	niveau 2	209	(27,3%)	165	(21,5%)	63	(8,2%)	24	(3,1%)	45	(5,9%)	43	(5,6%)	18	(2,3%)
	niveau 3	133	(20,3%)	196	(30,0%)	44	(6,7%)	20	(3,1%)	72	(11,0%)	48	(7,3%)	14	(2,1%)
	niveau 4	371	(18,4%)	634	(31,5%)	110	(5,5%)	62	(3,1%)	230	(11,4%)	137	(6,8%)	31	(1,5%)
	Total	790	(21,4%)	1054	(28,6%)	249	(6,8%)	118	(3,2%)	362	(9,8%)	241	(6,5%)	68	(1,8%)

Tabel 37a Waarbij zou jij als mbo-student OP DIT MOMENT hulp kunnen gebruiken?

		Problemen met eten, wassen, boodschappen doen, huishouden doen	De omgang met mijn klasgenoten en vrienden	De omgang met politie en justitie	Vragen over seksualiteit en identiteit	Als ik me niet veilig voel of als ik wordt gepest of gediscrimineerd.	Zorgen voor familie of vrienden die ziek zijn of hulp nodig hebben
Albeda	Entreeopleiding	2 (0,9%)	8 (3,5%)	11 (4,8%)	6 (2,6%)	12 (5,2%)	21 (9,1%)
	niveau 2	8 (1,5%)	32 (6,1%)	15 (2,8%)	6 (1,1%)	28 (5,3%)	24 (4,5%)
	niveau 3	7 (2,4%)	9 (3,1%)	12 (4,2%)	5 (1,7%)	10 (3,5%)	7 (2,4%)
	niveau 4	14 (2,2%)	24 (3,8%)	6 (0,9%)	10 (1,6%)	17 (2,7%)	24 (3,8%)
	Total	31 (1,8%)	73 (4,3%)	44 (2,6%)	27 (1,6%)	67 (4,0%)	77 (4,6%)
Grafisch Lyceum Rotterdam	niveau 2	0 (0,0%)	3 (4,5%)	2 (3,0%)	1 (1,5%)	2 (3,0%)	2 (3,0%)
	niveau 3	1 (1,5%)	0 (0,0%)	2 (3,0%)	0 (0,0%)	2 (3,0%)	3 (4,5%)
	niveau 4	13 (2,3%)	19 (3,4%)	5 (0,9%)	10 (1,8%)	12 (2,1%)	16 (2,9%)
	Total	14 (2,0%)	23 (3,3%)	9 (1,3%)	12 (1,7%)	17 (2,4%)	21 (3,0%)
Hout- en Meubileringscollege	niveau 2	1 (3,4%)	1 (3,4%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)
	niveau 3	0 (0,0%)	1 (2,3%)	1 (2,3%)	1 (2,3%)	1 (2,3%)	0 (0,0%)
	niveau 4	0 (0,0%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)	1 (2,7%)	1 (2,7%)
	Total	1 (0,9%)	2 (1,8%)	1 (0,9%)	1 (0,9%)	2 (1,8%)	1 (0,9%)
Lentiz	niveau 2	2 (15,4%)	2 (15,4%)	1 (7,7%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)
	niveau 3	0 (0,0%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)	3 (23,1%)	1 (7,7%)	2 (15,4%)
	niveau 4	2 (5,7%)	2 (5,7%)	1 (2,9%)	1 (2,9%)	1 (2,9%)	2 (5,7%)
	Total	4 (6,3%)	4 (6,3%)	2 (3,2%)	4 (6,3%)	2 (3,2%)	5 (7,9%)
Scheepvaart en Transport College	niveau 2	1 (4,8%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)

	niveau 3	2 (2,0%)	2 (2,0%)	4 (4,0%)	4 (4,0%)	3 (3,0%)	3 (3,0%)
	niveau 4	9 (2,9%)	12 (3,9%)	10 (3,2%)	1 (0,3%)	7 (2,3%)	4 (1,3%)
	Total	12 (2,8%)	14 (3,2%)	14 (3,2%)	5 (1,2%)	10 (2,3%)	7 (1,6%)
Techniek College Rotterdam	niveau 2	4 (3,9%)	4 (3,9%)	3 (2,9%)	1 (1,0%)	3 (2,9%)	2 (2,0%)
	niveau 3	0 (0,0%)	2 (2,0%)	3 (3,0%)	3 (3,0%)	3 (3,0%)	1 (1,0%)
	niveau 4	4 (1,8%)	12 (5,5%)	4 (1,8%)	2 (0,9%)	1 (0,5%)	10 (4,5%)
	Total	8 (1,9%)	18 (4,2%)	10 (2,4%)	6 (1,4%)	7 (1,7%)	13 (3,1%)
Zadkine	niveau 3	0 (0,0%)	0 (0,0%)	2 (4,3%)	0 (0,0%)	3 (6,4%)	1 (2,1%)
	niveau 4	6 (2,8%)	8 (3,7%)	2 (0,9%)	4 (1,8%)	7 (3,2%)	7 (3,2%)
	Total	6 (2,2%)	10 (3,7%)	4 (1,5%)	4 (1,5%)	10 (3,7%)	9 (3,3%)
Total	Entreeopleiding	2 (0,8%)	9 (3,7%)	11 (4,5%)	7 (2,9%)	13 (5,3%)	22 (9,0%)
	niveau 2	16 (2,1%)	44 (5,7%)	21 (2,7%)	8 (1,0%)	33 (4,3%)	29 (3,8%)
	niveau 3	10 (1,5%)	14 (2,1%)	24 (3,7%)	16 (2,4%)	23 (3,5%)	17 (2,6%)
	niveau 4	48 (2,4%)	77 (3,8%)	29 (1,4%)	28 (1,4%)	46 (2,3%)	64 (3,2%)
	Total	76 (2,1%)	144 (3,9%)	85 (2,3%)	59 (1,6%)	115 (3,1%)	133 (3,6%)

Tabel 37b Waarbij zou jij als mbo-student OP DIT MOMENT hulp kunnen gebruiken?

Heb je wel eens gehoord van...?

		De schoolmaatschappelijk werker	Jeugdverpleegkundige	Time4you	Klas als Werkplaats	Gezondheidscoach	Wijkteam	Check-it	Jongerencoach
Albeda	Entreeopleiding	132 (57,1%)	49 (21,2%)	29 (12,6%)	29 (12,6%)	44 (19,0%)	72 (31,2%)	11 (4,8%)	98 (42,4%)
	niveau 2	382 (72,3%)	148 (28,0%)	177 (33,5%)	45 (8,5%)	144 (27,3%)	161 (30,5%)	50 (9,5%)	216 (40,9%)
	niveau 3	218 (76,2%)	78 (27,3%)	86 (30,1%)	16 (5,6%)	76 (26,6%)	68 (23,8%)	15 (5,2%)	156 (54,5%)
	niveau 4	504 (79,6%)	206 (32,5%)	70 (11,1%)	21 (3,3%)	202 (31,9%)	170 (26,9%)	40 (6,3%)	296 (46,8%)
	Total	1239 (73,7%)	482 (28,7%)	364 (21,6%)	111 (6,6%)	467 (27,8%)	471 (28,0%)	118 (7,0%)	766 (45,5%)
Grafisch Lyceum Rotterdam	niveau 2	26 (38,8%)	19 (28,4%)	1 (1,5%)	3 (4,5%)	22 (32,8%)	9 (13,4%)	0 (0,0%)	19 (28,4%)
	niveau 3	31 (46,3%)	24 (35,8%)	5 (7,5%)	4 (6,0%)	21 (31,3%)	12 (17,9%)	3 (4,5%)	36 (53,7%)
	niveau 4	298 (53,1%)	206 (36,7%)	15 (2,7%)	17 (3,0%)	180 (32,1%)	75 (13,4%)	19 (3,4%)	194 (34,6%)
	Total	356 (50,7%)	253 (36,0%)	21 (3,0%)	24 (3,4%)	225 (32,1%)	96 (13,7%)	22 (3,1%)	250 (35,6%)
Hout- en Meubileringscollege	niveau 2	15 (51,7%)	9 (31,0%)	1 (3,4%)	0 (0,0%)	6 (20,7%)	6 (20,7%)	2 (6,9%)	12 (41,4%)
	niveau 3	30 (69,8%)	17 (39,5%)	1 (2,3%)	0 (0,0%)	15 (34,9%)	11 (25,6%)	0 (0,0%)	12 (27,9%)
	niveau 4	15 (40,5%)	9 (24,3%)	0 (0,0%)	1 (2,7%)	9 (24,3%)	8 (21,6%)	0 (0,0%)	12 (32,4%)
	Total	60 (55,0%)	35 (32,1%)	2 (1,8%)	1 (0,9%)	30 (27,5%)	25 (22,9%)	2 (1,8%)	36 (33,0%)
Lentiz	niveau 2	7 (53,8%)	3 (23,1%)	2 (15,4%)	0 (0,0%)	1 (7,7%)	8 (61,5%)	1 (7,7%)	6 (46,2%)
	niveau 3	8 (61,5%)	4 (30,8%)	1 (7,7%)	0 (0,0%)	6 (46,2%)	7 (53,8%)	0 (0,0%)	8 (61,5%)
	niveau 4	26 (74,3%)	14 (40,0%)	2 (5,7%)	2 (5,7%)	13 (37,1%)	7 (20,0%)	1 (2,9%)	11 (31,4%)
	Total	42 (66,7%)	22 (34,9%)	5 (7,9%)	2 (3,2%)	21 (33,3%)	24 (38,1%)	2 (3,2%)	26 (41,3%)

Scheepvaart en Transport College	niveau 2	5	(23,8%)	2	(9,5%)	2	(9,5%)	0	(0,0%)	2	(9,5%)	3	(14,3%)	2	(9,5%)	6	(28,6%)
	niveau 3	49	(49,5%)	29	(29,3%)	8	(8,1%)	8	(8,1%)	19	(19,2%)	18	(18,2%)	2	(2,0%)	35	(35,4%)
	niveau 4	166	(53,5%)	86	(27,7%)	8	(2,6%)	12	(3,9%)	79	(25,5%)	50	(16,1%)	8	(2,6%)	102	(32,9%)
	Total	220	(50,8%)	118	(27,3%)	18	(4,2%)	20	(4,6%)	101	(23,3%)	71	(16,4%)	13	(3,0%)	144	(33,3%)
Techniek College Rotterdam	niveau 2	69	(67,6%)	11	(10,8%)	51	(50,0%)	6	(5,9%)	11	(10,8%)	12	(11,8%)	2	(2,0%)	19	(18,6%)
	niveau 3	36	(36,4%)	24	(24,2%)	19	(19,2%)	7	(7,1%)	21	(21,2%)	17	(17,2%)	6	(6,1%)	30	(30,3%)
	niveau 4	127	(57,7%)	65	(29,5%)	10	(4,5%)	5	(2,3%)	45	(20,5%)	40	(18,2%)	9	(4,1%)	65	(29,5%)
	Total	233	(55,0%)	102	(24,1%)	80	(18,9%)	18	(4,2%)	77	(18,2%)	70	(16,5%)	17	(4,0%)	115	(27,1%)
Zadkine	niveau 3	29	(61,7%)	12	(25,5%)	8	(17,0%)	3	(6,4%)	13	(27,7%)	6	(12,8%)	13	(27,7%)	11	(23,4%)
	niveau 4	157	(72,4%)	66	(30,4%)	20	(9,2%)	7	(3,2%)	70	(32,3%)	67	(30,9%)	33	(15,2%)	92	(42,4%)
	Total	190	(69,9%)	80	(29,4%)	30	(11,0%)	12	(4,4%)	84	(30,9%)	75	(27,6%)	46	(16,9%)	105	(38,6%)
Total	Entreeopleiding	135	(55,1%)	58	(23,7%)	29	(11,8%)	29	(11,8%)	49	(20,0%)	75	(30,6%)	12	(4,9%)	103	(42,0%)
	niveau 2	507	(66,2%)	193	(25,2%)	236	(30,8%)	56	(7,3%)	186	(24,3%)	201	(26,2%)	57	(7,4%)	279	(36,4%)
	niveau 3	401	(61,3%)	188	(28,7%)	128	(19,6%)	38	(5,8%)	171	(26,1%)	139	(21,3%)	39	(6,0%)	288	(44,0%)
	niveau 4	1293	(64,2%)	652	(32,4%)	125	(6,2%)	66	(3,3%)	598	(29,7%)	417	(20,7%)	110	(5,5%)	772	(38,3%)
	Total	2340	(63,5%)	1092	(29,6%)	520	(14,1%)	189	(5,1%)	1005	(27,3%)	832	(22,6%)	220	(6,0%)	1442	(39,1%)

Tabel 38 Bekendheid met ondersteuning en hulp

Van wie zou je hulp willen krijgen bij vragen of problemen waar je zelf niet helemaal uitkomt?

		iemand van school	iemand die niet van school is, maar wel op school komt	iemand buiten mijn school	iemand uit mijn eigen netwerk	Contact met iemand via het digitale portaal Check it	iemand van de kerk	Het maakt mij niet uit door wie ik geholpen word
Albeda	Entreeopleiding	106 (45,9%)	38 (16,5%)	29 (12,6%)	68 (29,4%)	7 (3,0%)	13 (5,6%)	77 (33,3%)
	niet ingevuld	0 (0,0%)	1 (25,0%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)	3 (75,0%)
	niveau 2	233 (44,1%)	86 (16,3%)	71 (13,4%)	193 (36,6%)	12 (2,3%)	32 (6,1%)	116 (22,0%)
	niveau 3	132 (46,2%)	61 (21,3%)	43 (15,0%)	113 (39,5%)	9 (3,1%)	13 (4,5%)	70 (24,5%)
	niveau 4	265 (41,9%)	88 (13,9%)	104 (16,4%)	351 (55,5%)	16 (2,5%)	30 (4,7%)	116 (18,3%)
	Total	736 (43,8%)	274 (16,3%)	247 (14,7%)	725 (43,1%)	44 (2,6%)	88 (5,2%)	382 (22,7%)
Grafisch Lyceum Rotterdam	niveau 2	26 (38,8%)	6 (9,0%)	9 (13,4%)	31 (46,3%)	1 (1,5%)	2 (3,0%)	19 (28,4%)
	niveau 3	28 (41,8%)	8 (11,9%)	11 (16,4%)	33 (49,3%)	2 (3,0%)	2 (3,0%)	24 (35,8%)
	niveau 4	241 (43,0%)	74 (13,2%)	100 (17,8%)	304 (54,2%)	10 (1,8%)	9 (1,6%)	139 (24,8%)
	Total	296 (42,2%)	89 (12,7%)	122 (17,4%)	373 (53,1%)	14 (2,0%)	13 (1,9%)	184 (26,2%)
Hout- en Meubileringscollege	niveau 2	14 (48,3%)	6 (20,7%)	0 (0,0%)	15 (51,7%)	0 (0,0%)	1 (3,4%)	6 (20,7%)
	niveau 3	12 (27,9%)	6 (14,0%)	4 (9,3%)	35 (81,4%)	1 (2,3%)	0 (0,0%)	1 (2,3%)
	niveau 4	21 (56,8%)	6 (16,2%)	5 (13,5%)	17 (45,9%)	2 (5,4%)	3 (8,1%)	7 (18,9%)
	Total	47 (43,1%)	18 (16,5%)	9 (8,3%)	67 (61,5%)	3 (2,8%)	4 (3,7%)	14 (12,8%)
Lentiz	niveau 2	5 (38,5%)	3 (23,1%)	2 (15,4%)	5 (38,5%)	0 (0,0%)	1 (7,7%)	3 (23,1%)
	niveau 3	7 (53,8%)	2 (15,4%)	3 (23,1%)	8 (61,5%)	1 (7,7%)	1 (7,7%)	2 (15,4%)
	niveau 4	12 (34,3%)	11 (31,4%)	7 (20,0%)	17 (48,6%)	3 (8,6%)	2 (5,7%)	8 (22,9%)
	Total	25 (39,7%)	16 (25,4%)	12 (19,0%)	31 (49,2%)	4 (6,3%)	4 (6,3%)	14 (22,2%)
Scheepvaart en Transport College	niveau 2	6 (28,6%)	2 (9,5%)	2 (9,5%)	6 (28,6%)	0 (0,0%)	0 (0,0%)	5 (23,8%)

	niveau 3	32	(32,3%)	13	(13,1%)	12	(12,1%)	48	(48,5%)	5	(5,1%)	6	(6,1%)	20	(20,2%)
	niveau 4	101	(32,6%)	27	(8,7%)	35	(11,3%)	163	(52,6%)	5	(1,6%)	11	(3,5%)	94	(30,3%)
	Total	139	(32,1%)	43	(9,9%)	49	(11,3%)	218	(50,3%)	10	(2,3%)	17	(3,9%)	120	(27,7%)
Techniek College Rotterdam	niveau 2	74	(72,5%)	8	(7,8%)	3	(2,9%)	21	(20,6%)	4	(3,9%)	3	(2,9%)	12	(11,8%)
	niveau 3	40	(40,4%)	10	(10,1%)	12	(12,1%)	43	(43,4%)	6	(6,1%)	6	(6,1%)	28	(28,3%)
	niveau 4	83	(37,7%)	30	(13,6%)	21	(9,5%)	97	(44,1%)	6	(2,7%)	14	(6,4%)	68	(30,9%)
	Total	198	(46,7%)	48	(11,3%)	36	(8,5%)	163	(38,4%)	17	(4,0%)	23	(5,4%)	109	(25,7%)
Zadkine	niveau 3	20	(42,6%)	7	(14,9%)	4	(8,5%)	18	(38,3%)	1	(2,1%)	1	(2,1%)	14	(29,8%)
	niveau 4	89	(41,0%)	29	(13,4%)	44	(20,3%)	100	(46,1%)	7	(3,2%)	14	(6,5%)	49	(22,6%)
	Total	113	(41,5%)	37	(13,6%)	50	(18,4%)	119	(43,8%)	10	(3,7%)	17	(6,3%)	63	(23,2%)
Total	Entreeopleiding	110	(44,9%)	40	(16,3%)	30	(12,2%)	75	(30,6%)	9	(3,7%)	14	(5,7%)	82	(33,5%)
	niveau 2	361	(47,1%)	112	(14,6%)	89	(11,6%)	272	(35,5%)	19	(2,5%)	40	(5,2%)	161	(21,0%)
	niveau 3	271	(41,4%)	107	(16,4%)	89	(13,6%)	298	(45,6%)	25	(3,8%)	29	(4,4%)	159	(24,3%)
	niveau 4	812	(40,3%)	266	(13,2%)	316	(15,7%)	1050	(52,1%)	50	(2,5%)	83	(4,1%)	481	(23,9%)
	Total	1554	(42,1%)	526	(14,3%)	525	(14,2%)	1697	(46,0%)	103	(2,8%)	166	(4,5%)	886	(24,0%)

Tabel 39 Voorkeur hulpverlener

Hoe zou jij om hulp of ondersteuning vragen?

		Langs gaan bij iemand / een balie/ een loket op school	Langs gaan bij iemand/ een balie/ een loket buiten de school	Bellen	Via sociale media	Via internet					
Albeda	Entreeopleiding	107	(46,3%)	56	(24,2%)	48	(20,8%)	25	(10,8%)	37	(16,0%)
	niveau 2	228	(43,2%)	130	(24,6%)	134	(25,4%)	73	(13,8%)	70	(13,3%)
	niveau 3	122	(42,7%)	73	(25,5%)	73	(25,5%)	35	(12,2%)	42	(14,7%)
	niveau 4	258	(40,8%)	205	(32,4%)	162	(25,6%)	73	(11,5%)	120	(19,0%)
	Total	717	(42,6%)	466	(27,7%)	417	(24,8%)	206	(12,2%)	269	(16,0%)
Grafisch Lyceum Rotterdam	niveau 2	24	(35,8%)	23	(34,3%)	13	(19,4%)	9	(13,4%)	11	(16,4%)
	niveau 3	27	(40,3%)	20	(29,9%)	13	(19,4%)	10	(14,9%)	17	(25,4%)
	niveau 4	223	(39,8%)	158	(28,2%)	108	(19,3%)	97	(17,3%)	166	(29,6%)
	Total	277	(39,5%)	203	(28,9%)	134	(19,1%)	117	(16,7%)	198	(28,2%)
Hout- en Meubileringscollege	niveau 2	18	(62,1%)	5	(17,2%)	3	(10,3%)	6	(20,7%)	3	(10,3%)
	niveau 3	18	(41,9%)	13	(30,2%)	9	(20,9%)	3	(7,0%)	4	(9,3%)
	niveau 4	19	(51,4%)	12	(32,4%)	4	(10,8%)	7	(18,9%)	6	(16,2%)
	Total	55	(50,5%)	30	(27,5%)	16	(14,7%)	16	(14,7%)	13	(11,9%)
Lentiz	niveau 2	6	(46,2%)	3	(23,1%)	7	(53,8%)	3	(23,1%)	4	(30,8%)
	niveau 3	5	(38,5%)	7	(53,8%)	4	(30,8%)	2	(15,4%)	1	(7,7%)
	niveau 4	19	(54,3%)	6	(17,1%)	8	(22,9%)	5	(14,3%)	8	(22,9%)
	Total	31	(49,2%)	16	(25,4%)	20	(31,7%)	10	(15,9%)	13	(20,6%)
Scheepvaart en Transport College	niveau 2	9	(42,9%)	2	(9,5%)	5	(23,8%)	0	(0,0%)	2	(9,5%)
	niveau 3	37	(37,4%)	17	(17,2%)	25	(25,3%)	11	(11,1%)	14	(14,1%)

	niveau 4	116	(37,4%)	65	(21,0%)	75	(24,2%)	52	(16,8%)	61	(19,7%)
	Total	165	(38,1%)	85	(19,6%)	106	(24,5%)	63	(14,5%)	77	(17,8%)
Techniek College Rotterdam	niveau 2	76	(74,5%)	12	(11,8%)	14	(13,7%)	4	(3,9%)	9	(8,8%)
	niveau 3	38	(38,4%)	24	(24,2%)	22	(22,2%)	12	(12,1%)	16	(16,2%)
	niveau 4	95	(43,2%)	49	(22,3%)	38	(17,3%)	26	(11,8%)	44	(20,0%)
	Total	210	(49,5%)	85	(20,0%)	75	(17,7%)	43	(10,1%)	71	(16,7%)
Zadkine	niveau 3	22	(46,8%)	9	(19,1%)	10	(21,3%)	2	(4,3%)	10	(21,3%)
	niveau 4	83	(38,2%)	72	(33,2%)	55	(25,3%)	27	(12,4%)	36	(16,6%)
	Total	109	(40,1%)	84	(30,9%)	66	(24,3%)	29	(10,7%)	46	(16,9%)
Total	Entreeopleiding	116	(47,3%)	59	(24,1%)	50	(20,4%)	27	(11,0%)	41	(16,7%)
	niveau 2	364	(47,5%)	178	(23,2%)	177	(23,1%)	95	(12,4%)	99	(12,9%)
	niveau 3	269	(41,1%)	163	(24,9%)	156	(23,9%)	75	(11,5%)	104	(15,9%)
	niveau 4	813	(40,3%)	567	(28,1%)	451	(22,4%)	288	(14,3%)	442	(21,9%)
	Total	1564	(42,4%)	969	(26,3%)	835	(22,6%)	485	(13,2%)	688	(18,7%)

Tabel 40 Voorkeur wijze van hulp of ondersteuning vragen

Hoe zou jij graag geholpen worden?

		In een groep met andere studenten.	Persoonlijke gesprekken met een persoon binnen of buiten je school	Persoonlijke gesprekken met een oudere student die hetzelfde heeft meegemaakt	Door online vragen te kunnen stellen, bijvoorbeeld via chat of email
Albeda	Entreeopleiding	46 (19,9%)	81 (35,1%)	68 (29,4%)	21 (9,1%)
	niveau 2	92 (17,4%)	231 (43,8%)	129 (24,4%)	64 (12,1%)
	niveau 3	55 (19,2%)	138 (48,3%)	56 (19,6%)	47 (16,4%)
	niveau 4	109 (17,2%)	330 (52,1%)	165 (26,1%)	94 (14,8%)
	Total	304 (18,1%)	781 (46,4%)	418 (24,9%)	227 (13,5%)
Grafisch Lyceum Rotterdam	niveau 2	8 (11,9%)	24 (35,8%)	15 (22,4%)	12 (17,9%)
	niveau 3	9 (13,4%)	27 (40,3%)	21 (31,3%)	11 (16,4%)
	niveau 4	102 (18,2%)	270 (48,1%)	149 (26,6%)	131 (23,4%)
	Total	122 (17,4%)	322 (45,9%)	187 (26,6%)	156 (22,2%)
Hout- en Meubileringscollege	niveau 2	6 (20,7%)	13 (44,8%)	2 (6,9%)	4 (13,8%)
	niveau 3	2 (4,7%)	22 (51,2%)	9 (20,9%)	4 (9,3%)
	niveau 4	8 (21,6%)	10 (27,0%)	12 (32,4%)	10 (27,0%)
	Total	16 (14,7%)	45 (41,3%)	23 (21,1%)	18 (16,5%)
Lentiz	niveau 2	1 (7,7%)	6 (46,2%)	1 (7,7%)	4 (30,8%)
	niveau 3	4 (30,8%)	3 (23,1%)	7 (53,8%)	3 (23,1%)
	niveau 4	10 (28,6%)	19 (54,3%)	8 (22,9%)	4 (11,4%)
	Total	16 (25,4%)	29 (46,0%)	16 (25,4%)	11 (17,5%)
Scheepvaart en Transport College	niveau 2	3 (14,3%)	6 (28,6%)	4 (19,0%)	3 (14,3%)

	niveau 3	18 (18,2%)	34 (34,3%)	25 (25,3%)	9 (9,1%)
	niveau 4	48 (15,5%)	131 (42,3%)	66 (21,3%)	46 (14,8%)
	Total	69 (15,9%)	172 (39,7%)	97 (22,4%)	58 (13,4%)
Techniek College Rotterdam	niveau 2	57 (55,9%)	27 (26,5%)	10 (9,8%)	6 (5,9%)
	niveau 3	19 (19,2%)	34 (34,3%)	15 (15,2%)	15 (15,2%)
	niveau 4	34 (15,5%)	94 (42,7%)	41 (18,6%)	33 (15,0%)
	Total	111 (26,2%)	155 (36,6%)	66 (15,6%)	56 (13,2%)
Zadkine	niveau 3	6 (12,8%)	27 (57,4%)	2 (4,3%)	9 (19,1%)
	niveau 4	36 (16,6%)	105 (48,4%)	49 (22,6%)	35 (16,1%)
	Total	42 (15,4%)	137 (50,4%)	52 (19,1%)	45 (16,5%)
Total	Entreeopleiding	51 (20,8%)	85 (34,7%)	72 (29,4%)	23 (9,4%)
	niveau 2	167 (21,8%)	311 (40,6%)	162 (21,1%)	94 (12,3%)
	niveau 3	113 (17,3%)	285 (43,6%)	135 (20,6%)	98 (15,0%)
	niveau 4	347 (17,2%)	960 (47,6%)	490 (24,3%)	354 (17,6%)
	Total	680 (18,4%)	1642 (44,5%)	859 (23,3%)	572 (15,5%)

Tabel 41 Voorkeur wijze van hulpverlening

Bijlage 8. Deelnemers expertmeeting

Aan de expertmeeting 'Hulp- en ondersteuningsbehoeften Rijnmondse mbo-studenten' op 15 november 2017 namen 13 professionals vanuit de zorg- en ondersteuning op het mbo en vanuit de wijk(teams) deel. Onderstaand een overzicht van de organisatie van waaruit de deelnemers werkzaam zijn.

De deelnemers zijn uitgenodigd via de opdrachtgever. De meeting werd begeleid door drie medewerkers van het Nji, daarnaast was de opdrachtgever aanwezig.

Organisatie
Lentiz Life college
Albeda
Zadkine
Wijkteam Rotterdam
STC 2x
Time4youZadkine
Albeda 2x
Zadkine
Jeugdgezondheidszorg
CJG
Time4You (Albeda)

Bijlage 9. Toelichting typen van ondersteuning en hulpverlening

- Type 1. Vanuit de ondersteuningsstructuur van het onderwijs krijgt de student ondersteuning door advies en consult bij vragen die te maken hebben met schoolloopbaan (onderwijssteuning). Het zijn de mentoren of schoolloopbaanbegeleiders (slb) die hier een taak hebben. De mentoren en slb-ers hebben tevens een opdracht om te signaleren of er mogelijk problemen zijn die een belemmering vormen voor de ontwikkeling van de student. Zij verwijzen waar nodig door naar bijvoorbeeld een schoolmaatschappelijk werker (type 2). De zorgcoördinator biedt consult voor docenten of de docent overlegt met collega's uit het eigen team.
- Type 2. Naast onderwijssteuning (type 1), kunnen studenten ook steun krijgen bij psychosociale of materiële vragen die in enkele contacten (rond de 5) hanteerbaar worden gemaakt. Veelal is dit de taak van een schoolmaatschappelijk werker of een speciaal daarvoor aangestelde begeleider. Deze biedt ook advies en consult aan docenten. Indien de problematiek intensievere ondersteuning en/of hulp vraagt, verwijst deze naar het wijkteam en hulpverleningsinstanties.
- Type 3. Naast steun bij psychosociale of materiële vragen die in enkele contacten (rond de 5) kunnen worden verholpen, worden ook vormen van intensievere ondersteuning en hulpverlening geboden. Het kan gaan om vormen van langdurige steun bijvoorbeeld als gevolg van problemen in de (gezins-)relatie, kortdurende traumabehandeling, steun voor studenten met een zeer zwak thuismilieu, behandeling bij depressieve klachten en dergelijke. Deze contacten vinden in overleg met de student op school of elders plaats. De gemeenten zijn verantwoordelijk voor de financiering van deze hulp. Indien er een samenhang van de problematiek is met relatie- of gezinsproblematiek werken de professionals nauw samen met het wijkteam en/of hulpverleningsinstantie. De focus ligt op 'wat de student nodig heeft voor het doorlopen van de schoolloopbaan'. Advies en consult en het geven van handelingsadviezen aan docenten is onderdeel van de taak van deze professionals.
- Type 4. Specialistische ondersteuning op basis van verwijzing door het team in de school naar externe hulp zoals politie, Veilig Thuis, crisisopname ggz, woonbegeleiding e.d. De aard en ernst van de problematiek vraagt een zeer specialistische of intensieve hulpverlening of inzet vanuit een juridisch kader. Wel blijft er afstemming in verband met het behoud op het perspectief van de schoolloopbaan.

Bronnenlijst

- [Aansluitingsmodellen](#). MBO Raad & Nederlands Jeugdinstituut.
- [Aanpak 16-27](#)
- Beschrijving : [Deltion jongerenteam](#), het [mbo Jeugdteam Amsterdam](#), [jeugdteam mbo Utrecht](#) en [School als Werkplaats](#).
- (Concept)beschrijving werkpraktijken samenwerking mbo en gemeenten (2017).
- Evaluatieverslag schoolmaatschappelijk werk. Albeda (2016).
- Evaluatie effectiviteit vsv-convenant regio Rijnmond. Ecorys (2015).
- Flyer De Klas als Werkplaats... houdt iedereen bij de les! Albeda & Zakine (n.d.).
- Gespreksverslagen mbo zorg en ondersteuning, gemeente Rotterdam.
- Handleiding intersectorale kosten en baten. Drost e.a. (2014).
- Inhoudelijke verantwoording smw. Zadkine (2016).
- Jaarverslag Time4you 2011-2012. Jacco Pols (2012).
- [Kamerbrief over succesvolle aanpak voortijdig schoolverlaten](#) (2016).
- [Kamerbrief over regionale samenwerking mbo en gemeenten voor jongeren met een extra ondersteuningsbehoefte](#) (2017).
- Korte lijnen, snelle acties. Albeda & Zadkine (2011).
- [Mbo als wijk. Verbinden vanuit een ander perspectief](#) (2014).
- Notitie Zorg en ondersteuning op het mbo. Gemeente Rotterdam (14 febr. 2017).
- Overzicht zorglandschap. Gemeente Rotterdam (2017).
- [Perspectief op de onderkant van de arbeidsmarkt](#) (Sociaal Cultureel Planbureau, Centraal Planbureau, Ministerie van SZW, het RIVM, TNO en UWV, 2016).
- Presentatie Nji lustrumsymposium "Jeugd in de verzorgingsstad" (K. Putters, Sociaal Cultureel Planbureau, 2017).
- Staat van de jeugd. Gemeente Rotterdam (2017).
- Voorstel zorg en ondersteuning voor mbo-studenten. Gemeente Rotterdam (16 mei 2017).

